

สภาพทั่วไปของ เขตคลังชั้น

3.1 วิวัฒนาการของกรุงเทพมหานครและ เขตคลังชั้น

จากการสำรวจวิจัยทางวิศวกรรม พื้นที่กรุงเทพมหานครก่อนการสร้างกรุง ได้รับการสันนิษฐานว่าเดิมจมอยู่ใต้น้ำ เพราะพบร่องรอยของฝั่งทะเลอ่าวไทย ใกล้เคียงจังหวัดอุตรดิตถ์ ครั้นต่อมาฝั่งทะเลได้ถอยไปทางใต้ เกิดเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ แม่น้ำเจ้าพระยาได้พัดพาเอาดินตะกอน และโคลนตมซึ่งมีคุณค่า คือการเพาะปลูก มาทับถมจนกลายเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ในบริเวณที่เรียกกันว่า "ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา" ซึ่งสภาพพื้นที่เป็นแอ่งกระทะจากปากอ่าว ในปัจจุบันสูงขึ้นไปทางเหนือประมาณ 300 กิโลเมตร โดยอายุของชั้นดินนี้ประมาณไม่เกิน 10,000 ปี ปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินี้ยังไม่สิ้นสุดและมีแนวโน้มว่าจะดำเนินต่อไปโดยลำดับ สภาพดินบริเวณที่ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์จึงมีลักษณะชั้นดินคอบนเป็นดินเหนียว หนาประมาณ 20 เมตร ชั้นถัดลงไปเป็นดินตะกอนปนทรายและกรวด เป็นชั้น ๆ ส่วนชั้นหินดินดานนั้นอยู่ลึกมาก

3.1.1 วิวัฒนาการของกรุงเทพมหานคร ในส่วนนี้จะกล่าวถึงวิวัฒนาการออกเป็น 5 ระยะ ดังนี้ (รูปที่ 3.1)

ก. ระยะก่อนสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ (สมัยอยุธยา-ธนบุรี) จุดกำเนิดความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานครเริ่มจากชุมชนสมัยเริ่มแรก ๗ ตำบลบางกอกซึ่งมีพื้นที่ทั้งฝั่งกรุงเทพและฝั่งธนบุรีรวม เป็นผืนเดียวกันมาก่อน เดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็นหมู่บ้าน สวนผลไม้และไร่ นา การตั้งถิ่นฐานของชุมชนนี้คงมีมานานแล้ว ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทราบแต่เพียงว่าสมัยสมเด็จพระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 1893 นั้น เมืองพระประแดงเป็นเมืองด่านสำคัญที่รักษาพื้นที่บริเวณปากอ่าวไทย บางกอกซึ่งเป็นชุมชนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่อยู่ถัดจากเมืองพระประแดงขึ้นมาก็คงจะมีความเจริญเติบโต และความหนาแน่นของชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับพร้อม ๆ กับการรุ่งเรืองของอาณาจักรศรีอยุธยา

ชุมชนที่เติบโตในช่วงนั้นสันนิษฐานว่าคงเป็นชุมชนที่เกาะตัวกันอยู่ริมแม่น้ำลำคลองด้วยเส้นทางคมนาคมล่วนอาศัยเส้นทางน้ำ ประชาชนปลูกบ้านเรือนริมฝั่งหรืออาศัยอยู่ในเรือนแพและประกอบอาชีพเพาะปลูกในท้องที่เรียกสวนไร่ นา อิทธิพลของกรุงศรีอยุธยาได้แผ่คลุม

ลงมาถึงตำบลนี้ ดังปรากฏหลักฐานในวัดสำคัญ ๆ อันเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสมัยอุทองขนาด ใหญ่หลายแห่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาตอนใต้โดยเฉพาะฝั่งตะวันตก (ฝั่งธนบุรี)

ครั้นต่อมาพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ได้โปรดให้ขุดคลองลัดหลายช่วง เพื่อลกระยะทางเดินเรือจากทะเล ซึ่งเดิมจะต้องแล่นอ้อมคุ้งน้ำอันคดเคี้ยวตลอดลำน้ำเจ้าพระยา เพื่อติดต่อกับพระนครหลวง โดยเฉพาะในระหว่าง พ.ศ. 2007-2089 ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระไชยราชาธิราช ได้มีการขุดคลองลัดบางกอก จากคลองบางกอกน้อยถึงคลองบางกอกใหญ่อัน เป็นเหตุให้สายน้ำเปลี่ยนทางจนคลองนี้ขยายตัวออกกว้างเป็นลำแม่น้ำใหญ่ ส่วนเส้นทางแม่น้ำเดิม แคนลงและตื้นเขินขึ้น จนเปลี่ยนสภาพเป็นคลองในเวลาต่อมา

ชุมชนเมืองบางกอกจึงเริ่มเปลี่ยนบทบาทเป็นเมืองด่านสำคัญตั้งแต่ขุด คลองลัดเสร็จ คือ ในสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้ปรากฏชื่อเมืองเป็นทางการครั้งแรก ว่าเมืองธนบุรีศรีมหาสมุทร เป็นจุดบังคับให้เรือทุกลำหยุดจอดเพื่อแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการ เดินทางรวมทั้งเก็บภาษีอากรตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา

ความเปลี่ยนแปลงในระยะต่อมาของพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ได้แก่การได้ รับสถาปนาเป็นเมืองหลวงสมัยกรุงธนบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2310 ลักษณะเมืองในสมัยพระเจ้า กรุงธนบุรีปรากฏเป็นป้อมกำแพงเมืองตามแนวสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีแม่น้ำไหลผ่ากลางมี ลักษณะเป็นเมืองอกแตก ภายนอกกำแพงทั้งสองฝั่งเป็นส่วนผลไม้และนาข้าวที่ปลูกเลี้ยงชาวเมือง

การใช้ที่ดินของชุมชนสมัยกรุงธนบุรี ภายในกำแพงเมืองปรากฏหนา แน่นทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น พระราชวัง วังเจ้านาย วัด ตลาด คู่นิเวศสถาน ของเชื้อพระวงศ์ อุ้เรือ ฯลฯ ส่วนทางตะวันออกยังคงมีชุมชนเบาบางและเป็นชุมชนของชาวต่าง ด้าว ซึ่งถูกกวาดต้อนอพยพมาเสียเป็นส่วนใหญ่

ข. ระยะเริ่มสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3) พระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์บนพื้นที่ปัจจุบัน ซึ่งเดิมเป็นส่วนหนึ่ง ของกรุงธนบุรี สภาพของพื้นที่มีการใช้ที่ดินค่อนข้างเบาบางกว่าทางฝั่งตะวันตก ลักษณะทางกาย ภาพทางฝั่งตะวันออกคงเป็นเรือสวนริมน้ำและทุ่งนาที่เรียกว่าทะเลตม ชุมชนคงเกาะตัวริมแม่น้ำ ลำคลอง นอกจากนี้ก็มีบ้านเรือนของชาวจีนบริเวณพระบรมมหาราชวัง และบ้านเรือนชาวญวน บริเวณท่าเตียน

ชุมชนเดิมเริ่มขยายตัวออกไป เนื่องจากรัชกาลที่ 1 เริ่มสร้างพระบรมมหาราชวังได้โปรดฯให้ชุมชนชาวจีนย้ายไปบริเวณสาเหิง ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำด้านใต้และให้ชาวญวนไปอยู่ตำบลบ้านหม้อและพาทุรคนอกกำแพงเมืองเดิม นอกจากนี้ยังรื้อกำแพงเมืองฝั่งธนบุรีลงเหลือแต่พระราชวังชั้นใน รื้อป้อมกำแพงด้านตะวันออกตามแนวคลองคูเมืองเดิม ย้ายสถานที่ราชการจากฝั่งธนบุรีมายังฝั่งพระนคร รวมทั้งขุดคลองรอบกรุงชั้นใหม่ (คลองโถมอ่าง-บางลาญ) เพื่อขยายเมืองออกไป ด้วยเหตุที่ย้ายเมืองหลวงมายังฝั่งพระนครในสมัยรัชกาลที่ 1 โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาโอบล้อมอยู่ถึง 3 ด้าน คือ ด้านเหนือ-ตะวันตก-ใต้ ทำให้ความเจริญหรือการขยายตัวของเมืองทุ่งผ่านคูเมืองออกไปจากจุดศูนย์กลางไปทางทิศตะวันออก เนื่องจากไม่มีแม่น้ำเป็นอุปสรรคดังเช่นฝั่งธนบุรีหรือฝั่งตะวันตก

สำหรับการใช้ที่ดินในเขตชั้นนอกระหว่างคลองคูเมืองเดิมกับคลองรอบกรุง เดิมเป็นที่ค่อนข้างเปลี่ยวและรกร้าง เมื่อเวลาผ่านไปความหนาแน่นก็ทวีขึ้น เพราะมีการอพยพเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวง ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในยามที่บ้านเมืองสงบในช่วง 5 ปี หลังเริ่มสร้างกรุง ประชากรเมือง (URBAN POPULATION) จึงขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนพื้นที่นอกกำแพงเมืองออกไปเป็นท้องทุ่งกว้างแผ่ด้วยลาคลองน้อยใหญ่ ซึ่งไหลลัดเลี้ยวออกสู่ชนบท เส้นทางน้ำที่สำคัญในยุคนั้น คือ คลองบางกะปิที่ต่อกับคลองมหานาค ราษฎรได้อาศัยลำน้ำเป็นทางส่งน้ำเข้าไปเพาะปลูกและเป็นเส้นทางติดต่อค้าขาย ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่าชุมชนที่เกิดขึ้นในยุคนั้นใช้วิธีการขุดคลองเป็นเส้นทางน้ำ คล้ายกับที่ชุมชนในปัจจุบันเกิดขึ้นโดยการตัดถนนก่อน

ความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในสมัยรัชกาลที่ 2 มีเพียงเล็กน้อย กล่าวคือในด้านการใช้ที่ดินนั้นมีการขยายเขตพระบรมมหาราชวังและโปรดฯให้ตัดถนนสายใหม่เพื่อคั่นเขตระหว่างพระบรมมหาราชวังและวัดพระเชตุพนฯ

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯให้สร้างพระเจดีย์ใหญ่ให้เหมือนสมัยอยุธยา คือ เจดีย์ภูเขาทองในวัดสระเกศ เจดีย์นี้เองได้กลายเป็น LAND MARK ที่สำคัญอย่างหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์

สรุปการใช้ที่ดินในระยะสร้างกรุงรัตนโกสินทร์นี้ภายในกำแพงเมืองปราศจากระเบียบหรือการวางผังที่ตึกเว้นในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ขณะที่ภายนอกกำแพงเมืองเป็นชนบทเปิดโล่ง ซึ่งเต็มไปด้วยความเขียวขจี ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่มี

แต่กระนั้นชีวิตชาวกรุงรัตนโกสินทร์ยังได้อาศัยระบบจากธรรมชาติ เป็นตัวสร้างศูนย์ให้สภาพแวดล้อมไม่ถึงขั้นเสื่อมโทรมดัง เช่นในสมัยปัจจุบัน

ค. ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อไปสู่การพัฒนาเมืองสมัยใหม่ (รัชกาลที่ 4) ในปี พ.ศ. 2394 เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้เปลี่ยนนโยบายการปกครองประเทศ โดยทรงยอมรับอิทธิพลจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการติดต่อในทางการค้าและการเมืองกับชาวตะวันตกจึงขยายตัว และมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของกรุงรัตนโกสินทร์ครั้งสำคัญ

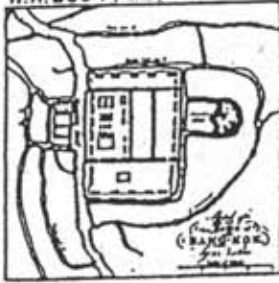
ในรัชกาลสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 โปรดให้ขยายพื้นที่พระนครออกไปถึงแนวคลองผดุงกรุงเกษม พื้นที่ขยายใหม่นั้น มีขนาดใหญ่กว่าพื้นที่เดิมอีกประมาณ 1 เท่าตัว กรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีพื้นที่รวมประมาณ 4,000 ไร่ ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาในปี 2397 ชุมชนที่นับว่าเป็นชุมชนใหญ่ คือ ชุมชนชาวจีน ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำ อิทธิพลของชาวจีนในด้านการค้าและ ลักษณะอาคารบ้านเรือน ปรากฏชัด บริเวณริมแม่น้ำ ตั้งแต่คลองรอบกรุง จนถึงคลองผดุงกรุงเกษม ส่วนชุมชนใหม่ ได้แก่ บริเวณสถานกงสุลของชาวยุโรป ซึ่งอยู่ต่อจากชุมชนชาวจีนไปทางใต้ และแผ่ลึกเข้าไปทางตะวันออกของกรุงรัตนโกสินทร์

ผลที่ตามมาจกพระราชโองบายเปิดความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านการตั้งถิ่นฐานของชุมชน โดยการเริ่มเปลี่ยนแปลงจากชุมชนในน้ำมาเป็นชุมชนบนบก กล่าวคือพระองค์ได้โปรดฯให้ตัดถนนสายสำคัญ ๗ ได้แก่ ถนนเจริญกรุงผ่านชุมชนชาวจีนและชาวยุโรป และถนนตรง (พระรามที่ 4) โดยค่าเรียกร่องของชาวต่างประเทศเพื่อการคมนาคมทางบก นอกจากนี้ยังมีการตัดถนนสายอื่น ๆ อีก และโปรดฯให้สร้างตึกแถวเพื่อให้เช่าทำการค้าขาย ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้เกิดชุมชนใหม่บนบก เป็นครั้งแรกนับแต่เริ่มสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ รูปแบบการค้าแบบชีวิตของชาวกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งยึด เกาะอยู่กับแม่น้ำมาตั้งแต่สมัยโบราณก็ เริ่ม เปลี่ยน เป็นการตั้งถิ่นฐานบนบกแทนจำนวน เรือนแพนับพันหลังริมแม่น้ำได้ เริ่มลดน้อยลงในตอนปลายของรัชกาล

ง. ระยะ เมืองใหม่ (รัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 7) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้นำในการพัฒนาเมืองอย่างแท้จริง มีการตัดถนนเพิ่มมากมาย เพราะการคมนาคมทางน้ำได้ เปลี่ยนมาเป็นทางบกมากขึ้นและด้วยเหตุนี้ กิจการรถรางและรถ

ท.ร. 2354 (9.2)

ท.ร. 2393 (1.4)

ท.ร. 2478 (9.8)

ท.ร. 2413 (9.6)

ท.ร. 2498 (9.9)

ท.ร. 2444 (15)

ท.ร. 2518 (1.9)

รูปที่ 3. แผนการพัฒนาทางราชการตามสมัยที่ต่อเนื่องกัน

ที่มา : Portraitt of Bangkok.

พิจ เริ่ม เป็นที่รู้จักกัน เป็นครั้งแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นกิจการสาธารณูปโภคอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นสำหรับ เมืองก็ได้ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป นอกจากตัดถนนแล้วยังสร้างสะพานและขุดคลอง เชื่อมจุดที่ตั้งชุมชนต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก คลองสำคัญสายหนึ่งในรัชกาลที่ 5 คือ คลองเปรมประชากรซึ่งจะนำความเจริญไปสู่พื้นที่ทางตอนเหนือของกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยของพระองค์จำนวนประชากรใน เขตเมือง ได้เพิ่มขึ้นประมาณ 600,000 คนบนพื้นที่ 8,320 ไร่ ในปี พ.ศ.2443 ตำบลที่มีบ้านเรือนหนาแน่นได้แก่ บริเวณใกล้แม่น้ำเจ้าพระยาตอนใต้

ในสมัยรัชกาลที่ 6 การให้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ขยายตัวออกไป โดยปราศจากการวางแผน ก็ได้รวมตัวเป็นย่านต่าง ๆ อาทิ ย่านพักอาศัยแถบสีลม-สาทร ย่านการค้าคนจีน แถบเยาวราช ย่านการค้าคนไทย แถบบางลำภู และย่านธุรกิจพวกฝรั่ง แถบบางรัก ย่านอุตสาหกรรม เลียบตัวไปตามชายฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนย่านเกษตรกรรมอยู่ทางตอนเหนือและตะวันตกของเมือง อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ เจริญรอยตาม เบื้องพระยุคลบาทในพระราชบิดา ด้วยการตัดถนนและสร้างสะพาน โดยเฉพาะการสร้างสะพานเจริญพาศน์ซึ่งเป็นสะพานทอดข้ามคลองมอญ นับเป็นการเริ่มใช้เส้นทางคมนาคมทางบกทางด้านฝั่งธนบุรี แม้ว่าถนนนั้นจะยังเป็นถนนดินก็ตาม

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่มีการขยายเขตเมืองออกไปอีก แต่พระองค์ทรงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนรวมแก่ชาวกรุงจนครบเท่าทุกวันนี้ คือ ที่ดินซึ่งพระราชทานให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ คือ สวนลุมพินีนับเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกสำหรับประชาชนบริเวณทุ่งศาลาแดง

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พื้นที่ทางด้านเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวออกไปตามแนวถนนเดิม ด้านตะวันออกขยายมาถึงสุขุมวิทคอนตัน ทางด้านใต้ ซึ่งเป็นชุมชนชาวจีนมีความหนาแน่นและขยายตัวมากขึ้น ส่วนทางตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา สภาพของฝั่งธนบุรีมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์แต่อย่างใด จนกระทั่ง พ.ศ.2475 รัชกาลที่ 7 ทรงสร้างสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์เชื่อมการคมนาคมระหว่างกรุงรัตนโกสินทร์ฝั่งตะวันออกกับฝั่งธนบุรี นอกจากนี้ยังตัดถนนทั้งสายใหญ่และสายเล็กรวม 10 สาย เพื่อให้ประชาชนสามารถเดินทางมาสู่สะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ได้ นับเป็นการเปิดพื้นที่ทางด้านฝั่งธนบุรีให้มีความเจริญ เช่นเดียวกับฝั่งตะวันออกแต่เดิมนั้นมา

จ. ระยะเวลาปัจจุบัน (รัชกาลที่ 8 เป็นต้นมา) ในระยะนี้กรุงเทพมหานครมีการเจริญเติบโตในทุกด้านในลักษณะที่เรียกว่า PRIMATE CITY มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้นทำให้ประชากรอพยพเข้ามาหางานทำจากที่อื่น ๆ นอกกรุงเทพฯ ระบบการขนส่งเปลี่ยนแปลงเป็นทางบก คูคลองถูกถมทาดถนน ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยมากขึ้นทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนโดยแผ่ขยายไปทุกทิศทาง อาทิ ทางด้านเหนือขยายไปถึงถนนบุรี-ปทุมธานี ด้านใต้ขยายไปถึงสมุทรปราการ ด้านตะวันออกขยายไปถึง เขตชานเมืองด้านมีนบุรี ลาดกระบัง ส่วนด้านตะวันตกข้ามฝั่งไปด้านธนบุรี-นครไชยศรี

จากการศึกษาวิวัฒนาการของกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่ามีการขยายตัวของชุมชน เพิ่มขึ้นตามการขยายโครงข่ายคมนาคมไม่ว่าจะเป็นยุคใดก็ตาม อาทิ เช่น ในสมัยโบราณ การคมนาคม อาศัยเส้นทางน้ำเป็นหลัก การตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยและยังชีพ ก็เกิดจากริมฝั่งแม่น้ำลำคลองนั่นเองเอง ต่อมาความเจริญในการติดต่อสื่อสาร และการขนส่งได้เริ่มเปลี่ยนไปใช้การคมนาคมทางบก รูปแบบการตั้งถิ่นฐานก็เปลี่ยนไป เกาะคาม เส้นทางสายสำคัญ และแผ่ขยายเข้าไปในพื้นที่ตามลักษณะเส้นทางถนน ครอบคลุม การปล่อยให้เมืองขยายตัวโดยไม่มี การวางแผนควบคุม ย่อมส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในอาณาเขต ดังนั้นจึงควรศึกษาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงต่อไป

3.1.2 วิวัฒนาการของเขตคลังชั้น (รูปที่ 3.2)

การตั้งชุมชนในสมัยโบราณ ได้ยึดเส้นทางคมนาคมเป็นหลัก ซึ่งได้แก่เส้นทางน้ำ เมื่อพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ชุมชนดังกล่าวจะตั้งบ้านเรือนอยู่ตามแม่น้ำลำคลอง อันถือเป็นเส้นทางยังชีพและการคมนาคมที่สำคัญ ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง แม่น้ำเจ้าพระยา มีบทบาทที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น เดิมแม่น้ำเจ้าพระยาไหลจากคลองบางกอกน้อย คลองชักพระ คลองบางขุนศรี เลี้ยวออกคลองบางกอกใหญ่ ซึ่งเป็นทางอ้อมโค้ง ดังนั้นในสมัยอยุธยา พระมหากษัตริย์หลายพระองค์ได้ขุดคลองลัดขึ้น เพื่อลัดระยะทางเดินเรือจากทะเลไปยังพระนครหลวง โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระไชยราชาธิราช ที่ขุดคลองลัดบางกอกน้อย ถึงคลองบางกอกใหญ่

ดังนั้นแม่น้ำเจ้าพระยาเดิม บริเวณคลองบางกอกน้อยติดต่อกับคลองชักพระ จึงมีการตั้งชุมชนอยู่ก่อนแล้วในสมัยอยุธยา รวมทั้งริมสองฝั่งคลองอื่น ๆ ที่แยกออกไปจากคลองชักพระ ดังจะเห็นได้จากศิลปะเก่าแก่สมัยอยุธยา ที่พบอยู่ตามวัดต่าง ๆ ริมคลองบางระมาด

บางพระม บางเขือกหนัง เป็นต้น

ในสมัยกรุงธนบุรีมีช่วงรัชกาลเพียง 15 ปี ทำให้การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ เขตคลังชั้นไม่ต่างจากสภาพเดิมในสมัยอยุธยา ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงย้ายเมืองหลวงไปยังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้พื้นที่เมืองหรือชุมชนขยายตัวไปทางฝั่งตะวันออก จนกระทั่งในรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯให้ขุดคลองมหาสวัสดิ์ เชื่อมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาที่วัดชัยพฤกษ์ มาลากับฝั่งตะวันออกของแม่น้ำนครชัยศรี เพื่อการขนส่งอ้อยและน้ำตาล เปิดพื้นที่การเกษตร และเป็นเส้นทางไปนมัสการพระปฐมเจดีย์ โดยเชื่อมต่อกับคลองเจดีย์บูชา ที่โปรดฯให้ขุดขึ้นใหม่เช่นกัน ด้วยเส้นทางนี้เองทำให้พื้นที่ของ เขตคลังชั้นทางตอนเหนือมีการติดต่อกับจังหวัดข้างเคียง ได้สะดวกยิ่งขึ้น และทำให้เกิดชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ตามมา

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้แบ่งการปกครองออกเป็น อำเภอขึ้นใน 8 อำเภอ (ต่อมายุบเหลือ 7 อำเภอ) ได้แก่ อำเภอพระนคร สามเพ็ญ บางรัก ปทุมวัน คลุสิต บางกอกน้อย บางลำภูล่าง บางกอกใหญ่ ภายหลังอำเภอปทุมวันไปขึ้นกับอำเภอคลุสิต สำหรับอำเภอชั้นนอกมี 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางซ้อ บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ คลังชั้น ภาษีเจริญ หนองแขม บางเขน และ บางกะปิ นอกจากนี้ยังโปรดฯให้ขุดคลองทางด้านตะวันตกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ใกล้กับอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เมื่อ พ.ศ.2421 ชื่อว่าคลองทวีวัฒนา เริ่มจากหลักสองคลองภาษีเจริญฝั่งเหนือ ถึงคลองมหาสวัสดิ์ยาว 340 เส้น เพื่อแก้ปัญหาความตื้นเขินของคลองมหาสวัสดิ์และคลองภาษีเจริญ ที่น้ำเข้าไปชนกันกลางคลอง เป็นคลองแรกที่รัฐบาลไม่ต้องเสียเงินค่าขุดคลอง เพราะราษฎรช่วยกันออกค่าขุดไร่ละ 1 บาท รวมเป็นเงิน 27,200 บาท

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงประกาศยกเลิกอำเภอชั้นใน 7 อำเภอ และจัดตั้งขึ้นใหม่ 25 อำเภอ ส่วนอำเภอชั้นนอกยังคงเดิมดัง เช่นสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาพระองค์ทรงแบ่งพื้นที่การปกครองอีกครั้ง ใน พ.ศ.2458 โดยแบ่งเป็นจังหวัดพระนคร และธนบุรี โดยอำเภอคลังชั้นตั้งอยู่ในจังหวัดธนบุรี มีเขตแดนติดต่อกับจังหวัดนนทบุรีทางด้านทิศเหนือ ซึ่งใช้คลองมหาสวัสดิ์ เป็น เส้นแบ่ง เขต

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงประกาศเปลี่ยนแปลงอำเภอในจังหวัดพระนครและธนบุรีอีกครั้งหนึ่ง โดยจังหวัดพระนคร มี 12 อำเภอ และจังหวัดธนบุรีมี 9 อำเภอ โดยอำเภอคลังชั้น เป็นอำเภอชั้นนอกในจังหวัดธนบุรี สภาพทั่วไปของอำเภอคลังชั้นในยุคนั้นมีกล่าวไว้หนังสือ

XA 2433

XA 2498 (A)

XA 2475 (B)

XA 2604 (C)

รูปที่ 32 แสดงภาพที่ถ่ายจากดาวเทียมและแผนที่บริเวณนี้

และ: กรุงเทพมหานคร

ภูมิศาสตร์มณฑลกรุงเทพฯ พ.ศ. 2474 ว่า "ที่ว่าการอำเภอที่ตั้งริมคลองคลองชั้น (แม่น้ำเจ้าพระยาเดิม) ข้างทางรถไฟสายบางกอกน้อย แบ่งท้องที่เป็น 8 ตำบล มีพลเมืองราว 14,671 คน อาณาเขตของอำเภอนี้ คือ อาณาเขตต่อไปทางทิศตะวันตก ของอำเภอบางกอกน้อยและอำเภอ บางพลัด ตอนริมคลองบางกอกน้อย ริมคลองคลองชั้น และริมคลองบางระมาด (ตอนจะออกจาก คลองบางกรวยแม่น้ำอ้อม) มีสวนผลไม้ ส่วนหนึ่งของบางนาหุ ซึ่งขึ้นชื่อว่ามีสับประรดดีก็มาขึ้นอยู่ ในอำเภอนี้ คอนนอก ๆ ออกไปเป็นท้องนาและไร่ผัก จนจดจังหวัดนครปฐม มณฑลนครชัยศรี ริมทางรถไฟสายใต้ มีไร่ผักซึ่งพวกจีนไปทำอยู่มาก ในอำเภอนี้มีสถานีชุมทาง หรือทางแยกของ รถไฟสายใต้ มาข้ามสะพานพระรามหก เข้ามายังสถานีกรุงเทพ"

ในรัชกาลที่ 8 มีพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพฯ และเทศบาล นครธนบุรี 2479 แต่ไม่มีผลกับเขตพื้นที่จังหวัดธนบุรีแต่อย่างใด

ในสมัยรัชกาลปัจจุบัน ชุมชนในพื้นที่เขตคลองชั้นมีการขยายตัวมากขึ้น แต่จะ กระจุกตัวอยู่ทางด้านตะวันออกของเขต ที่สามารถเดินทางเข้าสู่เมืองได้ใกล้ที่สุดโดยคลอง ต่าง ๆ ภายในพื้นที่ มายังคลองชักพระ คลองบางกอกน้อย และคลองมอญไปออกแม่น้ำเจ้าพระยา

ต่อมาการขยายตัวของชุมชนได้เกิดขึ้นตามเส้นทางถนน ในปี พ.ศ.2508 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนริมน้ำเป็นชุมชนริมถนน ถนนต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น จะมีลักษณะ เป็นถนนซอยที่ให้ความสะดวกในการเดินทางภายในพื้นที่ ส่วนการเดินทางไปยังพื้นที่ภายนอกเขต ยังต้องอาศัยถนนบางกอกน้อย-คลองชั้น และซอยจรลสนิทวงศ์ 35 ในเขตบางกอกน้อย เป็นเส้น ทางออกไปยังถนนสายหลักอื่น ๆ จนกระทั่งมีการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนนวงแหวน รอบนอก ซึ่งจัดเป็นทางหลวงพิเศษเชื่อมจังหวัดต่อจังหวัด ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น และเป็น เส้นทางสู่การอพยพย้าย เข้ามายัง เขตคลองชั้นของประชากรในกรุงเทพมหานคร (รายละเอียดของ ถนนสายต่าง ๆ ในเขตคลองชั้นจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4)

สำหรับพื้นที่การปกครองของเขตคลองชั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แม้ว่า จะมีประกาศคณะปฏิวัติ ใน พ.ศ.2514 ให้รวมจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี เข้าด้วยกัน เป็น นครหลวงกรุงเทพธนบุรี ต่อมาใน พ.ศ.2515 มีประกาศคณะปฏิวัติให้เรียก นครหลวงกรุงเทพ ธนบุรี ว่า กรุงเทพมหานคร มีฐานะเป็นจังหวัด โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดูแล รับผิดชอบ ในปีนี้เองที่มีการแบ่งแขวงย่อยในเขตคลองชั้นเป็น 8 แขวง โดยมีพื้นที่เท่าเดิม และ กรุงเทพมหานครมีเขตทั้งหมดรวม 24 เขต และหลังจากนั้นในปี 2532 ความประกาศกระทรวง

มหาดไทย เรื่องเปลี่ยนแปลงพื้นที่ เขต พ.ศ.2532 จำนวน 2 ฉบับ ได้เพิ่มเขตอีก 12 เขต รวมเป็น 36 เขต เขตคลังชั้นยังมีฐานะ เป็น เขตชั้นนอกทางด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา

สรุปสภาพ เขตคลังชั้นตั้งแต่สมัยอยุธยา จนถึงรัชกาลที่ 8 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เขตคลังชั้นมีสภาพ เป็นเพียงอำเภอชั้นนอกที่อยู่ห่างไกล เมืองหลวง ประชากรภายในเขตอาศัยอยู่ตามริมคลอง และใช้เส้นทางคลองติดต่อกับพื้นที่ภายนอก นอกจากนี้ทางตอนเหนือของเขตซึ่งมีสถานีรถไฟตั้งอยู่ ทำให้ประชาชนในแถบนั้นสามารถใช้ทางรถไฟ เดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ได้อีกทางหนึ่งด้วย สำหรับการใช้ที่ดินของ เขตคลังชั้นไม่ค่อย เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยอยุธยาเท่าใดนัก ยังคงเป็น เรือกสวนไร่นา และลักษณะของชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม ต่อมาในสมัยปัจจุบัน นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ที่เกิดการคมนาคมทางบกทั้งภายในและภายนอกเขต มีการตัดถนนสายหลัก สายรองและถนนซอย ภายในระยะเวลาประมาณ 20 ปี การตั้งชุมชนและการขยายตัว จึงเป็นไปตามแนวดถนน จากการหันหน้าบ้านเข้าหาคลองตามลักษณะการปลูกบ้าน เรือนในอดีต เปลี่ยน เป็นการหันหลังให้คลอง ซึ่งรวมถึงการเดินทางที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

3.2 ลักษณะทางกายภาพ

3.2.1 ขนาดและที่ตั้ง เขตคลังชั้นจัดเป็นเขตชั้นนอก และมีขนาดพื้นที่เป็นอันดับ ที่ 6 ของกรุงเทพมหานคร ประมาณ 79.698 ตารางกิโลเมตร หรือ 49,811.250 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.08 ของพื้นที่กรุงเทพมหานคร (แผนที่ที่ 3.1)

เขตคลังชั้นตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยมีคลองมหาสวัสดิ์

เป็นแนวเขต

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตภาษีเจริญและ เขตหนองแขม โดยมีคลองบาง

เขื่อนักคลองทวีวัฒนาด้านใต้ และคลองบางไผ่เป็นแนวเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตบางกอกน้อย โดยมีคลองชักพระ เป็นแนวเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3.2.2 พื้นที่ปกครอง ปัจจุบัน เขตคลังชั้น แบ่งการปกครองออกเป็น 8 แขวง มีทั้งหมด 104 หมู่บ้าน ดังนี้

ก. แขวงคลองชักพระ เป็นเขตเทศบาลเดิม จึงไม่มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีเนื้อที่ประมาณ 1.251 ตารางกิโลเมตร หรือ 781.875 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.57 ของเนื้อที่เขตแขวงนี้ เป็นที่ตั้งสำนักงานเขตคลังชั้น

ข. แขวงคลังชั้น มี 15 หมู่บ้าน เนื้อที่ประมาณ 5.382 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,363.750 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.75 ของเนื้อที่เขต

ค. แขวงจิมพลี มี 16 หมู่บ้าน เนื้อที่ประมาณ 12.850 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,031.250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.12 ของเนื้อที่เขต

ง. แขวงบางพรหม มี 15 หมู่บ้าน เนื้อที่ประมาณ 4.878 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,048.750 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.12 ของเนื้อที่เขต

จ. แขวงบางระมาด มี 24 หมู่บ้าน เนื้อที่ประมาณ 13.321 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,325.625 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.71 ของเนื้อที่เขต

ฉ. แขวงทวีวัฒนา มี 8 หมู่บ้าน เนื้อที่ประมาณ 18.636 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,647.500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.38 ของเนื้อที่เขต

ช. แขวงบางเขื่อนขันธ์ มี 13 หมู่บ้าน เนื้อที่ประมาณ 5.315 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,321.875 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.69 ของเนื้อที่เขต

ซ. แขวงศาลาธรรมสพน์ มี 13 หมู่บ้าน เนื้อที่ประมาณ 18.065 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,290.625 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.66 ของเนื้อที่เขต

3.2.3 ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศกรุงเทพมหานคร เป็นที่ราบลุ่ม มีส่วนสูงต่ำ ผิดกันเล็กน้อย โดยเฉลี่ยความสูง ได้ประมาณ 2.31 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉพาะลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางไม่เกิน 1.50 เมตร บริเวณดังกล่าวเรียกว่า บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำตอนล่าง หรือ บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำ เกิดจากการทับถมของตะกอนที่หนา นับตั้งแต่หัวของสามเหลี่ยมประมาณละติจูดที่ 15 เหนือ ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ชัยนาท ต่อเนื่องลงมาถึงบริเวณอ่าวไทย รวมทั้งพื้นที่ภาคกลางหลายจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม และ สมุทรสาคร การทับถมของดินตะกอนนั้นจะเห็นได้จากการต้องขุดลอกสันดอนปากน้ำกันอ่าวไทยเป็นประจำทุกปี เพื่อรักษาร่องน้ำให้ลึกพอแก่เรือเดินสมุทรเข้ามาเทียบท่าเรือที่คลองเคยได้

ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำนี้ เป็นดินเหนียวปนทราย เล็กน้อยกักเก็บน้ำได้
 อย่างดี เมื่อน้ำแข็งเหมาะแก่การปลูกข้าวแบบนาลุ่ม จึงเป็นแหล่งปลูกข้าวที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศ
 แต่นับว่าเป็นที่ราบลุ่มมาก เวลานั้นน้ำ มักจะมีน้ำแข็งเกิดบ่อบึงโดยทั่วไป น้ำระบายออกไม่สะดวก
 ทำให้เกิดน้ำเน่าได้

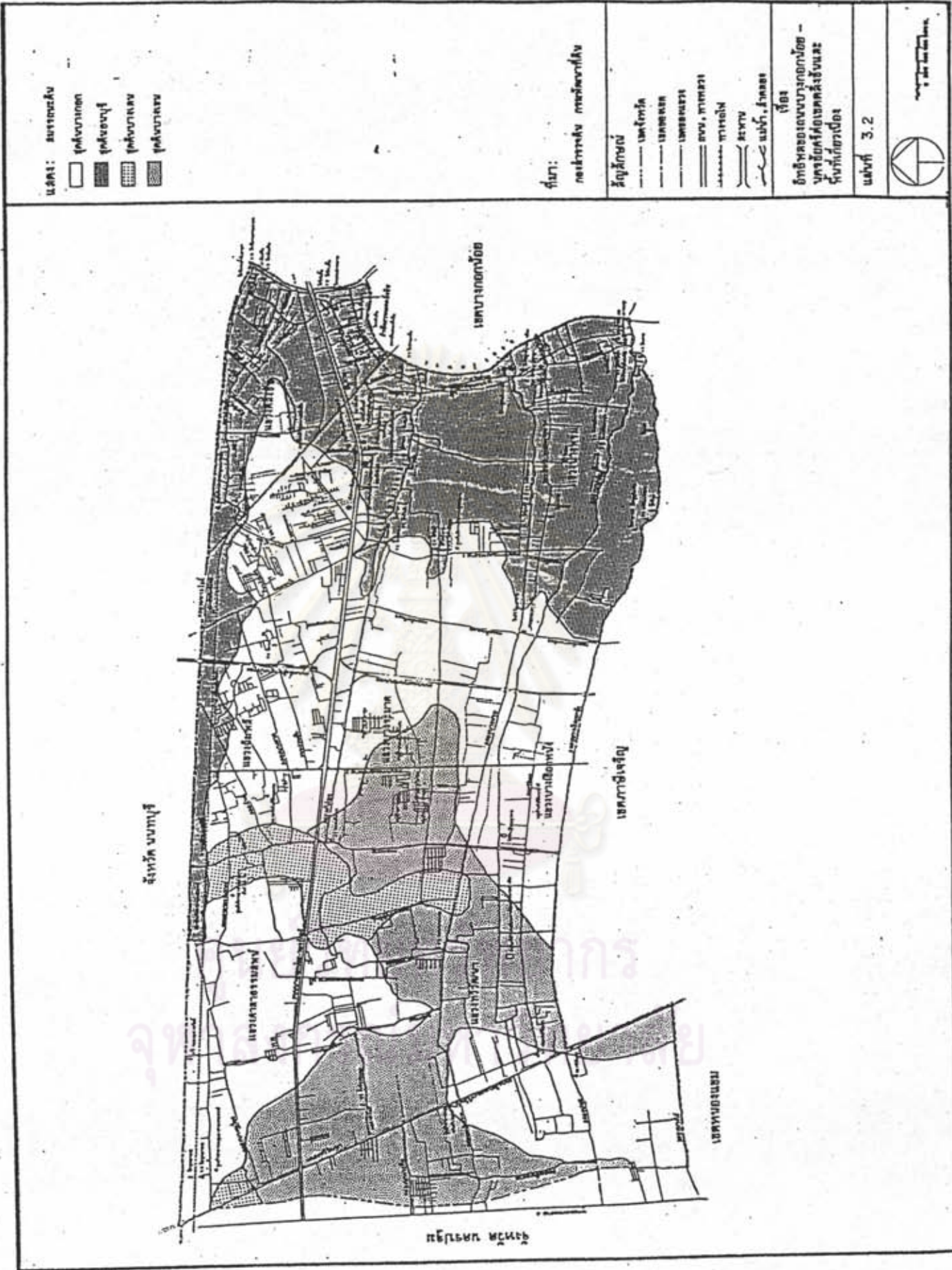
สำหรับ เขตคลังชั้นมีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มมาก และมีคลองอยู่หลายสาย นอก
 จากนี้ยังมีคลองขนาบพื้นที่เขตทั้ง-3 ด้าน คือ ด้านเหนือติดกับคลองมหาสวัสดิ์ ทิศตะวันออกติดกับ
 คลองชักพระ และทิศใต้ติดกับคลองบางเชือกหนัง คลองทั้ง 3 นี้ เชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา
 โดยคลองบางกอกใหญ่ คลองบางกอกน้อย และคลองบางเสาะง เมื่อดังกล่าวที่น้ำท่วมพื้นที่เขตคลังชั้น
 ได้รับความเสียหายมาก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม.

3.2.4 สมรรถนะดิน จากการจำแนกสมรรถนะดินของกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร
 และสหกรณ์ ได้วิเคราะห์ความเหมาะสมของดินและจัดชั้นสมรรถนะดิน ปรากฏว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ใน
 เขตคลังชั้น เหมาะสำหรับการปลูกข้าวและปลูกพืชไร่ หรือ พืชสวน จำแนกรายละเอียดได้ดังนี้
 (แผนที่ที่ 3.2)

ตารางที่ 3.1 จำแนกชั้นสมรรถนะดิน เขตคลังชั้น

เลขที่	ชุดดิน	สมรรถนะดิน	แขวง
7	บางกอก (BK:BANGKOK SERIES)	P-I	ศาลาธรรมสพน์ จิมพลี บางระมาด บางพรหม บางเชือกหนัง คลังชั้น ทวีวัฒนา
9	บางเลน (BL:BANGLÉN SERIES)	P-I	ศาลาธรรมสพน์ ทวีวัฒนา บางระมาด
14	ธนบุรี (Td:THONBURI SERIES)	U-IIIit	จิมพลี บางระมาด บางพรหม คลอง ชักพระ บางเชือกหนัง คลังชั้น ศาลาธรรมสพน์
21	บางเขน (Bn:BANGKHEN SERIES)	P-Ii	ศาลาธรรมสพน์ จิมพลี ทวีวัฒนา

- សញ្ញា: ប្រភេទដី
- ដីស្រែ
  - ▨ ដីស្រូវ
  - ▩ ដីស្រែចម្ការ
  - ▧ ដីស្រែចម្ការ

សញ្ញា: ប្រភេទដី

- ដីស្រែ
- ដីស្រូវ
- ដីស្រែចម្ការ
- ដីស្រែចម្ការ
- ដីស្រែចម្ការ
- ដីស្រែចម្ការ
- ដីស្រែចម្ការ

សញ្ញា: ប្រភេទដី

សញ្ញា 3.2

ก. ดินที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าว (P-I) ได้แก่
 แวงทวิวัฒนาทั้งแวง แวงศาสาธรรมสพนเกือบทั้งแวง ส่วนใหญ่ของพื้นที่แวงจิมพลี และ
 พื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของแวงบาง เขือกหนึ่งและบางระมาด สำหรับแวงคลังชันและบางพรหมมี
 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนแวงคลองชักระ เมื่อจัดสมรรถนะดินแล้วพบว่าไม่มีความเหมาะสม
 ในการปลูกข้าวเลยพื้นที่ดังกล่าวมานี้ จัดเป็นดินชุดบางกอก ดินชุดบางเลน และดินชุดบางเขน
 ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน คือ เป็นดินที่มีชั้นดินลึกมากกว่า 1 เมตร ลักษณะของเนื้อดินเป็นดิน
 ร่วนปนดินเหนียวถึงดินเหนียว มีการระบายน้ำเร็ว ความสามารถในการอุ้มน้ำสูง สามารถให้น้ำ
 ซึมผ่านไปได้ช้าตลอดทุกชั้น ดินแฉะ จัดเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง เหมาะสมอย่างยิ่งในการ
 ปลูกข้าว ถ้ามีน้ำเพียงพอสามารถปลูกข้าวครั้งที่ 2 ในฤดูแล้งได้ แต่ไม่เหมาะสมในการปลูกพืช
 ไร่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ราบเรียบน้ำท่วมถึงและการระบายน้ำของดินเร็ว ระดับน้ำใต้ดินสูง
 อย่างไรก็ตาม หากมีวิธีการระมัดระวังที่ดีพอ และมีการยกร่องให้สูงขึ้นก็อาจจะปลูกผักและพืชไร่
 ได้ (มีข้อจำกัดในการเลือกพืชที่จะปลูก)

ข. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่และผลไม้ (U-IIIt) ได้แก่
 แวงคลองชักระทั้งแวง พื้นที่ส่วนใหญ่ของแวงคลังชันและบางพรหม ประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่
 ที่แวงบาง เขือกหนึ่งและบางระมาด ส่วนแวงศาสาธรรมสพนและแวงจิมพลี มีเพียงเล็กน้อย
 เท่านั้น สำหรับแวงทวิวัฒนาเมื่อจัดสมรรถนะดินแล้วพบว่าไม่มีความเหมาะสมเลย พื้นที่ดัง
 กล่าวมานี้จัดเป็นดินชุดอนบูรีที่มีชั้นดินลึก โดยดินชั้นบนลึกประมาณ 40-70 เซนติเมตร มีการ
 ระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีความสามารถในการอุ้มน้ำสูง น้ำซึมผ่านได้ช้า พื้นที่มีลักษณะราบเรียบ
 ดินชุดนี้มักพบในที่ราบใกล้ฝั่งแม่น้ำ จัดเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง แต่มีความเหมาะสม
 ที่สุดสำหรับทำสวนผลไม้และปลูกผัก บางแห่งใช้ปลูกพืชไร่ และระหว่างร่องใช้ปลูกข้าว การยก
 ร่องจะใช้ปรับปรุงให้การระบายน้ำของดินดีขึ้น เพราะการยกร่องนี้ทำให้ดินชั้นล่างขึ้นมาอยู่ข้างบน
 ทำให้การเรียงตัวของชั้นดินมิได้เป็นไปตามธรรมชาติ และการนำเอาดินเลนในท้องร่องมาใส่ไว้
 บนดินชั้นบนก็ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินได้บ้างเล็กน้อย ปัญหาของดินลักษณะนี้คือ ปัญหาความเค็ม
 ของดินในช่วงที่ขาดแคลนน้ำหรือ ช่วงที่มีฝนตกน้อย อันทำให้ผลผลิตของพืชถูกจำกัดลง การ
 ปรับปรุงคุณภาพของดินอาจใช้วิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การสร้างคันดิน การปลูกพืชในแนว
 ระบาย การระบายน้ำ และอื่น ๆ

3.2.5 โครงข่ายการคมนาคม การคมนาคมติดต่อภายใน เขตคลังชั้นส่วนใหญ่จะใช้ ถนนและลำคลอง โดยมีวิวัฒนาการการเดินทางในการใช้เส้นทางน้ำมาก่อน เนื่องจากเขตนี้มีคลอง ล้อมรอบ เขตถึง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเหนือ-ใต้-ตะวันออก โดยมีคลองมหาสวัสดิ์-บางเขือกหนึ่ง-คลองชักพระ เป็นเส้นแบ่งเขตตามลำดับ และภายในพื้นที่ เขตเองก็มีโครงข่ายลำคลองกระจาย ทั่วพื้นที่ คลองดังกล่าวมีทั้งที่ขุดขึ้นและคลองธรรมชาติ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในการขนส่งทั้งภายในและภายนอกเขตได้เป็นอย่างดี ส่วนทางบกนั้นประกอบด้วยทางรถไฟและถนน ซึ่งทางรถไฟจะเป็นลักษณะของการขนส่งผ่านเมือง จากกรุงเทพมหานครไปสู่ภาคใต้ สำหรับทางถนนในระยะเริ่มแรก จะมีลักษณะตัดผ่านชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ริมคลอง ดังนั้นจึงมีลักษณะคดเคี้ยวไม่เป็นเส้นตรง และถนนบางสายจะประกอบด้วยทางแยก 2 ทาง โดยที่ยังใช้ชื่อเดียวกัน ภายหลังเมื่อมีการตัดถนนเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจร และสร้างโครงข่ายให้สมบูรณ์ลักษณะของถนนจึงเป็นเส้นตรง พาดผ่านพื้นที่จากเหนือจดใต้และจากตะวันออกจดตะวันตกโครงข่ายแต่ละประเภทมีดังนี้

ก. ระบบถนน เขตคลังชั้นมีถนนสายสำคัญ 17 สาย และถนนซอยทั้งหมด 148 สาย ความยาวรวม 135,870 เมตร สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ (แผนที่ที่ 3.3)

1. ถนนสายหลัก เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ เขตหรือจังหวัดข้างเคียง ถนนทุกสายเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ความยาวรวม 25,780 เมตร เรียงลำดับตามความกว้างของถนนได้ดังนี้

1.1 ถนนวงแหวนรอบนอก (OUTER RING ROAD) ช่วงคลังชั้น-บางแค เป็นทางแบบ 4 ช่องจราจร เขตทางกว้าง 80.00 เมตร ตัดผ่านพื้นที่จากเหนือมาใต้ หรือผ่านคลองมหาสวัสดิ์ มาจดคลองบางเขือกหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวสุดเขตคลังชั้นระยะทาง 5,800 เมตร ถนนสายนี้เมื่อสร้างแล้วเสร็จตามโครงการจะช่วยแก้ปัญหาจราจรในกรุงเทพมหานคร โดยให้รถที่มาจากภาคต่าง ๆ สามารถเดินทางไปยังภาคอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องผ่านเข้ากรุงเทพมหานคร

1.2 ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี หรือทางหลวงพิเศษหมายเลข 338 เป็นทางแบบ 6 ช่องจราจร เขตทางกว้าง 60.00 เมตร ตัดผ่านพื้นที่จากตะวันออกมาตะวันตก โดยเริ่มจากถนนจรัลสนิทวงศ์-เพชรเกษม โดยผ่านพื้นที่ตั้งแต่คลองบางกอกน้อย-สุดเขตคลังชั้น ใกล้เคียงกับถนนพุทธมณฑลสาย 4 ยาวประมาณ 14,520 เมตร ถนนสายนี้สร้างเพื่อระบายการ

จราจรจากถนนเพชรเกษม เมื่อต้องการเดินทางไปนครชัยศรี-กรุงเทพมหานคร

1.3 ถนนพุทธมณฑลสาย 2 เป็นทางแบบ 2 ช่องจราจร เขตทางกว้าง 50.00 เมตร ยาวประมาณ 5,460 เมตร ตัดผ่านพื้นที่จากเหนือจดใต้ ขนานกับถนนวงแหวนรอบนอก เป็นถนนที่เชื่อมต่อเขตคลังชั้นกับเขตภาษีเจริญ โดยบรรจบกับถนนเพชรเกษม

2. ถนนสายรอง เป็นถนนที่เชื่อมติดต่อกายในเขต มีความยาวรวม 54,480 เมตร ได้แก่

2.1 ถนนชักรพระ เป็นถนนระยะแรก ๆ ในเขตคลังชั้น ถนนในยุคนี้ ได้แก่ ถนนชัยพฤกษ์ ถนนจิมพลี เป็นต้น ถนนชักรพระตัดเลียบคลองชักรพระ โดยเริ่มจากถนนชัยพฤกษ์ถึงถนนจิมพลี ช่วงที่ขนานกับทางรถไฟ ลักษณะผิวจราจรลาดยางกว้าง 6.00 เมตร ยาว 1,140 เมตร

2.2 ถนนชัยพฤกษ์ เริ่มจากคลองชักรพระ แล่นขนานไปกับคลองบางกอกน้อยและไปสุดที่วัดชัยพฤกษ์ ลักษณะผิวจราจรเป็นคอนกรีต กว้าง 6.00 เมตร ยาว 1,660 เมตร

2.3 ถนนจิมพลี ประกอบด้วยเส้นทางคดเคี้ยว 4 ช่วง ดังนี้ ช่วงแรกเริ่มจากจุดตัดกับถนนชักรพระถึงทางรถไฟ ช่วงที่ 2 จากจุดตัดทางรถไฟ แล่นอ้อมมาติดกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ถึงทางแยกเข้าสถานีรถไฟชุมทางคลังชั้น ช่วงที่ 3 จากสถานีรถไฟชุมทางคลังชั้นถึงถนนพุทธมณฑลสาย 1 โดยมีถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ตัดผ่านอีกครั้งหนึ่ง ส่วนช่วงสุดท้าย เริ่มจากจุดตัดถนนจิมพลีช่วงที่ 2 แล่นขนานกับคลองชักรพระไปสุดที่วัดรัชฎาธิษฐาน มีผิวจราจรกว้าง 5.00-6.00 เมตร ยาวประมาณ 6,420 เมตร

2.4 ถนนสวนผัก เป็นถนนสายยาวสายหนึ่งทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเขต เริ่มจากช่วงติดกับถนนชัยพฤกษ์ แล่นขนานกับคลองมหาสวัสดิ์ ตัดทางรถไฟสายใต้ และอ้อมลงมาติดกับถนนทุ่งมังกร-วงแหวนรอบนอก และสุดทางที่ถนนพุทธมณฑลสาย 2 ซึ่งเป็นสายที่ตัดผ่านกึ่งกลางเขตจากเหนือ - ใต้ ถนนสวนผักเป็นถนนคอนกรีตมีความกว้าง 6.00 เมตร ยาว 8,040 เมตร

2.5 ถนนศาลาธรรมสพน์ เป็นถนนสายยาวทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือ เริ่มจากถนนพุทธมณฑลสาย 2 ถึงคลองทวีวัฒนา ลักษณะผิวจราจรมีทั้งลาดยางและลูกรังกว้าง 6.00 เมตรยาว 7,500 เมตร

2.6 ถนนทุ่งมังกร เป็นถนนเชื่อมต่อกับถนนสวนผักกับถนนจิมพลี ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเขต ลักษณะผิวจราจรจะเป็นคอนกรีต กว้าง 6.00 เมตร ยาว 1,500 เมตร

2.7 ถนนพุทธมณฑลสาย 1 ตามโครงการก่อสร้างที่สมบูรณ์จะ เริ่มจากถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ถึงคลองบางเชือกหนัง ปัจจุบันถนนเส้นนี้ข้ามคลองบางน้อยมาเท่านั้น ยังไม่เสร็จโครงการ ส่วนพื้นที่บริเวณริมคลองบางเชือกหนัง ได้อาศัยเส้นทางน้ำ และถนนบางแวกในเขตภาษีเจริญ ลักษณะผิวจราจรลาดยาง กว้าง 7.00 เมตร ยาว 4,200 เมตร

2.8 ถนนวัดแก้ว-พุทธมณฑลสาย 1 เป็นถนนด้านตะวันออกเฉียงใต้ขนานกับคลองบางพรหม เริ่มจากซอยวัดรัชฎาธิฐานถึงถนนพุทธมณฑลสาย 1 เป็นถนนลาดยางตลอดสาย กว้าง 5.00 เมตร ยาว 2,960 เมตร

2.9 ถนนวัดแก้ว เป็นถนนที่ต่อจากซอยจรัสสินทวงศ์ 35 ไข่ออกเขตบางกอกน้อยใต้ เริ่มจากสะพานข้ามคลองชักพระไปถึงวัดรัชฎาธิฐาน เป็นถนนลาดยางผิวจราจรกว้าง 5.00 เมตร ยาว 1,120 เมตร

2.10 ถนนวัดปากน้ำฝั่งเหนือ เริ่มจากปากทางวัดแก้ว ตรงถนนวัดแก้วลงไปทางใต้ของพื้นที่สุดทางบริเวณโรงเรียนวัดปากน้ำ เป็นถนนลาดยาง กว้าง 6.00 เมตร ยาว 800 เมตร

2.11 ถนนคลองศาลเจ้า เป็นถนนลูกรังอยู่ทางใต้ของเขต เริ่มจากถนนพุทธมณฑลสาย 1 ถึงคลองลัดดาเหมียว กว้าง 6.00 เมตร ยาว 1500 เมตร

2.12 ถนนเลียบบคลองทวีวัฒนา เป็นถนนที่ตัดจากเหนือจดใต้ อยู่ทางตะวันตกของเขตคลองเตย เริ่มจากคลองบางไม้ถึงเขตทางรถไฟสายใต้ เป็นถนนลาดยาง กว้าง 6.00 เมตร ยาว 7,820 เมตร

2.13 ถนนทวีวัฒนา เป็นถนนทางตะวันตกเฉียงใต้ของเขต เริ่มจากถนนพุทธมณฑลสาย 2 ถึงถนนเลียบบคลองทวีวัฒนา เป็นถนนลาดยาง กว้าง 6.00 เมตร ยาว 9,000 เมตร

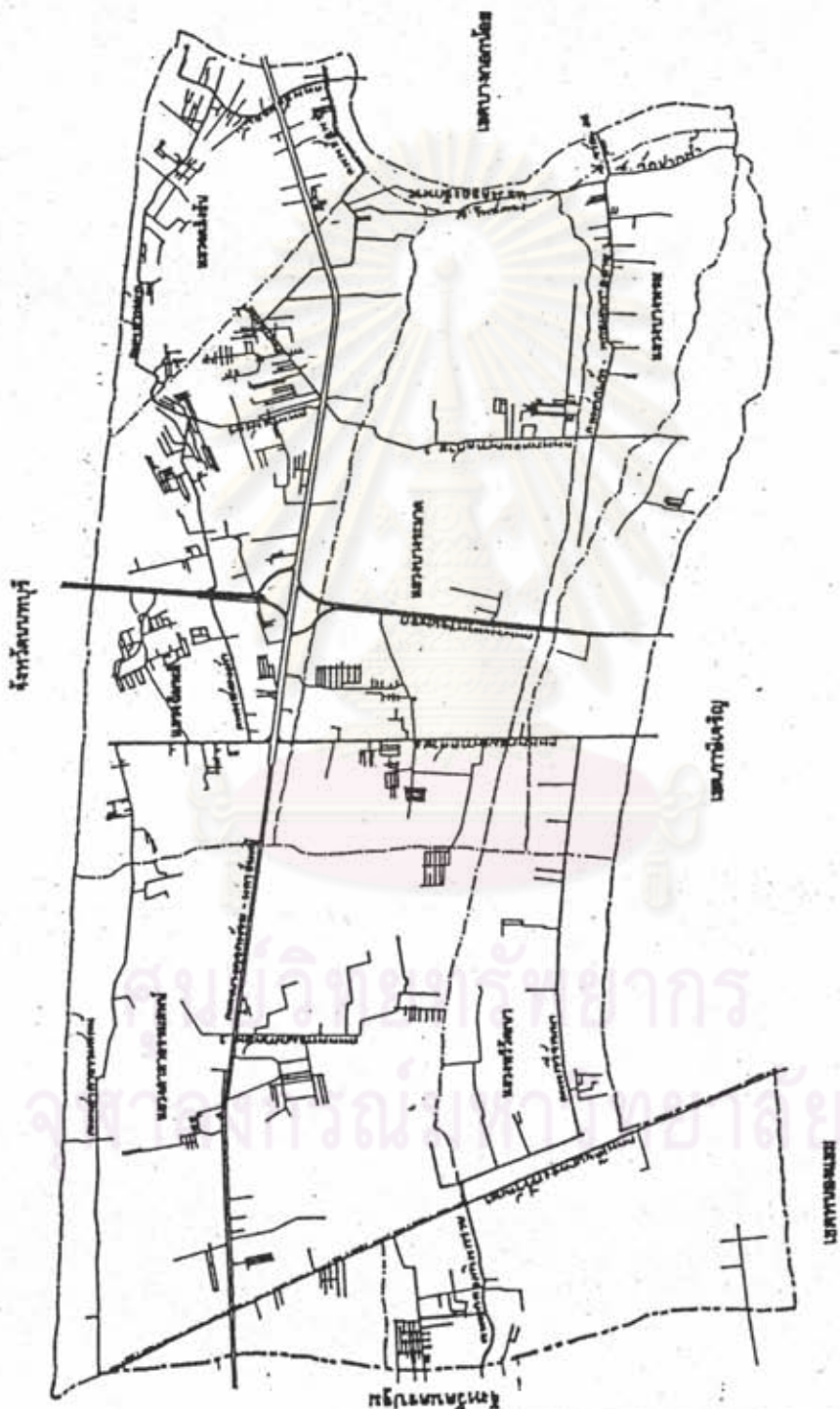
2.14 ถนนคลองเนินทราย เป็นถนนลาดยาง เชื่อมคลองทวีวัฒนา กับถนนพุทธมณฑลสาย 4 กว้าง 6.00 เมตร ยาว 1,800 เมตร

เขตเทศบาล

เขตอำเภอหลัก

เขตอำเภอรอง

พื้นที่

วันที่ ๒๕๖๑
 วิทยาลัยการอาชีพสุพรรณบุรี
 แผนกวิชาช่างเทคนิค
 วิชาช่างเทคนิค

หน้า 3.3

นอกจากนี้ยังมีถนนสายย่อยหรือถนนซอยอีกมากมายในชุมชนเดิม บริเวณแขวงคลองซึกพระ-คลังชั้น ส่วนซอยย่อยในแขวงที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม ลักษณะซอยจะเป็นดินอัดและทางเดินเท้า รถยนต์ไม่สามารถแล่นเข้า-ออกได้ การเข้าถึงโดยระบบถนนสามารถให้บริการอย่างทั่วถึง เฉพาะด้านตะวันออกของเขต ซึ่งอยู่ใกล้ฝั่งพระนคร ต่างจากด้านอื่น ๆ ของเขตซึ่งเป็นที่เกษตร การเข้าถึงจะต้องอาศัยระบบคลองเป็นสำคัญ

ข. ระบบคลอง คลองเป็นเส้นเลือดหล่อเลี้ยงเกษตรกรรมของเขตคลังชั้นในอดีตคลองคือ เส้นทางคมนาคมหลักของชุมชนในเขต เพราะเป็นเส้นทางสำคัญซึ่งถนนยังมีไม่มากนัก แม้ในปัจจุบันคลองหลายสายยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคม และขนส่งสินค้าเกษตรกรรม จากการศึกษาพบว่า เขตคลังชั้นประกอบด้วยคลองต่าง ๆ ประมาณ 55 คลอง เป็นคลองที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน 2 คลอง ได้แก่ คลองทวีวัฒนา และคลองมหาสวัสดิ์ นอกจากนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร

แต่เดิมเกือบทุกคลองใช้เพื่อการเกษตร อุปโภค บริโภค ตลอดจนการคมนาคมขนส่งของประชาชนในแขวงต่าง ๆ ครั้นต่อมา มีคลองจำนวนมากที่มีสภาพตื้นเขิน และไม่ได้ใช้ประโยชน์ดังกล่าว บางคลองจะประสบกับปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมแต่มีน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วคลองทุกคลองยังใช้สอยได้อยู่

คลองในเขตคลังชั้น มีความยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ 165,190 เมตร จำแนกประเภท ได้ดังนี้ (แผนที่ที่ 3.4)

1. คลองสายหลัก เป็นคลองสายสำคัญในเขต มีขนาดใหญ่และระยะทางยาว เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหลายพื้นที่ ส่วนการใช้สอยจะเป็นเส้นแบ่งแขวงหรือเขต ใช้เป็นคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ใช้เป็นเส้นทางคมนาคม และใช้เป็นเส้นทางระบายน้ำ มีความกว้างโดยเฉลี่ย 36 เมตร และความยาวรวมทั้งหมด 83,180 เมตร ในเขตคลังชั้นมีคลองสายหลักรวม 9 สาย ได้แก่

1.1 คลองมหาสวัสดิ์ เป็นคลองที่ขุดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 คลองนี้ไหลผ่านถึง 3 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี กรุงเทพมหานคร และนครปฐม สำหรับกรุงเทพมหานครไหลผ่านเขตคลังชั้นทางทิศเหนือ เป็นแนวยาวจากตะวันตกถึงตะวันออกของพื้นที่ หรือจากคลองบางกอกน้อยถึงคลองทวีวัฒนา คลองมหาสวัสดิ์ เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างนนทบุรีกับกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันสามารถใช้ประโยชน์ทั้งการสัญจร เพาะปลูก และระบายน้ำ คลองนี้กว้างประมาณ

38.00 เมตร ยาว 15,360 เมตร

1.2 คลองบางกอกน้อย เดิมเป็นแนวแม่น้ำเจ้าพระยา ภายหลังเมื่อมีการขุดคลองลัดในสมัยอยุธยา แนวแม่น้ำเก่าแคบลงกลายเป็นคลอง ส่วนคลองลัดที่ขุดขึ้นขยายกว้างเป็นแนวแม่น้ำใหม่ คลองบางกอกน้อยเป็นคลองที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างเขตคลังชั้นกับเขตบางกอกน้อย คลองนี้เชื่อมคลองมหาสวัสดิ์กับคลองชักพระ ปัจจุบันใช้ประโยชน์ในการสัญจร ระบายน้ำ และเพาะปลูก เป็นคลองที่มีขนาดกว้างที่สุดในเขตคลังชั้น คือ กว้าง 130.00 เมตร ยาว 1,700 เมตร

1.3 คลองชักพระ เป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยาสายเดิม เช่นเดียวกับคลองบางกอกน้อย อยู่ทิศตะวันออกของเขต ปัจจุบันใช้เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างเขตคลังชั้นกับเขตบางกอกน้อย นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ใช้สอยในด้านการสัญจร การเพาะปลูก และการระบายน้ำ มีขนาดความกว้าง 45.60 เมตร ยาวประมาณ 5,240 เมตร

1.4 คลองบางเชือกหนัง อยู่ทางทิศใต้เชื่อมคลองชักพระกับ คลองทวีวัฒนา เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างเขตคลังชั้นกับเขตภาษีเจริญ สภาพปัจจุบันคลองนี้สามารถใช้ในการสัญจรระหว่างเขต เป็นคลองส่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร และเป็นทางระบายด้วย มีขนาดความกว้าง 10.13 เมตร ยาว 12,400 เมตร

1.5 คลองทวีวัฒนา อยู่ทางทิศตะวันตกของเขต ยาวจากเหนือจดใต้ เชื่อมคลองมหาสวัสดิ์กับคลองบางไผ่ สภาพปัจจุบันใช้ในการสัญจร เพาะปลูก และระบายน้ำ กว้าง 24.58 เมตร ยาว 7,960 เมตร

1.6 คลองบางน้อย อยู่ทางทิศใต้ของเขต ลักษณะของเส้นคลองเป็นแนวยาวจากตะวันออกมาตะวันตก หรือจากคลองชักพระถึงคลองทวีวัฒนา เป็นเส้นแบ่งแขวงบางเชือกหนังกับแขวงบางพรหม สภาพปัจจุบันใช้ในการสัญจร ระบายน้ำ และเพาะปลูกมีความกว้าง 12.25 เมตร ยาว 11,980 เมตร

1.7 คลองบางพรหม เป็นคลองที่ไหลขนานกับคลองบางเชือกหนัง และคลองบางน้อย เป็นเส้นแบ่งแขวงบางพรหมกับแขวงบางระมาด โดยเริ่มจากคลองชักพระไปยังคลองทวีวัฒนา สภาพปัจจุบันสามารถใช้ประโยชน์ทั้งการสัญจร การเพาะปลูก และการระบายน้ำ มีขนาดกว้าง 13.85 เมตร ยาว 12,560 เมตร

1.8 คลองบางระมาด เป็นคลองที่ไหลขนานกับคลองบางพรหมโดยเริ่มจากคลองชักพระจนถึงคลองควาย เป็นเส้นแบ่งแขวงระหว่างแขวงบางระมาดกับแขวงฉิมพลี คลองบางระมาดมีชื่อเรียกแตกต่างกันเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงปากคลองบางระมาดตัดกับคลองชักพระ เรียกคลองบางระมาด ส่วนปลายคลองที่ต่อกับคลองควาย เรียกว่าคลองคันไทร หรือบางไทร หรือบ้านไทร สภาพปัจจุบันใช้ในการสัญจร เพาะปลูก และระบายน้ำมีความกว้าง 14.97 เมตร ยาว 8,092 เมตร

1.9 คลองควาย เป็นคลองที่ไหลผ่านพื้นที่จากเหนือลงใต้ หรือจากคลองมหาสวัสดิ์มายังคลองบางเชือกหนัง เป็นเส้นแบ่งแขวงระหว่างแขวงที่อยู่ทางตะวันออก ได้แก่ แขวงฉิมพลี บางระมาด บางพรหม บางเชือกหนัง กับแขวงทางด้านตะวันตก ได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ และแขวงทวีวัฒนา สภาพปัจจุบันใช้สัญจรในบางส่วน เพาะปลูก และระบายน้ำ มีความกว้าง 11.57 เมตร ยาว 5,620 เมตร

2. คลองสายรอง เป็นคลองที่มีความสำคัญรองลงมาจากคลองสายหลักมีขนาดสั้นกว่า ไม่ใช้ประโยชน์ในการแบ่งเขตหรือแขวง แต่สามารถใช้ในการสัญจร เพาะปลูกและระบายน้ำ มากกว่า 1 ทางขึ้นไป มีความกว้างโดยเฉลี่ย 8 เมตร และความยาวรวมทั้งหมด 53,990 เมตร ในเขตตลิ่งชัน มีคลองสายรองประมาณ 20 สาย อาทิ คลองวัดโพธิ์ คลองลัดดาเหนือ คลองลัดตะขุม คลองลัดกัลยา คลองปทุม คลองศรีบุรีรักษ์ คลองตลิ่งชัน เป็นต้น

3. คลองซอย เป็นคลองสายสั้น ๆ ที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนใดชุมชนหนึ่งมีประโยชน์ใช้สอยเพียงด้านเดียวเท่านั้น เช่น ใช้ในการสัญจร หรือ เป็นคลองส่งน้ำทางการเกษตร หรือ ระบายน้ำ มีความกว้างโดยเฉลี่ย 5 เมตร และความยาวรวมทั้งหมดประมาณ 28,020 เมตร ในเขตนี้มีคลองซอยประมาณ 26 สาย อาทิ คลองแยกคลองทวีวัฒนาคลองแยกคลองวัดไก่เตี้ย คลองแยกคลองบางพรหม คลองใหม่ คลองขุด ลำประโดงต่าง ๆ เป็นต้น

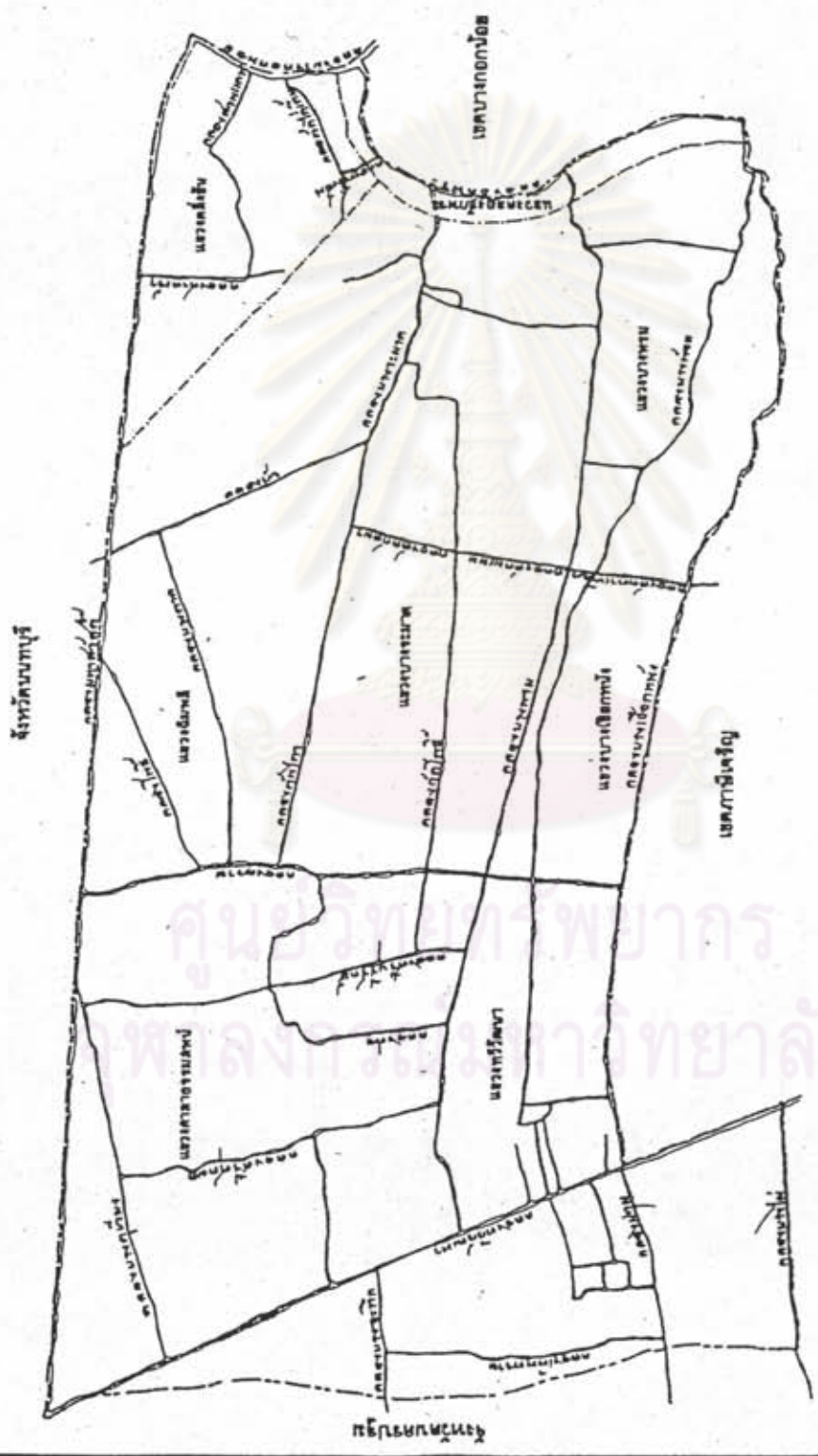
แม้ว่าคลองในเขตตลิ่งชันจะเต็มไปด้วยวัชพืช หรือตื้นเขินไปเป็นจำนวนมากทำให้ยากต่อการตรวจสอบรายชื่อคลอง คลองบางสายจึงมีชื่อเรียกแตกต่างกัน หรือบางคลองอาจยังไม่ทราบชื่อแน่นอน แต่หากพิจารณาทั้งระบบแล้วจะเห็นว่า เขตตลิ่งชันยังมีโครงข่ายคลองจำนวนมากที่ควรปรับปรุง ขุดลอก เพื่อใช้ประโยชน์ในการชลประทานและการระบายน้ำต่อไป

- เส้นประ ระบุแนวเขต
- เส้นทึบ ระบุเขตตำบล
- เส้นประ ระบุเขตอำเภอ

ที่มา

ปี ๒๕๖๓
 วัตถุประสงค์ของโครงการ
 วัตถุประสงค์หลักและ
 วัตถุประสงค์รอง

แผ่นที่ 3.4

ค. ระบบขนส่งมวลชน

1. ทางรถยนต์ พื้นที่เขตคลังชั้น มีรถประจำทางขนส่งมวลชน (ขสมก.) และรถร่วมบริการ โดยเอกชน แล่นบริการในพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 17 สาย นอกจากนี้ยังมีรถจักรยานยนต์รับจ้าง ตามจุดต่าง ๆ ประมาณ 12 จุด ดังนี้ (แผนที่ที่ 3.5)

1.1 รถประจำทางโดยสารของ ขสมก. 8 สาย ได้แก่

สาย 19 (เทเวศน์-คลังชั้น) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น โดยถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี สู่ทางที่ริมถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี

สาย 79 (คลังชั้น-ราชประสงค์) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น โดยถนนชั๊กพระ สู่ทางที่สำนักงานภาชีสรรพากรเขตพื้นที่ 7

สาย 83 (คลังชั้น-กรมอุทการเรือ) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น โดยใช้เส้นทางเดียวกับสาย 79 สู่ทางที่กรมบังคับคดี

สาย 124 (ศาลายา-อรุณอมรินทร์) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น โดยถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี สู่ทางที่ถนนอรุณอมรินทร์

สาย 125 (ศาลายา-กรุงธน) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น เช่นเดียวกับสาย 124 สู่ทางที่สี่แยกกรุงธน

สาย 127 (บางบัวทอง-อรุณอมรินทร์) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นโดยถนนวงแหวนรอบนอก-บางบัวทองสุดที่ถนนอรุณอมรินทร์

สาย 128 (บางใหญ่-กรุงธน) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น เช่นเดียวกับสาย 127 สู่ทางที่สี่แยกกรุงธน

สาย 146 (วงแหวน-ปิ่นเกล้า) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นโดยถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนนวงแหวนรอบนอก-บางแค ในลักษณะเส้นทางเป็นวงกลม 2 เส้นทาง (วนซ้ายและวนขวา)

1.2 รถร่วมบริการโดยเอกชน 9 สาย ได้แก่

สาย 1018 และ 1474 (บางขุนนนท์-สวนผัก-วัดปุณณาวาส) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น โดยถนนชั๊กพระ สู่ทางที่วัดปุณณาวาส ถนนศาลาธรรมสพน์

สายบางขุนนนท์-ชัยพฤกษ์ เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นโดยถนนชั๊กพระสุดถนนที่วัดชัยพฤกษ์ ถนนชัยพฤกษ์

- ชัยพระสูตทางที่วัดช่างเหล็ก เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นโดยถนน
 สายบางขุนนนท์-วัดช่างเหล็ก
- ชัยพระสูตทางที่วัดทองบางระมาด เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นโดย
 ถนนชัยพระสูตทางที่วัดทองบางระมาด
- สาย 1475 (บางขุนนนท์-วัดประคู้) เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้น
 โดยถนนชัยพระสูตทางที่วัดประคู้
- ชัยพระสูตทางที่วัดปากน้ำฝั่งเหนือ เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นโดย
 ถนนชัยพระสูตทางที่วัดปากน้ำฝั่งเหนือ
- ชัยพระสูตทางที่วัดจรัลสนิทวงศ์ 35-วัดเงิน เข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นทางด้าน
 ชัยพระสูตทางที่วัดจรัลสนิทวงศ์ 35 ในเขตบางกอกน้อย สูตทางที่วัดรัชฎาธิษฐาน (วัดเงิน)
- ชัยพระสูตทางที่วัดลาดพร้าว-ศาลาแดง ต้นทางอยู่หน้าตลาดพุทธมณฑลริมถนน
 บางกอกน้อยนครชัยศรี เข้าสู่ถนนเลียบคลองทวีวัฒนา สูตทางที่ตลาดศาลาแดง เขตภาษีเจริญ

1.3 รถจักรยานยนต์รับจ้าง มีทั้งหมด 12 จุด ได้แก่

- จุดที่ 1 ปากทางถนนชัยพฤกษ์ ด้านเหนือของถนนบางกอก
 น้อย-นครชัยศรี
- จุดที่ 2 ปากทางถนนวัดแก้ว-พุทธมณฑลสาย 1
- จุดที่ 3 ปากทางถนนพุทธมณฑลสาย 1 (วัดมะกอก)
- จุดที่ 4 ปากทางถนนเลียบคลองทวีวัฒนา ด้านเหนือของ
 ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี
- จุดที่ 5 ปากทางหมู่บ้านชวนชื่นกรีนวิลล่า ถนนพุทธมณฑล
 สาย 2
- จุดที่ 6 ปากทางถนนสวนผักที่ติดกับถนนวงแหวนรอบนอก
- จุดที่ 7 ปากทางวัดสมรโกฏ์
- จุดที่ 8 ปากทางถนนทุ่งมังกร
- จุดที่ 9 ถนนบางกอกน้อยนครชัยศรี ใกล้กับแยกพุทธมณฑล
 สาย 2
- จุดที่ 10 บริเวณสะพานจางถนนอม ถนนสวนผัก

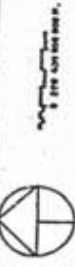
แผนที่แสดงพื้นที่และ
ขนาดของพื้นที่เกษตรกรรม

- 1-2 ไร่
- 3-4 ไร่
- 5-6 ไร่
- > 7 ไร่
- จุดแสดงตำแหน่งพื้นที่

ที่มา: ภาพถ่าย

ชื่อ
ชนิดของชนบทเกษตรกรรม-
พื้นที่เกษตรกรรมและ
พื้นที่อยู่อาศัย

หน้าที่ 3.5

ศูนย์วิจัยการเกษตร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

จุดที่ 11 ปากทางถนนพุทธมณฑลสาย 3

จุดที่ 12. ปากทางถนนพุทธมณฑลสาย 2

ระบบขนส่งมวลชนภายใน เขตคลังชั้นโดยทางรถยนต์นี้ จะเห็นได้ว่า รถประจำทาง ขสมก. ซึ่งเป็นรถโดยสารขนาดใหญ่ให้บริการประชาชน เฉพาะพื้นที่ทางด้านตะวันออก เฉียงใต้ของเขตเท่านั้น ได้แก่ แขวงจิมพลี และแขวงคลองชักพระ และรัศมีการให้บริการระหว่าง เขตอื่น ๆ จะอยู่ภายในฝั่งธนบุรี เช่น เขตบางกอกน้อย ภาษีเจริญ เป็นต้น ยกเว้นรถประจำทาง สาย 79 เพียงสายเดียว ซึ่งให้บริการไปถึง เขตปทุมวันทางด้านฝั่งพระนคร

สำหรับรถร่วมบริการจะมีลักษณะ เป็นสองแถวขนาดใหญ่และรถโดยสารขนาดเล็กแล่นภายในพื้นที่ เขตคลังชั้น ส่วนคันทางจะจอดรวมกันที่ตลาดบางขุนนนท์ เว้นสาย จรลข-วัดเงิน จะเริ่มคันที่ซอยจรลสนิทวงศ์ 35 ซึ่งจุดเปลี่ยนดังกล่าว ตั้งอยู่ในพื้นที่การปกครอง ของเขตบางกอกน้อย ย่านดังกล่าวนี้ นับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของประชาชนใน เขตคลังชั้นที่จะ เดินทางไปยังจุดต่าง ๆ นอกพื้นที่ โดยรถประจำทาง ขสมก. สายอื่น ๆ ต่อไป

การเดินทางโดยรถจักรยานยนต์รับจ้างใน เขตคลังชั้นนับ เป็นวิธีการเดินทางที่น่าสนใจ แม้ว่าระบบนี้ยังไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็เป็นที่นิยมของประชาชนอย่างมาก เนื่องจากการขาดแคลนบริการสาธารณะและการที่จรรยาจรดัดขบวนบางกอกน้อย-นครชัยศรี เมื่อ พิจารณาจุดจอดรถจักรยานยนต์รับจ้างจะพบว่า มีการกระจายไปทั่วพื้นที่ เขตทั้ง เส้นทางที่มีรถโดยสาร และไม่มีรถโดยสารแล่นผ่าน สำหรับจุดหมายปลายทางของรถจักรยานยนต์รับจ้างขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้าง หรือผู้โดยสารจะมีความประสงค์ไปยังที่ใด และตกลงราคาตามความพอใจของทั้งสองฝ่าย ยกเว้น เส้นทางที่รถจักรยานยนต์รับจ้างแล่นเป็นประจำจะมีราคาที่แน่นอนกำหนดไว้

2. ทางรถไฟ ผ่านด้านเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของเขต โดยมี สถานีรถไฟชุมทาง 1 สถานี และสถานีย่อย 3 สถานี ได้แก่ สถานีชุมทางคลังชั้น เป็นสถานีใหญ่ที่สามารถเลือกเส้นทางในการเดินทางได้ 2 สาย คือ จากชุมทางคลังชั้นไปสถานีบางซื่อ หรือสถานีรถไฟธนบุรี (ริมคลองบางกอกน้อย) ส่วนสถานีย่อยได้แก่ สถานีจิมพลี สถานีบางระมาด และสถานี ศาลาธรรมสพน์ ทางรถไฟสายนี้เป็นเส้นทางสู่ภาคใต้ แต่สำหรับทางรถไฟในพื้นที่เขตคลังชั้น โดยเฉพาะทางด้านเหนือ เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญในการเดินทางไปสู่พื้นที่อื่น ๆ นอกเขตคลังชั้น

3. ทางน้ำ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของ เขตคลังชั้นมีสภาพคล้าย เกาะ นั่นคือการมีลำคลอง 3 สายโอบล้อมพื้นที่ถึง 3 ด้าน นอกจากนี้ภายในพื้นที่ยังเต็มไปด้วย

ล่าคลองน้อยใหญ่ประสานกัน เป็นโครงข่ายดังกล่าวมาแล้ว ทำให้การขนส่งทางน้ำมีความสำคัญกับประชาชนในเขตลุ่มน้ำอยู่มาก นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับเส้นทางเดินเรือโดยสารซึ่งดำเนินการโดยเอกชนภายใต้ความดูแลของกรมเจ้าท่า มีเส้นทางจำนวน 5 สาย ดังนี้ (แผนที่ที่ 3.6)

3.1 สายคูขุย (ข้างท่าช้าง)-ฉิมพลี ใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อย คลองมหาสวัสดิ์ ไปสิ้นสุดที่ประตูน้ำฉิมพลี

3.2 สายท่าเตียน-บางน้อย ใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา คลองมอญ คลองบางน้อย ไปสิ้นสุดที่ร้านค้าท่าไม้กระบอก

3.3 สายท่าช้าง-บางเชือกหนัง ใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา คลองมอญ คลองบางเชือกหนังไปสิ้นสุดที่วัดมะพร้าวเตี้ย

3.4 สายมหาราช-บางระมาด ใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อย คลองบางระมาด ไปสิ้นสุดที่วัดมะกอก

3.5 สายมหาราช-บางพรหม ใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อย คลองชักพระ คลองบางพรหม ไปสิ้นสุดที่วัดประดู่

เส้นทางดังกล่าวข้างต้น ปัจจุบันยังคงใช้อยู่ทุกเส้น ยกเว้นเส้นทางมหาราช-บางพรหม ได้เลิกใช้ไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 สำหรับเส้นทางมหาราช-บางระมาด ปัจจุบันมีเรือโดยสารรับส่งวันละประมาณ 1-2 เที่ยว เฉพาะ เช้า-เย็น เรือโดยสารที่ใช้จะเป็นเรือหางยาว

เมื่อพิจารณาวิธีการให้บริการของเรือโดยสารทั้ง 5 สาย พบว่าพื้นที่ซึ่งได้รับการบริการจะอยู่ทางตะวันออกของเขต เช่นเดียวกับเส้นทางเดินเรือโดยสาร โดยมีจุดเริ่มต้นบริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตพระนคร ท่าเรือดังกล่าวได้แก่ ท่าเตียน ท่าช้าง ท่าคูขุย และท่ามหาราช ตั้งเรียงรายอยู่ใกล้เคียงกันทั้ง 4 ท่า เส้นทางเดินเรือในเขตลุ่มน้ำจัดเป็นการสัญจรระหว่างเขต ซึ่งเป็นการเดินทางจากฝั่งธนบุรีมาฝั่งกรุงเทพฯ จะมีการขนส่งทั้งผู้โดยสารและสินค้าทางการเกษตร นอกจากนี้ยังมีเส้นทางเดินเรือเพื่อทัศนศึกษา ในลักษณะเหมาลำโดยบริษัทนำเที่ยวดำเนินการหรือเหมาลำส่วนตัว มีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เส้นทางดังกล่าว ได้แก่ คลองชักพระ-คลองบางกอกน้อย-แม่น้ำเจ้าพระยา-คลองมอญ โดยมีเส้นทางเป็นวงกลมหรือย้อนกลับทางเดิม เพื่อออกแม่น้ำเจ้าพระยาได้ทั้งคลองบางกอกน้อยหรือคลองมอญ

ง. สภาพการจราจร ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงสภาพการจราจรทางบกและสภาพการจราจรทางน้ำ ซึ่งจะกล่าวเฉพาะการสัญจรโดยเรือโดยสารหางยาว ในคลองต่าง ๆ ของ เขตคลองสาน เท่านั้น

1. สภาพการจราจรทางบก (ตารางที่ 3.2 และ 3.3)

เนื่องจาก เขตคลองสานจัด เป็นพื้นที่ เขตชั้นนอก ปัญหาการจราจรจึงไม่มากนัก การเดินทางไปยังแหล่งงานส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางไปยังทิศตะวันออกของเขต ซึ่งเป็นด้านที่อยู่ติดกับเมือง ปัญหาการจราจรจึงมักเกิดขึ้นในพื้นที่ เขตชั้นใน หรือ เขตเมืองซึ่งเป็นแหล่งงาน และมีโครงข่ายการสัญจรพาดผ่าน อย่างไรก็ตามสถิติปริมาณการจราจรบนท้องถนนต่าง ๆ ในเขตคลองสาน หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนับปริมาณจราจรได้แก่ กรุงเทพมหานคร และกรมทางหลวง ซึ่งขึ้นอยู่กับถนนนั้น ๆ อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด สำหรับถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงได้แก่ ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนนวงแหวนรอบนอก ถนน ตรอก ซอย อื่น ๆ กรุงเทพมหานครดูแลรับผิดชอบทั้งหมด ถนนสายหลักในเขตคลองสานที่ได้นับปริมาณจราจร มีเพียงสายเดียวได้แก่ ถนนพุทธมณฑล สาย 2 และมีสถิติการนับเพียงปี พ.ศ. 2533 เท่านั้น เนื่องจากกรุงเทพมหานครได้จัดลำดับความสำคัญของถนนสายต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วจึงตรวจนับปริมาณจราจรในถนนที่มีปัญหามากที่สุด เป็นอันดับแรก และถนนอื่น ๆ ที่มีปัญหารองลงมาในอันดับหลังเมื่อเปรียบเทียบถนนสายอื่น ๆ ในเขตชั้นใน หรือชั้นกลาง กับถนนในเขตคลองสาน พบว่ามีปัญหาน้อยมากดังกล่าวกว่าข้างต้น ทำให้การนับเก็บสถิติหรือแจ้งนับปริมาณจราจรไม่ต่อเนื่อง จึงไม่สามารถเปรียบเทียบสภาพการจราจรของถนนสายนั้น ๆ ในเขตคลองสานได้ จึงขอกล่าวเฉพาะสภาพการจราจรปัจจุบันในถนนที่กรมทางหลวง มีหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งถนนของกรมทางหลวงสามารถเปรียบเทียบปริมาณการจราจรได้นับตั้งแต่ปีที่เริ่มสร้างจนถึงปี พ.ศ. 2532 (แผนที่ที่ 3.7)

สภาพการจราจรในปัจจุบันของเขตคลองสาน จากการศึกษาพบว่า ถนนสายหลักในเขตคลองสาน ไม่มีปัญหาการจราจรติดขัดเลย ยกเว้น ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี บริเวณที่ติดขัดในถนนสายนี้ ได้แก่ บริเวณสะพานข้ามคลองบางกอกน้อยไปจนถึงเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าและสะพานกรุงธน ในช่วงเวลา 7.30-9.00 และ 16.30-18.00 น. ส่วนถนนสายอื่น ๆ ไม่พบสภาพการคับคั่งของยานพาหนะ แต่เมื่อแล่นเข้าสู่ถนนในเขตบางกอกน้อยเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา พบว่า ถนนจรัลสนิทวงศ์ บริเวณปากซอยบางขุนนนท์ (ถนนบางกอกน้อย-คลองสาน) และปากซอยจรัลสนิทวงศ์ 35 มีสภาพการ

ตารางที่ 3.2 แสดงปริมาณการจ่ายโดยเฉลี่ยต่อวัน พ.ศ. 2526-2532

หน่วย: ลบ./วัน

พ.ศ.	2526		2527		2528		2529		2530		2531		2532		
	รวม	ต่อหัว	รวม	ต่อหัว	รวม	ต่อหัว	รวม	ต่อหัว	รวม	ต่อหัว	รวม	ต่อหัว	รวม	ต่อหัว	
เมือง	รวม	2663	2789	4601	4065	9138	8856	10615	16041	13338	15217	10132	14314	20636	18184
	ต่อหัว	48.84	51.16	53.09	46.91	50.78	49.22	39.82	60.18	46.71	53.29	41.45	58.55	53.16	46.84
	รวม	5452	8666	17994		26556		28555		24446		38820			
	ต่อหัว	100.00	100.00	100.00		100.00		100.00		100.00		100.00		100.00	
จังหวัดขอนแก่น	รวม	-	-	-	-	4046	4527	3463	5071	7679	8881	14051	17007	4737	6571
	ต่อหัว	-	-	-	-	47.19	52.81	40.58	59.42	46.37	53.63	45.24	74.76	41.89	58.11
	รวม	-	-	-	-	8573		8534		16560		31058		11308	
	ต่อหัว	100.00	100.00	100.00		100.00		100.00		100.00		100.00		100.00	
เขตเทศบาล	รวม	11929	17071	20068	18775	16780	14652	11474	20011	15787	18011	18657	13341	22077	15652
	ต่อหัว	41.13	58.87	51.66	48.34	53.38	46.62	36.44	63.56	46.71	53.29	58.31	41.69	58.52	41.48
	รวม	29000	38843	31432		31485		33798		31998		37729			
	ต่อหัว	100.00	100.00	100.00		100.00		100.00		100.00		100.00		100.00	
ตำบล-ป่าทอ	รวม	5075	4056	5187	3928	4646	7156	5752	7088	7919	8070	7872	7362	7380	8810
	ต่อหัว	55.58	44.42	56.91	43.09	39.37	60.63	44.79	55.21	49.53	50.47	51.67	48.33	45.58	54.42
	รวม	9131	9115	11802		12840		15989		15234		16190			
	ต่อหัว	100.00	100.00	100.00		100.00		100.00		100.00		100.00		100.00	

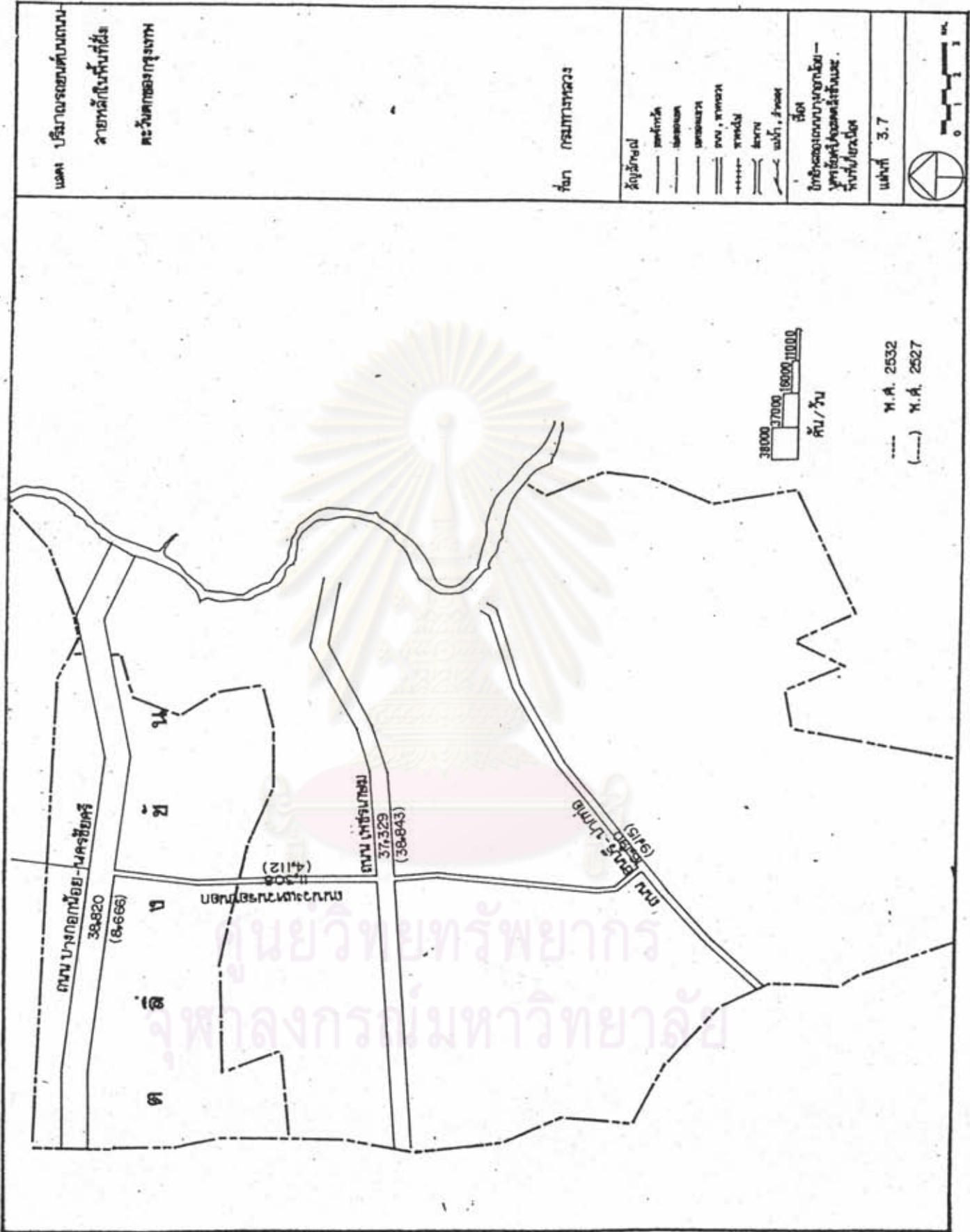

ตารางที่ 3.3 แสดงการเปลี่ยนแปลงปริมาณจราจร จำแนกตามพาหนะ พ.ศ. 2526-2532

หน่วย: คัน/วัน

ประเภท	รถบรรทุกสินค้า	รถอื่น ๆ	รวม
ถนน			
บางกอกน้อย-นครชัยศรี	17973	15395	33368
ร้อยละ	674.92	551.99	612.03
วงแหวนรอบนอก (คลังชัน-บางบัวทอง)	691	2042	2733
ร้อยละ	17.08	45.09	31.87
เพชรเกษม	10148	-1419	8729
ร้อยละ	85.07	-8.31	30.10
ธนบุรี-ปากท่อ	2305	4754	7059
ร้อยละ	45.42	117.21	77.31

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

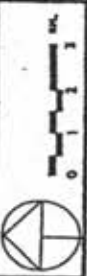
แนบ
 ปริมาณรถยนต์บนถนน
 ฉายาหลักในพื้นที่นี้
 ตะวันตกของกรุงเทพมหานคร

เส้น การวางท่อ

- สิ่งปลูกสร้าง
- ผนัง
  - ฝ้าเพดาน
  - ประตูหน้าต่าง
  - ประตู, ราวบันได
  - ราวบันได
  - ราว
  - ผนัง, ฝ้าเพดาน

พื้นที่
 1. ไร่
 2. ไร่
 3. ไร่
 4. ไร่
 5. ไร่
 6. ไร่
 7. ไร่
 8. ไร่
 9. ไร่
 10. ไร่
 11. ไร่
 12. ไร่
 13. ไร่
 14. ไร่
 15. ไร่
 16. ไร่
 17. ไร่
 18. ไร่
 19. ไร่
 20. ไร่
 21. ไร่
 22. ไร่
 23. ไร่
 24. ไร่
 25. ไร่
 26. ไร่
 27. ไร่
 28. ไร่
 29. ไร่
 30. ไร่
 31. ไร่
 32. ไร่
 33. ไร่
 34. ไร่
 35. ไร่
 36. ไร่
 37. ไร่
 38. ไร่
 39. ไร่
 40. ไร่
 41. ไร่
 42. ไร่
 43. ไร่
 44. ไร่
 45. ไร่
 46. ไร่
 47. ไร่
 48. ไร่
 49. ไร่
 50. ไร่
 51. ไร่
 52. ไร่
 53. ไร่
 54. ไร่
 55. ไร่
 56. ไร่
 57. ไร่
 58. ไร่
 59. ไร่
 60. ไร่
 61. ไร่
 62. ไร่
 63. ไร่
 64. ไร่
 65. ไร่
 66. ไร่
 67. ไร่
 68. ไร่
 69. ไร่
 70. ไร่
 71. ไร่
 72. ไร่
 73. ไร่
 74. ไร่
 75. ไร่
 76. ไร่
 77. ไร่
 78. ไร่
 79. ไร่
 80. ไร่
 81. ไร่
 82. ไร่
 83. ไร่
 84. ไร่
 85. ไร่
 86. ไร่
 87. ไร่
 88. ไร่
 89. ไร่
 90. ไร่
 91. ไร่
 92. ไร่
 93. ไร่
 94. ไร่
 95. ไร่
 96. ไร่
 97. ไร่
 98. ไร่
 99. ไร่
 100. ไร่

แนบที่ 3.7

ม.ศ. 2532
 (---) ม.ศ. 2527

38000 37000 16000 10000
 คัน/วิน

ศูนย์วิทยุวิทยากร
 ภาลกรรรมมหาวิทยาลัย

จราจรที่ติดขัดมาก สำหรับช่วงเวลาที่ดีขัดจะอยู่ในช่วงเดียวกันกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี เนื่องจากพาหนะต่าง ๆ มุ่งไปยังสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า และสะพานกรุงธน เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาที่ดีขัดได้เพิ่มขึ้นนอกจากเวลาเช้าและเย็นดังกล่าวแล้วนั้น พบว่าช่วง 12.00-13.30 น. มีสภาพการจราจรที่ติดขัดมาก ทำให้การเดินทางไปยังเขตตลิ่งชัน โดยอาศัยถนนปิ่นเกล้า-ถนนจรัลสนิทวงศ์-ถนนบางกอกน้อย-ตลิ่งชัน หรือถนนปิ่นเกล้า และถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี เข้าสู่พื้นที่เขตฯใช้เวลานานมาก แม้ว่าระยะทางจะสั้นกว่าเมื่อไปใช้ถนนสายอื่น

เมื่อพิจารณาปริมาณการจราจรในถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนนวงแหวนรอบนอก พบว่าปริมาณจราจร (ตารางที่ 3.2) ในถนนสายดังกล่าว มีทั้งปริมาณจราจรจากการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าในสัดส่วนใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาความเปลี่ยนแปลงในช่วง พ.ศ. 2526-2532 ซึ่งเป็นช่วงปีที่เริ่มเปิดใช้ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนนวงแหวนรอบนอก จะเห็นว่าถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี มีปริมาณของรถบรรทุกสินค้ามากกว่าเดิมถึง 6.74 เท่า ปริมาณของพาหนะอื่น ๆ เพิ่มขึ้น 5.51 เท่า ของการเดินทางในอดีต ส่วนถนนวงแหวนรอบนอก ปริมาณของรถบรรทุกสินค้าเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 17.08 แต่การเดินทางของประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมมากกว่าการขนส่งสินค้า คิดเป็นร้อยละ 45.09

ภาพรวมของปริมาณการจราจรของพาหนะทุกประเภทในช่วง 6 ปีนี้ พบว่า (ตารางที่ 3.3) มีปริมาณจราจรเพิ่มมากขึ้นในถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีถึง 6 เท่า ส่วนถนนวงแหวนรอบนอก เพิ่มขึ้นร้อยละ 31.87 ปริมาณจราจรที่เพิ่มขึ้นนั้นแสดงให้เห็นว่าถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีและถนนวงแหวนรอบนอกซึ่งตัดผ่านพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตตลิ่งชัน ทำให้ประชากรในเขตนิยมมาใช้เส้นทางดังกล่าวมากกว่าเส้นทางเดิม รวมทั้งมีการเดินทางจากพื้นที่อื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดผ่านพื้นที่เขตตลิ่งชันไปยังจุดหมายปลายทางภายนอกเขต

สำหรับปริมาณการจราจรในถนนเพชรเกษมและถนนธนบุรี-ปากท่อ มีลักษณะการใช้เส้นทางเพื่อการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าในสัดส่วนใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีและถนนวงแหวนรอบนอก เนื่องจากถนนสายหลักทั้ง 4 สาย ได้ตัดผ่านพื้นที่ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นชุมชนตามแนวยาวของถนนและขยายเข้าไปในพื้นที่คอนกรีต ซึ่งมีถนนสายรองและตรอกซอยเชื่อมกับถนนสายหลัก ทำให้มีการเดินทางของประชากรโดยใช้เส้นทางเหล่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางไปสู่จังหวัดทางภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ ซึ่งใช้ถนนข้างต้น

ขนส่งวัตถุพิษ ผลทางการเกษตร และสินค้าสำเร็จรูปไปยังตลาดและโรงงานอุตสาหกรรม คลัง
สินค้าในภูมิภาคต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงปริมาณจราจรในถนนเพชรเกษม
และถนนธนบุรี-ปากท่อ (พ.ศ. 2526-2532) พบว่ามีปริมาณจราจรเพิ่มจากเดิม ร้อยละ 30.10
และ 77.31 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบอัตราเพิ่มของปริมาณจราจรทั้ง 4 สาย จะเห็นว่า
ถนนเพชรเกษมมีอัตราเพิ่มน้อยที่สุด คาดว่าเพราะมีการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนน
วงแหวนรอบนอก ซึ่งช่วยระบายพาหนะต่าง ๆ ในถนนเพชรเกษม

2. สภาพการจราจรทางน้ำ กล่าวเฉพาะลักษณะการจราจรโดย
อาศัยเรือหางยาวรับส่งในคลองมหาสวัสดิ์ คลองบางเชือกหนัง คลองบางน้อย และคลองบาง
ระมาด ซึ่งมีจุดหมายปลายทางที่ท่าเทียบเรือในเขตพระนคร บริเวณท่าเตียน ท่าช้าง ท่าคูขวิด
และท่ามหาราช เส้นทางขนส่งผู้โดยสารทางน้ำมีทั้งสิ้น 5 เส้นทาง แต่ได้เลิกกิจการใน พ.ศ.
2525 จำนวน 1 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางมหาราช-บางพรหม เส้นทางที่ยังคงมีเรือหางยาว
บริการรับส่งในปัจจุบันมีเพียง 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางคูขวิด-จิมพลี ท่าเตียน-บางน้อย
ท่าช้าง-บางเชือกหนัง และมหาราช-บางระมาด

การให้บริการของเรือโดยสารหางยาวจะเริ่มตั้งแต่ 6.00 น.
เป็นต้นไปจนถึงเวลาประมาณ 20.00-22.00 น. จำนวนเรือที่แล่นในวันธรรมดามีจำนวน
ประมาณวันละ 20-30 ลำ บางท่ามีประมาณ 4 ลำเท่านั้น ได้แก่ ท่าช้าง-บางเชือกหนัง ส่วน
วันเสาร์-อาทิตย์ จำนวนเรือที่แล่นรับส่งจะลดลง และบางท่าจะหยุดบริการในวันดังกล่าว ดังนั้น
ช่วงปริมาณสูงสุดซึ่งหมายถึงระยะเวลาที่คนโดยสารมีมากจนเต็มลำ ได้แก่ เวลาตั้งแต่ 6.00-
7.30 น. ในช่วงเช้า และ 17.00-19.00 น. ในช่วงเย็น เวลาในการเดินทางโดยเรือ
โดยสารหางยาวประมาณ 45 นาที

เมื่อพิจารณาจำนวนผู้โดยสารเรือหางยาวตั้งแต่ พ.ศ. 2523-
2532 ดังตารางที่ 3.4 และตารางที่ 3.5 พบว่า (แผนที่ที่ 3.6) ในช่วงการก่อสร้างถนน
บางกอกน้อย-นครชัยศรี แล้วเสร็จ (พ.ศ. 2523-2527) จำนวนผู้โดยสารเริ่มลดลงอย่างเห็น
ได้ชัด ในทุกเส้นทาง กล่าวคือ เส้นทางมหาราช-บางระมาด มีจำนวนลดลง 877 คน คิดเป็น
ร้อยละ 71.48 เมื่อเปรียบเทียบกับเส้นทางอื่น ๆ แล้ว มีจำนวนลดลงมากที่สุด เนื่องจากเมื่อตัด
ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีแล้ว การเข้าถึงโดยทางถนนพุทธมณฑลสาย 1 ไปออกถนนบางกอกน้อย

ตารางที่ 3.4 จำนวนผู้โดยสารเรือหางยาว ณ ท่าเรือต่าง ๆ เขตตลิ่งชัน พ.ศ. 2523-2532

หน่วย: คน/วัน

เส้นทาง	จำนวนผู้โดยสารเรือหางยาว									
	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532
1. คู่มือ-จิมพลี	1,647	1,575	1,811	1,708	1,269	1,671	-	-	1,003	700
2. ท่าเตียน-บางน้อย	1,152	759	973	923	992	1,070	-	-	644	435
3. ท่าช้าง-บางเขื่อนหนึ่ง	989	810	794	783	812	472	-	-	297	195
4. มหาราช-บางระมาด	1,227	861	613	835	350	357	-	-	-*	-*
5. มหาราช-บางพรม	757	335				เลิกกิจการ				
รวม	5,772	4,340	4,191	4,249	3,423	3,570	-	-	1,944	1,330

หมายเหตุ. * กรมเจ้าท่าไม่ได้ทำการสำรวจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.5 การเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้โดยสารเรือหางยาว เขตคลองเตย พ.ศ. 2523-2527 และ พ.ศ. 2527-2532

เส้นทาง	พ.ศ. 2523-2527		พ.ศ. 2527-2532		พ.ศ. 2523-2532		หมายเหตุ
	คน	%	คน	%	คน	%	
1. คุนโกย-จันทลี	-378	-22.95	-569	-44.84	-947	-57.50	
2. ท่าเตียน-บางน้อย	-160	-13.88	-557	-56.15	-717	-62.24	
3. ท่าช้าง-บางเชือกหนัง	-177	-7.90	-617	-75.99	-794	-80.28	
4. มหาราช-บางระมาด	-877	-71.48	-*	-	-*	-	
5. มหาราช-บางพรหม			เลิกกิจการ				
รวม	-2349	-40.70	-2,093	-61.15	-4,442	-76.96	

หมายเหตุ. * กรมเจ้าท่าไม่ได้เก็บข้อมูล ตั้งแต่ปี 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นครชัยศรี เพื่อเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางต่าง ๆ นั้น มีความสะดวกสบายมากขึ้น และใกล้กว่าการใช้เส้นทางคลองบางระมาด ส่วนเส้นทางอื่น ๆ ที่มีผู้โดยสารลดลง ก็มีสาเหตุเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนนวงแหวนรอบนอก ทำให้ประชากรในพื้นที่มีทางเลือกในการเดินทางเพิ่มมากขึ้น การใช้เส้นทางคลองจึงลดลง เพราะประชากรได้หันไปใช้เส้นทางถนนแทน โดยที่เส้นทางท่าช้าง-บางเขินหนึ่ง มีจำนวนผู้ใช้ลดลงจากเดิมน้อยที่สุด จำนวน 177 คน คือลดลงร้อยละ 7.90 เนื่องจากการเข้าถึงโดยทางถนน ครอบคลุม เพื่อไปใช้ถนนสายหลัก คือ ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีนั้น มีระยะทางไกลมาก ต้องต่อพาหนะหลายต่อรวมทั้งการเดินทางเท้าออกมาจากที่พักอาศัย ต้องเดินออกมาไกลมาก ลักษณะทางเดินเท้าจะเป็นทางเดินในชนบทสวน ซึ่งไม่สะดวกในการใช้ถนนสายดังกล่าว เมื่อเทียบกับประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองสายอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่สามารถใช้เส้นทางถนนแทนการเดินทางโดยใช้คลอง มักมีพาหนะเป็นของตนเอง

สำหรับเส้นทางท่าเตียน-บางน้อย และคูขุด-คูขุดน้อย มีจำนวนผู้โดยสารลดลงจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.88 และ 22.95 ตามลำดับ โดยมีเหตุผลในการใช้คลองลดลง ลักษณะเดียวกับผู้ใช้คลองสายอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

เส้นทางคลองที่เลิกกิจการ มีจำนวน 1 สาย ได้แก่ สาย-มหาราช-บางพรหม ซึ่งหยุดการเดินเรือ เมื่อ พ.ศ. 2525 (ก่อนการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี) เนื่องจากการตัดถนนซอยหลายสาย ทำให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง โดยใช้ถนนจรัลสนิทวงศ์เป็นหลัก

ในช่วงปัจจุบัน (พ.ศ. 2527-2532) จำนวนผู้โดยสารลดลงจากเดิมมากกว่าในช่วงแรก โดยเส้นทางมหาราช-บางระมาด ซึ่งในช่วงแรกมีจำนวนผู้โดยสารลดลงมากที่สุดนั้น ปัจจุบันมีเรือแล่นรับส่งประมาณ 1-2 เที่ยวต่อวัน ในช่วงเช้าและเย็น ดังนั้นกรมเจ้าท่าจึงไม่ได้สำรวจจำนวนผู้โดยสาร เนื่องจากเห็นว่าเส้นทางดังกล่าวได้ลดความสำคัญลงไปมาก ในส่วนนี้จึงไม่สามารถเปรียบเทียบจำนวนผู้โดยสารกับช่วงแรกได้ ส่วนเส้นทางอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้โดยสารที่ลดลง จะอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ประมาณ 550-620 คนต่อวัน ในแต่ละเส้นทาง โดยที่สายท่าช้าง-บางเขินหนึ่ง มีสัดส่วนลดลงจากเดิมมากที่สุด คือ ร้อยละ 75.99 สายท่าเตียน-บางน้อย ลดลงร้อยละ 56.15 และสายคูขุด-คูขุดน้อยลดลงร้อยละ 44.84 เหตุผลสำคัญที่ทำให้เส้นทางคลองมีจำนวนผู้ใช้ลดลง เนื่องจากการตัดถนนบางกอกน้อย-

นครชัยศรี และถนนวงแหวนรอบนอก รวมทั้งถนน ครอบคลุม ขยายที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่ง เชื่อมพื้นที่ตอนในกับ ถนนสายหลักได้ อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้การสัญจรทางน้ำใน เขตคลังชั้นยังคง มีต่อไป อาทิเช่น การขาดแคลนเส้นทางถนนในบางพื้นที่ ความไม่พอเพียงของบริการขนส่งมวลชน การจราจรที่ติดขัดบนท้องถนน เป็นต้น

สรุปโครงข่ายการคมนาคมในเขตคลังชั้น จะเห็นได้ว่าระบบ ถนนในเขตคลังชั้นมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันที่ฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานคร โดยใช้ถนนสาย ประฐานคือ ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และถนนวงแหวนรอบนอก ซึ่งตัดผ่านพื้นที่เขตคลังชั้นใน แนวตะวันออกไปยังตะวันตก และแนวเหนือไปใต้ตามลำดับ ซึ่งนับ เป็นเส้นทางสำคัญที่เชื่อมโยง ระบบการคมนาคมทางบกในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานคร โดยไม่ต้องผ่านใจกลางเมือง เช่น การเดินทางในอดีต นอกจากนี้การเดินทางระหว่างภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลางตอน บน และภาคใต้ พาหนะต่าง ๆ สามารถใช้เส้นทางบางกอกน้อย-นครชัยศรี และวงแหวนรอบนอก เพื่อหลีกเลี่ยงบริเวณที่มีการจราจรติดขัด ในศูนย์กลางเมืองทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร การขนส่งในเส้นทางดังกล่าว มีทั้งการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร ปัจจุบันเส้นทางนี้นับ เป็นเส้นทาง ที่สะดวก ปลอดภัย และรวดเร็วกว่าการใช้เส้นทางเดิม ส่วนระบบคลองหรือการสัญจรทางน้ำเป็น การเดินทางภายในเขตคลังชั้น โดยติดต่อกับฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ทางแม่น้ำ เจ้าพระยา แต่ไม่สามารถใช้โครงข่ายคลองภายใน เขตติดต่อเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคได้

3.2.6 การใช้ที่ดิน เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของ เขตคลังชั้นโดยทั่วไป เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีลำคลองอยู่หลายสาย ทำให้เอื้อประโยชน์ในการเกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง ลักษณะการ ใช้ที่ดินดังกล่าวจะพบในเขตชานเมือง ซึ่งเป็นเกษตรกรรมชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร สำหรับ เขตคลังชั้น สามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ชุมชนเมือง ส่วนใหญ่อยู่ในแขวงคลอง- ชักพระ เนื่องจากเป็นเขตการปกครองเทศบาลเดิม และเป็นแขวงที่มีการสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรม จากเดิมมากที่สุด รองลงไปคือ บางส่วนของแขวงคลังชั้น จิมพลี และแขวงอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย ส่วนที่ 2 คือ พื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่สี่เหลี่ยมครอบคลุมบางส่วนของแขวงจิมพลี บางระมาด บางพรม และบางเขื่อนหงษ์ ซึ่งเป็นแขวงที่มีข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร บังคับใช้ในการควบคุมการ ก่อสร้างอาคาร และห้ามก่อสร้างอาคารบางประเภทบริเวณริมถนนสายหลักในแขวงดังกล่าว ส่วนที่ 3 คือ พื้นที่เกษตรกรรมนอกพื้นที่สี่เหลี่ยม อยู่ในแขวงศาลาธรรมสพน์และทวีวัฒนา เป็นส่วนใหญ่

การใช้ที่ดินใน เขตคลังชั้น ส่วนแรกจะกล่าวตั้งแต่ช่วงการตัดถนน
 บางกอกน้อย-นครชัยศรี (พ.ศ. 2526) โดยอาศัยข้อมูลการสำรวจการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2526
 ของกองผังเมือง กรุงเทพมหานคร และข้อมูลพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่ถือครองการเกษตรของ
 สำนักงานเกษตร เขตคลังชั้น พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำรวจก่อนหน้าท่วมใหญ่ในปี 2526
 สำหรับส่วนที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2526 กับช่วงปัจจุบัน (พ.ศ. 2532)
 โดยอาศัยข้อมูลการใช้ที่ดิน จากแผนที่ JICA พ.ศ. 2530 และสำรวจเพิ่มเติม พ.ศ. 2532
 ส่วนข้อมูลพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่ถือครองการเกษตร พ.ศ. 2532 ได้ข้อมูลจากแหล่งเดียวกัน
 ข้างต้น นอกจากนี้ยังมีรายชื่อและที่ตั้งหมู่บ้านจัดสรร ใน พ.ศ. 2532 เป็นข้อมูลประกอบการ
 เปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยการสำรวจพื้นที่การใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้น ซึ่งข้อมูลการใช้ที่ดินทั้ง 2
 ช่วงเวลา (พ.ศ. 2526 และ พ.ศ. 2532) เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว จะสามารถเห็นการ
 เปลี่ยนแปลงในการใช้พื้นที่ เริ่มจากการตัดถนนแล้วเสร็จจนถึงปัจจุบัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ช่วงการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี พ.ศ. 2526 เขตคลังชั้น
 มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 49,811.250 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเมือง (BUILT-up
 AREA) ประมาณ 4,473.511 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 8.98 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนั้นเป็น
 พื้นที่ว่าง แม่น้ำลำคลอง และพื้นที่เกษตรกรรม โดยมีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 32,943.703 ไร่
 หรือร้อยละ 66.14 ซึ่งนับว่าเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตคลังชั้น รองลงมาคือที่ว่างซึ่งยังไม่พัฒนา
 หรือที่รกร้างว่างเปล่า ประมาณร้อยละ 22.44 และพื้นที่พักอาศัยร้อยละ 6.90 รวมทั้งพื้นที่อื่น ๆ
 รวมกันประมาณร้อยละ 4.52 เท่านั้น สำหรับการใช้ที่ดินในระดับแขวง อาจสรุปลักษณะการใช้
 ที่ดินได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.6 และแผนที่ที่ 3.8)

1. พื้นที่อยู่อาศัยใน พ.ศ. 2526 เขตคลังชั้นใช้พื้นที่ดังกล่าว
 ประมาณ 3,439.136 ไร่ หรือร้อยละ 6.90 โดยมีแขวงจิมพลี ใช้พื้นที่เพื่ออยู่อาศัยมากที่สุด
 ประมาณร้อยละ 26.92 ของพื้นที่อยู่อาศัยในเขตคลังชั้น รองลงมาคือแขวงคลังชั้น ร้อยละ
 22.80 ส่วนแขวงคลองซักระมีสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยน้อยที่สุดร้อยละ 5.36 ของพื้นที่อยู่
 อาศัยทั้งหมด

หากเปรียบเทียบการใช้พื้นที่เพื่ออยู่อาศัยกับพื้นที่แต่ละแขวง
 กลับพบว่า แขวงคลองซักระและแขวงคลังชั้น มีการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยสูงกว่าแขวงอื่น ๆ
 ประมาณร้อยละ 23 ของพื้นที่แต่ละแขวง รองลงมาคือ แขวงจิมพลีและแขวงบางพรหม ร้อยละ

ตารางที่ 3.5 งบแสดงฐานะการเงิน ณ ส.ค. 2526

บาท

ประเภท	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนเกิน	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนเกิน	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนเกิน	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนเกิน	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนเกิน	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนเกิน
สินทรัพย์	สินทรัพย์	184.27	15.33	5.50	8.25	17.75	36.885	1.093	5.195	27.44	344.112	135.40	781.875					
	ส่วนเกิน	5.36	17.02	21.05	8.88	11.16	16.41	100.00	1.19	0.25	1.04	11.16	1.57					
หนี้สิน	หนี้สิน	23.57	2.03	0.72	1.05	2.27	4.72	0.14	0.66	3.51	44.01	17.32	100.00					
	ส่วนเกิน	784.38	25.32	18.20	3.25	32.94	36.468	-	56.55	405.03	1853.712	147.90	3363.750					
ส่วนเกิน	ส่วนเกิน	22.80	27.14	68.42	3.50	20.72	16.22	16.22	12.95	3.62	5.63	12.18	6.75					
	ส่วนเกิน	23.32	0.75	0.54	0.10	0.98	1.08	-	1.68	12.04	55.11	4.40	100.00					
หนี้สิน	หนี้สิน	925.71	15.26	2.80	16.80	17.52	22.42	-	174.41	2799.18	3891.65	165.50	8031.25					
	ส่วนเกิน	26.22	16.36	10.53	18.08	11.02	9.98	-	39.94	25.04	11.81	13.63	15.12					
ส่วนเกิน	ส่วนเกิน	11.53	0.19	0.03	0.21	0.22	0.28	-	2.17	34.85	48.46	2.06	100.00					
	หนี้สิน	341.91	5.39	-	2.10	22.25	28.50	-	27.86	2561.968	5167.447	168.20	8325.625					
หนี้สิน	หนี้สิน	9.94	5.78	-	2.26	13.99	12.68	-	6.38	22.92	15.69	13.86	16.72					
	ส่วนเกิน	4.11	0.06	-	0.03	0.27	0.34	-	0.33	10.77	62.07	2.02	100.00					
ส่วนเกิน	ส่วนเกิน	313.26	8.62	-	-	13.38	53.018	-	19.81	138.908	2413.154	88.60	3048.750					
	หนี้สิน	9.11	9.24	-	-	3.42	23.59	-	4.54	1.24	7.33	7.30	6.12					
หนี้สิน	หนี้สิน	10.27	0.28	-	-	0.44	1.74	-	0.65	4.56	79.15	2.91	100.00					
	ส่วนเกิน	107.61	3.16	-	-	18.07	35.48	-	21.63	329.05	2725.075	81.80	3321.875					
ส่วนเกิน	ส่วนเกิน	3.13	3.39	-	-	11.36	15.78	-	4.95	2.94	8.27	6.74	6.67					
	หนี้สิน	3.24	0.10	-	-	0.54	1.07	-	0.65	9.91	82.03	2.46	100.00					
หนี้สิน	หนี้สิน	443.95	8.75	-	60.25	14.20	-	-	50.587	1464.03	9445.033	160.70	11647.500					
	ส่วนเกิน	12.91	9.38	-	64.86	3.93	-	-	11.58	13.09	28.67	13.24	23.38					
ส่วนเกิน	ส่วนเกิน	3.81	0.08	-	0.52	0.12	-	-	0.43	12.57	81.09	1.38	100.00					

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

หน่วย: ล้านบาท

ประเภทการใช้จ่าย งบฯ	ที่ศึกษา	พาณิชย์กรรม	อุตสาหกรรม คลังสินค้า	สถาบันราชการ	สถาบันการศึกษา	สวนสาธารณะ	ถนน-คลอง ชลประทาน	ที่ว่างว่าง ที่ว่าง	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	งบฯ
โครงการรวม รวม	338.046	10.91	-	2.25	22.89	12.00	-	3454.63	7103.52	265.70	11290.625
	9.83	11.69	-	2.42	14.40	5.34	-	30.90	21.56	21.89	22.67
	2.99	0.10	-	0.02	0.20	0.11	-	30.60	62.92	2.35	100.00
	3439.136	93.29	26.60	92.90	159.00	224.771	1.093	11180.236	32943.703	1213.80	49811.250
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
	6.90	0.19	0.05	0.18	0.32	0.45	0.01	22.44	56.14	2.44	100.00

1.53 และ 10.27 ตามลำดับ แขวงที่มีการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยมีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุด ได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ร้อยละ 2.99

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้ที่ดินสำหรับการอยู่อาศัยกับการใช้ที่ดินประเภทเมือง พบว่า ทุกแขวงมีสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยสูงกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ประมาณร้อยละ 57.78-81.95 ส่วนในระดับเขต พื้นที่อยู่อาศัยต่อพื้นที่เมือง คิดเป็นร้อยละ 76.88 ที่เหลืออีกร้อยละ 23.22 เป็นการใช้ประโยชน์ของที่ดินประเภทอื่น ๆ ในพื้นที่เมือง

2. พื้นที่พาณิชยกรรม เขตคลังชั้นใช้พื้นที่เพื่อพาณิชยกรรม ประมาณ 93.29 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของพื้นที่เขต โดยมีแขวงคลังชั้นใช้พื้นที่เพื่อพาณิชยกรรมมากที่สุด ร้อยละ 27.14 ของพื้นที่พาณิชยกรรมของเขตคลังชั้น รองลงมาได้แก่แขวงคลองชักพระ และแขวงจิมพลี ประมาณร้อยละ 17.02 และ 16.36 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาพื้นที่พาณิชยกรรมแต่ละแขวง เปรียบเทียบกับพื้นที่แขวงนั้น ๆ พบว่า แขวงที่มีการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมมากที่สุด ได้แก่ แขวงคลองชักพระ และแขวงคลังชั้น ประมาณร้อยละ 2.03 และ 0.75 ตามลำดับ

ทั้งนี้จากการพิจารณาแหล่งที่ตั้งของแขวงดังกล่าว ได้แก่ แขวงคลองชักพระ คลังชั้น และจิมพลี มีระยะห่างจาก C.B.D. ของกรุงเทพมหานคร ในเขตพระนคร ใกล้กว่าแขวงอื่น ๆ และมีการเดินทางไปยัง C.B.D. ได้สะดวกกว่า รวมทั้งได้รับอิทธิพลของ C.B.D. ทำให้บริเวณดังกล่าวมีการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรมค่อนข้างสูง ในขณะที่แขวงที่อยู่ชานนอกและมีการเดินทางไม่สะดวก มีสัดส่วนการใช้พื้นที่เพื่อพาณิชยกรรมน้อยมาก อาทิ แขวงบางระมาด บางเขินกหน้า ศาลาธรรมสพน์ เป็นต้น

3. พื้นที่อุตสาหกรรมคลังสินค้า ในเขตคลังชั้นมีพื้นที่อุตสาหกรรมคลังสินค้า ประมาณ 26.60 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่เขต โดยตั้งอยู่ใน 3 แขวงเท่านั้น ได้แก่ แขวงคลังชั้น ซึ่งมีการใช้พื้นที่เพื่ออุตสาหกรรม-คลังสินค้ามากที่สุด ประมาณร้อยละ 68.42 รองลงมาได้แก่ แขวงคลองชักพระ และจิมพลี คิดเป็นร้อยละ 21.05 และ 10.53 ตามลำดับ ซึ่งจะมียารละเยียดของประเภทอุตสาหกรรมอยู่ในหัวข้อ 3.3.2 จะเห็นได้ว่า แขวงที่มีการใช้ที่ดินด้านอุตสาหกรรม-คลังสินค้านี้ส่วนใหญ่มีเส้นทางขนส่งที่สะดวกและตั้งอยู่ใกล้ C.B.D.

4. สถาบันราชการ เขตคลังชั้นมีการใช้ที่ดินสำหรับสถาบัน

ราชการ ประมาณ 92.90 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของพื้นที่เขต สถาบันราชการตั้งกระจายอยู่เกือบทุกแขวง ยกเว้นแขวงบางพระม และแขวงบางเข็กหนึ่ง แขวงที่มีการใช้พื้นที่สำหรับสถาบันราชการมากที่สุด เมื่อเทียบกับพื้นที่แต่ละแขวง คือ แขวงคลองซั๊กพระใช้พื้นที่ประมาณร้อยละ 1.05 ส่วนแขวงอื่น ๆ มีสัดส่วนการใช้พื้นที่ไม่ถึงร้อยละ 1.00 ของพื้นที่แต่ละแขวง

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อสถาบันราชการของทั้งเขตเปรียบเทียบรายแขวงพบว่า แขวงทวิวัฒนามีการใช้ที่ดินประเภทนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.86 มีสถาบันราชการจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลนิคิจิตเวช รองลงมาได้แก่แขวงจิมพลี และคลองซั๊กพระ โดยใช้พื้นที่คิดเป็นร้อยละ 18.08 และ 8.80 ตามลำดับ ทั้งนี้มีสถาบันราชการที่สำคัญ เช่น สำนักงานเขตคลังชั้น สถานีตำรวจคลังชั้น สถานีอนามัย เป็นต้น

5. สถาบันการศึกษา เขตคลังชั้นมีสถาบันการศึกษาตั้งกระจายอยู่ทุกแขวง รวมพื้นที่ประมาณ 159 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของพื้นที่เขต แขวงที่มีการใช้ที่ดินสำหรับสถาบันศึกษามากที่สุด ได้แก่แขวงคลังชั้น คิดเป็นร้อยละ 20.72 ของพื้นที่สถาบันการศึกษาทั้งเขต รองลงมาได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ และแขวงบางระมาด คิดเป็นร้อยละ 14.40 และ 13.99 ตามลำดับ

6. ศาสนสถาน เขตคลังชั้นมีศาสนสถานทั้งพุทธและคริสต์ศาสนากระจายเกือบทั่วทั้งเขต ยกเว้นแขวงทวิวัฒนา ใช้พื้นที่ประมาณ 224.771 ไร่ หรือร้อยละ 0.45 ของพื้นที่เขต แขวงที่มีสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อศาสนสถานเทียบรายแขวง ได้แก่ แขวงคลองซั๊กพระคิดเป็นร้อยละ 4.72 ของพื้นที่แขวง แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนพื้นที่ศาสนสถานทั้งหมดกับพื้นที่ศาสนสถานในแขวงต่าง ๆ พบว่า แขวงบางพระมใช้พื้นที่มากที่สุด ประมาณร้อยละ 23.59 ของพื้นที่ศาสนสถาน ส่วนแขวงศาลาธรรมสพน์ใช้พื้นที่เพื่อศาสนสถานน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.34

7. สวนสาธารณะ เขตคลังชั้น มีพื้นที่สวนสาธารณะน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ในเขต คิดเป็นพื้นที่ 1.093 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 มีเพียงแห่งเดียว ได้แก่ สวนเฉลิมพระเกียรติริมคลองซั๊กพระ แขวงคลองซั๊กพระ

8. ถนน-ครอก-ซอย เขตคลังชั้น มีพื้นที่ถนนประมาณ 436.721 ไร่ หรือร้อยละ 0.88 ของพื้นที่เขต แขวงที่มีสัดส่วนพื้นที่ถนนมากที่สุดระดับแขวง เปรียบเทียบกับ

พื้นที่ถนนทั้งเขต ได้แก่ แขวงจิมพลี คิดเป็นร้อยละ 39.94 รองลงมาได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ คลิ่งชัน และทวีวัฒนา

9. ที่ว่างยังไม่พัฒนา หรือพื้นที่ซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ในเขต คลิ่งชันมีพื้นที่ดังกล่าวอยู่มากเป็นอันดับสอง รองจากพื้นที่เกษตรประมาณ 11,180.236 ไร่ หรือ ร้อยละ 22.44 ของพื้นที่เขต แขวงที่มีพื้นที่ว่างมากที่สุดได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ คิดเป็น ร้อยละ 30.90 ของพื้นที่ว่างทั้งเขต รองลงมาได้แก่ แขวงจิมพลี และแขวงบางระมาด ประมาณ ร้อยละ 25.04 และ 22.92 ตามลำดับ แขวงที่เหลือพื้นที่ว่างน้อยที่สุดได้แก่ แขวงคลองชักพระ คิดเป็นร้อยละ 0.25

10. พื้นที่เกษตรกรรม เขตคลิ่งชันมีพื้นที่เกษตรกรรม 32,943.703 ไร่ หรือร้อยละ 66.14 ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขต แขวงที่มีพื้นที่เกษตรกรรม มากที่สุดได้แก่ แขวงทวีวัฒนา คิดเป็นร้อยละ 28.67 ของพื้นที่เกษตรกรรมในเขตคลิ่งชัน รองลงมาได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ มีพื้นที่เป็นร้อยละ 21.56 ส่วนแขวงที่เหลือพื้นที่เกษตรกรรม น้อยที่สุด ได้แก่ แขวงคลองชักพระ คิดเป็นร้อยละ 1.04

เมื่อพิจารณาพื้นที่เกษตรในระดับแขวง พบว่า แขวงบาง เขือกหนัง ทวีวัฒนา และบางพรหม มีการใช้พื้นที่เกษตรกรรมสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 82.03, 81.09 และ 79.15 ของพื้นที่แขวงดังกล่าวตามลำดับ

ข. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินแต่ละประเภท พ.ศ. 2526-2532
หลังจากที่ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี สร้างแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2526 การใช้ที่ดินในเขตคลิ่งชัน มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างจากเดิม ดังมีรายละเอียดตามประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้ (ตารางที่ 3.7 ตารางที่ 3.8 และแผนที่ที่ 3.9)

1. พื้นที่อยู่อาศัย มีการใช้พื้นที่ประเภทนี้เพิ่มขึ้นทุกแขวง คิดเป็นร้อยละ 69.05 ของพื้นที่อยู่อาศัยใน พ.ศ. 2526 โดยเฉพาะแขวงศาลาธรรมสพน์ใช้พื้นที่ เพื่ออยู่อาศัยสูงสุด ประมาณร้อยละ 43.98 ของพื้นที่อยู่อาศัยซึ่งเพิ่มขึ้นทั้งเขต และมีพื้นที่เพิ่มขึ้น จากเดิมถึงร้อยละ 3.08 เท่า รองลงมาได้แก่ แขวงจิมพลี ร้อยละ 22.04 ของพื้นที่อยู่อาศัยที่ เพิ่มขึ้น แขวงที่มีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ดังกล่าวน้อยที่สุด ได้แก่ แขวงคลองชักพระ

พื้นที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นในแต่ละแขวงนั้น ได้แก่ หมู่บ้าน จัดสรรในรูปแบบของบ้านเดี่ยวและทาวน์เฮาส์ขนาดต่าง ๆ เมื่อพิจารณาหมู่บ้านจัดสรรในเขต

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

หน่วย: ล้านบาท

ประเภทการใช้จ่าย	ที่พักอาศัย	พาณิชยกรรม	อุตสาหกรรม	อุตสาหกรรมคลังสินค้า	สถาบันราชการ	สถาบันการศึกษา	ศาสนสถาน	สวนสาธารณะ	ถนน-คลอง	ที่ว่างจับพัฒนา	เกษตรกรรม	แม่น้ำ-คลอง	รวม
สาธารณูปโภค	1382.50	28.62	4.00	2.25	22.89	12.00	-	110.34	3248.90	6213.425	265.70	11290.625	
รวม	23.78	17.45	3.48	2.14	11.05	5.34	-	16.17	30.80	20.22	21.89	22.67	
	12.24	0.25	0.04	0.02	0.20	0.11	-	0.98	28.78	55.03	2.35	100.00	
รวม	5813.881	164.053	115.00	105.10	207.10	224.771	1.093	682.445	10549.547	30734.46	1213.80	49811.250	
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	
	13.67	0.33	0.23	0.21	0.41	0.45	0.01	1.37	21.18	61.70	2.44	100.00	

ตารางที่ 3.8 การเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายเงินเขตคลังเงิน พ.ศ. 2526-2532

หน่วย: ล้านบาท

ประเภทการใช้จ่ายเงิน	ที่ปรึกษา	พาณิชย์กรรม	อุตสาหกรรมคลังสินค้า	สถาบันราชการ	สถาบันการศึกษา	ศาลากลาง	สวนสาธารณะ	ถนน-คลอง	ที่ว่างยังมีพัฒนา	เขตโครงการ	เงิน-คอง	รวม
คองชักร	39.231	6.42	11.40	-	-	-	-	4.67	4.97	-66.691	-	-
	21.29	40.43	203.57	-	-	-	-	89.89	18.11	-19.38	-	-
	1.65	9.07	12.90	-	-	-	-	1.90	0.97	-3.02	-	-
คลังเงิน	158.98	5.87	42.05	1.50	-	-	-	28.10	10.646	-247.146	-	-
	20.27	23.18	231.04	46.15	-	-	-	49.69	2.63	-13.33	-	-
	6.69	8.30	47.57	12.30	-	-	-	11.44	1.69	-11.19	-	-
เงินค	523.40	27.31	13.20	10.70	7.50	-	-	32.39	-230.054	-384.446	-	-
	56.54	178.96	471.43	63.69	42.81	-	-	18.57	-8.22	-9.88	-	-
	22.04	38.59	14.93	87.70	15.59	-	-	13.18	-36.48	-17.40	-	-
บางระมา	239.30	2.69	6.00	-	-	-	-	97.29	-135.013	-200.267	-	-
	69.99	49.91	100.00	-	-	-	-	113.32	-5.27	-3.86	-	-
	10.08	3.80	6.79	-	-	-	-	35.52	-21.41	-9.06	-	-
บางพรม	53.44	1.80	11.75	-	-	-	-	7.03	-46.938	-27.082	-	-
	17.06	20.88	100.00	-	-	-	-	35.49	-33.79	-1.12	-	-
	2.25	2.54	13.29	-	-	-	-	2.86	-7.44	-1.23	-	-
บางเอดหนัง	201.39	6.353	-	-	-	-	-	14.12	-75.11	-146.753	-	-
	187.15	201.04	-	-	-	-	-	65.28	-22.83	-5.39	-	-
	8.48	8.98	-	-	-	-	-	5.75	-11.91	-6.64	-	-
ทวีพัฒนา	114.55	2.61	-	-	40.60	-	-	42.463	46.54	-246.763	-	-
	25.80	29.83	-	-	285.92	-	-	83.94	3.18	-2.61	-	-
	4.83	3.69	-	-	64.41	-	-	17.28	7.38	-11.17	-	-

ตารางที่ 3.8 (ต่อ)

หน่วย: ไร่

ประเภทการใช้จ่าย	ที่ศึกษา	พาณิชย์กรรม	อุตสาหกรรม คลังสินค้า	สถาบันราชการ	สถาบันการศึกษา	ศาลากลาง	สวนสาธารณะ	ถนน-คลอง ชลประทาน	ที่ว่างยังไม่ พัฒนา	เกษตรกรรม	แม่น้ำ-คลอง	รวม
ประเภทการใช้จ่าย	1044.454	17.71	4.00	-	-	-	-	29.661	-205.73	-890.095	-	-
รวม	308.97	162.33	100.00	-	-	-	-	36.76	-5.96	-12.53	-	-
	43.98	25.03	4.52	-	-	-	-	12.07	-32.62	-40.29	-	-
รวม	2374.745	70.763	88.40	12.20	48.10	-	-	245.724	-630.689	-2209.243	-	-
	69.05	75.85	33.23	13.13	30.25	-	-	56.27	-5.64	-67.05	-	-
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	-	-	100.00	-100.00	-100.00	-	-

คลังชั้นพบว่ามีหมู่บ้านจัดสรรทั้งหมด 90 หมู่บ้าน ใน พ.ศ. 2532 โดยที่แขวงจิมพลีมีหมู่บ้านมากที่สุด จำนวน 27 หมู่บ้าน รองลงมาคือแขวงสาละวัน 19 หมู่บ้าน แขวงบางระมาด 16 หมู่บ้าน และแขวงดง 13 หมู่บ้าน แขวงอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมามีหมู่บ้านประมาณ 1-7 หมู่บ้านเท่านั้น และที่ตั้งของหมู่บ้านต่าง ๆ จะเกาะตัวตามถนนสายหลัก เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือถนนสายบางกอกน้อย-นครชัยศรี มีหมู่บ้านเรียงรายทั้ง 2 ฝั่งถนนจำนวน 25 หมู่บ้าน อยู่ในแขวงสาละวันมากที่สุด 13 หมู่บ้าน ถนนพหลโยธินสาย 2 จำนวน 12 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในแขวงบางระมาดถึง 9 หมู่บ้าน ถนนวงแหวนรอบนอก 7 หมู่บ้าน โดยอยู่ในแขวงจิมพลีและบางระมาดในจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนถนนสายรองในเขตดง ถนนที่มีหมู่บ้านมากที่สุดได้แก่ ถนนสวนผัก จำนวน 9 หมู่บ้าน ถนนทุ่งมังกร และถนนเลียบคลองทิวพัฒนา จำนวน 6 หมู่บ้าน เท่ากันทั้ง 2 สาย ส่วนซอยย่อยต่าง ๆ มีหมู่บ้านประมาณ 1-2 หมู่บ้าน ขึ้นอยู่กับขนาดของซอยเหล่านั้น (ตารางที่ 3.9 แผนที่ที่ 3.10 และภาคผนวก ก.)

2. พื้นที่พาณิชย์กรรม มีการใช้พื้นที่เพื่อพาณิชย์กรรมเพิ่มขึ้นในทุกแขวง คิดเป็นร้อยละ 75.85 ของการใช้พื้นที่พาณิชย์กรรมใน พ.ศ. 2526 แขวงที่มีการเพิ่มขึ้นสูงที่สุด ได้แก่ แขวงจิมพลี คิดเป็นร้อยละ 38.59 ของพื้นที่พาณิชย์กรรมที่เพิ่มขึ้นรายเขต รองลงมาได้แก่ แขวงสาละวัน ร้อยละ 25.03 ส่วนแขวงอื่น ๆ มีพื้นที่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.54-9.07 ของส่วนที่เพิ่มขึ้นของพาณิชย์กรรม ลักษณะของพาณิชย์กรรมในแขวงจิมพลีและแขวงสาละวันเพิ่มขึ้นมานั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ เป็นพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกและบริการที่แทรกตัวอยู่ตามชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ นอกจากนั้นบริเวณถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี แขวงสาละวัน ยังมีตลาดพุทธมณฑล ซึ่งมีทั้งตลาดสดและตึกแถวพาณิชย์ทั่วไป สำหรับเขตดงในอดีต ตลาดภายในเขตยังไม่มี ประชากรมักนิยมไปจับจ่ายใช้สอยในตลาดบางแค เขตภาษีเจริญ หรือตลาดบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย

3. พื้นที่อุตสาหกรรม-คลังสินค้า มีการใช้พื้นที่เพื่ออุตสาหกรรมคลังสินค้า เพิ่มขึ้นในแขวงบางระมาด บางพระ และสาละวัน แขวงที่มีพื้นที่เพื่ออุตสาหกรรม-คลังสินค้าเพิ่มขึ้นมากที่สุด ได้แก่ แขวงดง คิดเป็นร้อยละ 47.57 ของส่วนที่เพิ่มขึ้นทั้งเขต

4. สถาบันราชการ มีพื้นที่สถาบันราชการเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.13 โดยเพิ่มขึ้นในแขวงจิมพลี เป็นสัดส่วนสูงที่สุด มีร้อยละ 87.70 ของพื้นที่

ตารางที่ 3.9 หมู่บ้านจัดสรร จำนวนตามที่ตั้งรายแขวง เขตคลังซัน พ.ศ. 2532
หน่วย: หมู่บ้าน

ถนน-ซอย	ถนนสายหลัก					ถนนสายรอง										ซอย			รวม	
	บางกอก	บางนา	บางเขน	บางพลี	บางบอน	บางนา	บางเขน	บางพลี	บางบอน	บางนา	บางเขน	บางพลี	บางบอน	บางนา	บางเขน	บางพลี	บางบอน	บางนา		
คองชักพระ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
คลังซัน	6	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
นิมิต	5	4	-	-	-	6	-	-	-	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	27
บางระมาด	1	3	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
บางพรม	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
บางเขกหนึ่ง	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
ทวีวัฒนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
ศาลาธรรมสพน์	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
รวม	25	7	12	1	1	9	1	1	5	6	3	3	2	6	2	3	2	1	1	90

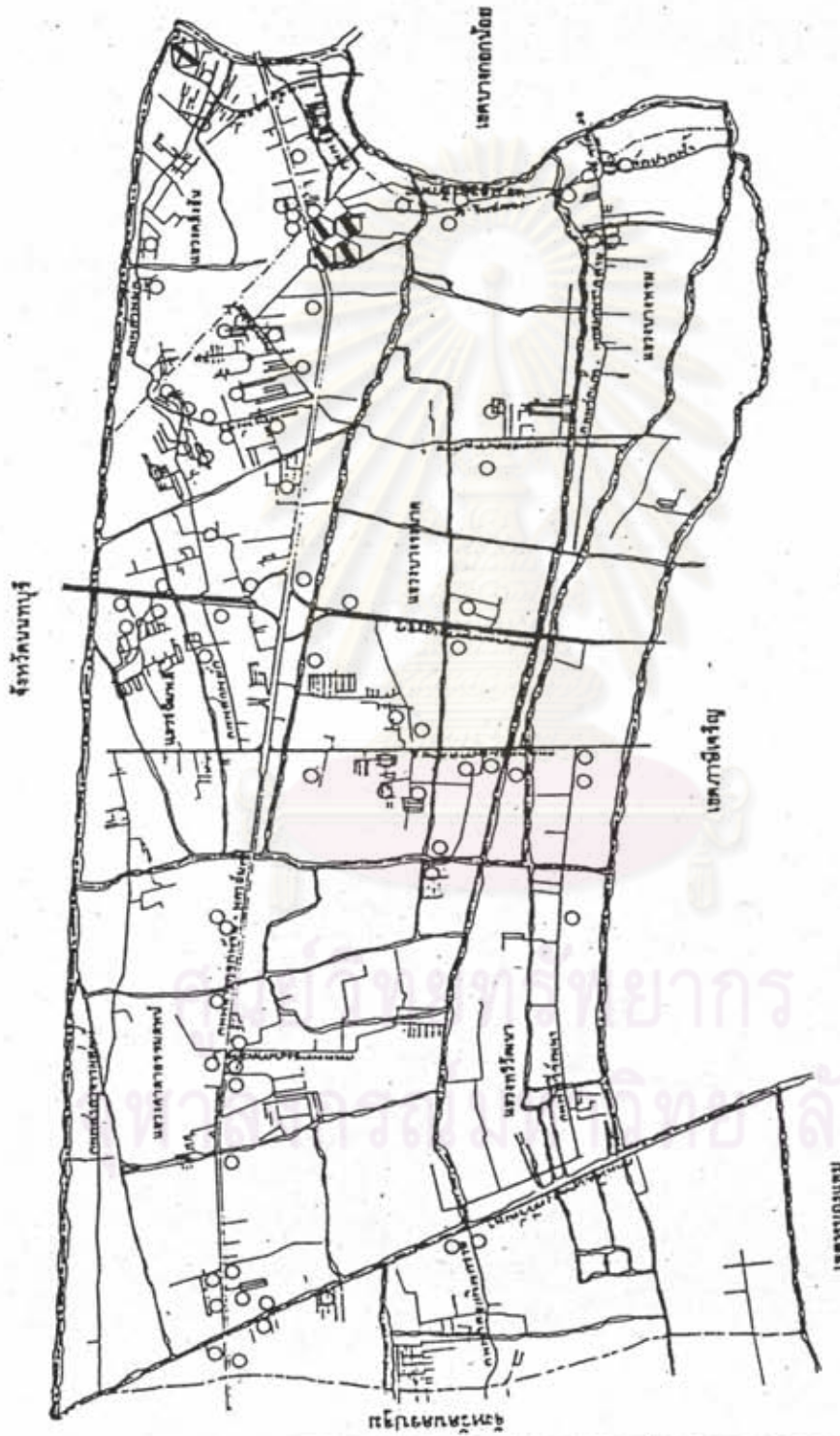
แผนที่ ภูมิภาคที่อยู่อาศัย

พ.ศ. 2532

สัญลักษณ์

- บ้านเดี่ยว
- ▣ หอพัก
- ◐ แยก

สำหรับการสำรวจ

ชื่อ
 วัตถุประสงค์ของโครงการ -
 ขยายพื้นที่เขตคลังสินค้าและ
 พื้นที่พาณิชย์

หน้า 3.10

สถาบันราชการที่เพิ่มขึ้น และแขวงคลังชั้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.30 เท่านั้น

5. สถาบันการศึกษา มีพื้นที่สถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2526 คิดเป็นร้อยละ 30.25 โดยมีพื้นที่เพิ่มขึ้นในแขวงทวีวัฒนา คิดเป็นร้อยละ 84.41 และ แขวงจิมพลีคิดเป็นร้อยละ 15.59 ของพื้นที่สถาบันการศึกษาซึ่งเพิ่มขึ้นทั้งเขต

6. ถนน-ตรอก-ซอย มีการใช้พื้นที่เป็นถนน-ตรอก-ซอย เพิ่มขึ้นทุกแขวง เนื่องจากมีการขยายตัวของพื้นที่สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ทำให้ถนน-ตรอก-ซอย เพิ่มขึ้นตามไปด้วย พื้นที่ถนนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 56.27 โดยที่แขวงบางระมาดมีพื้นที่ถนนมากที่สุด ประมาณ 35.52 ของพื้นที่ถนนซึ่งเพิ่มขึ้นในเขตคลังชั้น ส่วนแขวงที่มีพื้นที่ถนนเพิ่มน้อยที่สุด ได้แก่ แขวงคลองชักรพระ คิดเป็นร้อยละ 1.90 เนื่องจากเป็นเขตเทศบาลเดิมมีความเจริญก่อนแขวงอื่น ๆ เส้นทางต่าง ๆ ภายในแขวงมีมาก่อนถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ส่วนแขวงอื่น ถนน ตรอก ซอย ที่เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เกิดตามถนนสายหลักดังกล่าวเพื่อเชื่อมการคมนาคมภายในพื้นที่

7. ที่ว่างยังไม่พัฒนา มีพื้นที่ลดลงเกือบทุกแขวง ยกเว้นแขวงคลองชักรพระ แขวงคลังชั้น และแขวงทวีวัฒนา ซึ่งมีที่ว่างเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือการปลูกสร้างอาคารเพิ่มขึ้น โดยแขวงทวีพัฒนามีพื้นที่ว่างมากที่สุด ประมาณ 46.54 ไร่ ส่วนแขวงที่มีพื้นที่ว่างลดลงเป็นสัดส่วนกับพื้นที่ว่าง ซึ่งลดลงทั้งเขต ได้แก่ แขวงจิมพลี และศาลาธรรมสพน์ คิดเป็นร้อยละ 36.48 และ 32.62

8. พื้นที่เกษตรกรรม มีพื้นที่ลดลงทุกแขวง คิดเป็นร้อยละ 67.05 ของพื้นที่เกษตรกรรมเดิมใน พ.ศ. 2526 แขวงที่มีการลดลงของพื้นที่เกษตรมากที่สุด ได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ และแขวงจิมพลี คิดเป็นร้อยละ 40.29 และ 17.40 ตามลำดับ ส่วนแขวงบางพระมีพื้นที่ลดลงน้อยที่สุด ประมาณร้อยละ 1.23 เท่านั้น

9. พื้นที่การใช้ที่ดิน ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ได้แก่ การใช้ที่ดินเพื่อศาสนสถาน สวนสาธารณะ และแม่น้ำ-ลำคลอง

เมื่อพิจารณาภาพรวมของเขตคลังชั้นพบว่า มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเมืองเพิ่มจากเดิมมากขึ้น ประมาณร้อยละ 63.48 โดยใน พ.ศ. 2532 มีพื้นที่เมืองประมาณ 7,313.443 ไร่ หรือร้อยละ 14.68 ของพื้นที่เขต การใช้ที่ดินประเภทอยู่อาศัยมีสัดส่วนมากที่สุดในพื้นที่เมือง ประมาณร้อยละ 79.50 ส่วนพื้นที่ซึ่งมีจำนวนลดลง คือการใช้

ที่ดินประเภทชนบท ได้แก่ ที่ว่างและพื้นที่เกษตรกรรม โดยมีสัดส่วนลดลงจากเดิม ประมาณร้อยละ 5.64 และ 67.05 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ชนบทยังคงมีสัดส่วนการใช้ที่ดินมากที่สุด ในเขตลิ่งซัน โดยมีพื้นที่ประมาณ 42,497.807 ไร่ หรือ ร้อยละ 85.32

ค. ภาวะการถือครองและพื้นที่ทำการเกษตร พ.ศ. 2526 จากการสำรวจพื้นที่เกษตรกรรมและการถือครองพื้นที่เกษตร โดยสำนักงานเกษตรเขตลิ่งซันก่อนมีการนำท่วมครั้งใหญ่ พ.ศ. 2526 พบว่า เกือบทุกแขวงในเขตลิ่งซันมีพื้นที่ซึ่งทำการเกษตรจริง น้อยกว่าพื้นที่ถือครอง ยกเว้นแขวงทวิวัฒนาซึ่งมีการทำการเกษตรเกินจำนวนพื้นที่ถือครองพื้นที่ซึ่งไม่ได้ทำการเกษตรส่วนใหญ่จะปล่อยให้ เป็นสวนร้าง ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เพื่อรอการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ปลูกสร้างอาคารต่อไป (ตารางที่ 3.10-3.11 และแผนที่ที่ 3.11)

แขวงที่มีพื้นที่เกษตรมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ถือครองใน แต่ละแขวง (ยกเว้น แขวงทวิวัฒนา) ได้แก่ แขวงบางเข็กหนัง และแขวงศาลาธรรมสพน์ คิดเป็นร้อยละ 97.66 และ 97.48 ของพื้นที่ถือครอง ตามลำดับ รองลงมาได้แก่แขวงบางระมาด และบางพรม คิดเป็นร้อยละ 93.58 และ 90.48 ส่วนแขวงที่มีพื้นที่เกษตรต่ำที่สุดได้แก่ แขวงคลองซั๊กพระ มีสัดส่วนต่อพื้นที่ถือครองเพียงร้อยละ 28.10 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาพื้นที่เกษตรกรรมในเขตลิ่งซัน แยกรายแขวงพบว่า แขวงทวิวัฒนา และศาลาธรรมสพน์ มีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุดประมาณ 11,000-12,000 ไร่ ขึ้นไป รองลงมาได้แก่ แขวงบางระมาด ประมาณ 8,500 ไร่ ส่วนแขวงอื่น ๆ มีการใช้พื้นที่เพื่อเกษตรกรรมประมาณแขวงละ 1,600-5,000 ไร่เท่านั้น

ประเภทของเกษตรกรรมที่สำคัญในเขตลิ่งซัน ได้แก่ สวนผัก ซึ่งมีพื้นที่มากที่สุด ประมาณ 16,634 ไร่ รองลงมาคือ สวนผลไม้ และนาข้าว โดยมีการใช้พื้นที่ประมาณ 11,000-15,000 ไร่ สำหรับไม้ดอกไม้ประดับมีพื้นที่น้อยที่สุด ประมาณ 3,504 ไร่ เท่านั้น โดยมีการทำเกษตรกรรมในทุกแขวง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แขวงคลองซั๊กพระ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 245 ไร่ หรือ ร้อยละ 28.10 ของพื้นที่ถือครอง โดยเป็นไม้ผล ไม้ยืนต้นทั้ง 245 ไร่ เนื่องจากสมรรถนะดินใน แขวงคลองซั๊กพระ เป็นดินชุดธนบุรี ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งในการทำสวนผลไม้ นอกจากนี้ยังมีการขยายพันธุ์ไม้ผลชนิดต่าง ๆ จำหน่าย ซึ่งเป็นที่นิยมในการเพาะพันธุ์ไม้ในหมู่เกษตรกร เนื่องจากได้รับผลตอบแทนเร็วกว่าผลไม้ซึ่งต้องออกผลตามฤดูกาล และยิ่งลงทุนน้อยกว่า

ตารางที่ 3.10 สัดส่วนและการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ถือครองและพื้นที่ทำการเกษตร พ.ศ. 2526-2532

หน่วย: ไร่

แขวง-พ.ศ.	พื้นที่	พื้นที่ถือครอง		พื้นที่ทำการเกษตร		การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ถือครอง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คลองซีกพระ	2526	872	100.00	245	28.10	-	-
	2532	-----ไม่ได้ทำการสำรวจ-----					
คลังชั้น	2526	2,173	100.00	1,673	76.99	1,190	54.76
	2532	3,363	100.00	1,093	32.50		
ฉิมพลี	2526	8,031	100.00	2,804	34.91	-	-
	2532	8,031	100.00	2,527	31.47		
บางระมาด	2526	9,091	100.00	8,507	93.58	-706	-7.77
	2532	8,385	100.00	4,150	49.49		
บางพรม	2526	5,328	100.00	4,821	90.48	-2,186	-41.03
	2532	3,142	100.00	2,225	70.81		

ตารางที่ 3.10 (ต่อ)

หน่วย: ไร่

แนววง-พ.ศ.	พื้นที่	พื้นที่ถือครอง		พื้นที่ทำการเกษตร		การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ถือครอง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บางเขินกษัตริย์	2526	5,300	100.00	5,176	97.66	-1,985	-37.45
	2532	3,315	100.00	2,140	64.56		
ทวีวัฒนา	2526	11,647	100.00	12,134	104.18	-	-
	2532	11,647	100.00	3,818	32.78		
ศาลาธรรมสพน์	2526	11,895	100.00	11,595	97.48	-610	-5.13
	2532	11,285	100.00	3,260	28.89		
รวม	2526	53,465	100.00	46,710	87.36	-4,297	-8.04
	2532	49,168	100.00	19,213	39.08		

ตารางที่ 3.11 (ต่อ)

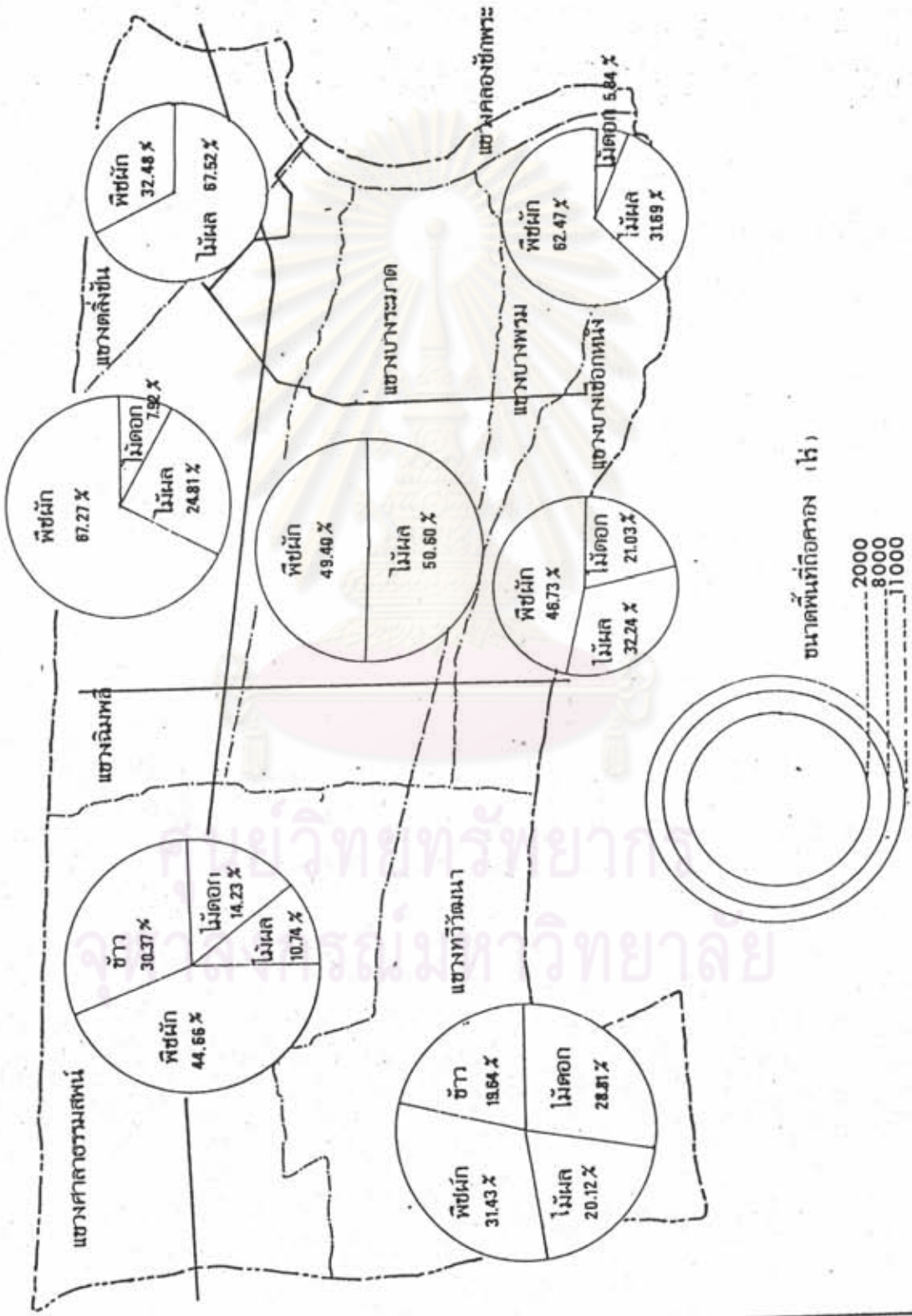
ส่วนที่ แขวง-พ.ศ.	พื้นที่ทำการเกษตร							
	รวม %	ข้าว %	พืชผัก %	ผลไม้ %	ไม่ผล %	ไม่ออก %		
บางเขินหนั่ง 2526	5,176 100.00	-	2,370 45.79	2,506 48.42	300 5.79			
2532	2,140 100.00	-	1,000 46.73	690 32.24	450 21.03			
การเปลี่ยนแปลง	-3,036 -58.66	-	-1,370 -57.81	-1,816 -72.47	150 50.00			
ทวีวัฒนา 2526	12,134 100.00	5,604 46.18	2,519 20.76	2,850 23.49	1,161 9.57			
2532	3,818 100.00	750 19.64	1,200 31.43	768 20.12	1,100 28.81			
การเปลี่ยนแปลง	-8,316 -68.53	-4,854 -86.62	-1,319 -52.36	-2,082 -73.05	- 61 - 5.25			
ศาลาธรรมสพน์ 2526	11,595 100.00	6,210 53.56	2,120 18.28	2,602 22.44	663 5.72			
2532	3,260 100.00	990 30.37	1,456 44.66	350 10.74	464 14.23			
การเปลี่ยนแปลง	-8,335 -71.88	-5,220 -84.06	- 664 -31.32	-2,252 -86.55	- 199 -30.02			
รวม 2526	46,710 100.00	11,814 25.29	16,634 35.61	14,758 31.60	3,504 7.50			
2532	19,213 100.00	1,740 9.06	9,151 47.63	5,978 31.11	2,344 12.20			
การเปลี่ยนแปลง	-27,497 -58.67	-10,074 -85.27	-7,483 -44.99	-8,780 -59.49	-1,160 -33.11			

แสดง พื้นที่ถือครอง และ
พื้นที่เกษตรกรรม

ที่มา. สำนัก. เกษตร เขตคลังขึ้น

เรื่อง
อิทธิพลของงานบางนอกที่มอ
บคชยศรต่อเขตคลังขึ้นและ
พื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผ่นที่ 3.11

ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)

2000
8000
11000

แขวงคลังชั้น มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,673 ไร่ หรือร้อยละ 76.99 ของพื้นที่ถือครอง ส่วนใหญ่เป็นสวนผักถึงร้อยละ 52.18 รองลงมาเป็นส่วนผลไม้ และไม้ดอกไม้ประดับ ส่วนนาข้าวไม่พบในแขวงนี้เลย แม้ว่าจะมีพื้นที่บางส่วนสามารถทำนาได้บ้าง แต่เกษตรกรก็ไม่นิยมทำนาดังเช่นแต่ก่อน นอกจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีลักษณะดินเหมาะสมในการทำสวนผักสวนผลไม้มากกว่าแล้ว การปลูกผักยังลงทุนน้อยกว่า แต่ได้รับผลตอบแทนเร็วกว่าการทำนา ซึ่งการทำสวนผักสามารถปลูกได้ปีละ 5-6 ครั้ง เช่น ผักบั้งจีน ผักคะน้า เป็นต้น นอกจากนี้ การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับของเกษตรกรเพื่อตัดดอก และใบจำหน่ายยังตลาดกลางค้าส่งแล้ว ยังมีการขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับแก่ผู้ซื้อ ทั้งค้าปลีกและค้าส่ง ซึ่งกำลังนิยมแพร่หลายในเขตคลังชั้น

แขวงจิมพลี มีพื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ 2,804 ไร่ หรือร้อยละ 34.91 ของพื้นที่ถือครอง โดยเป็นส่วนผักจำนวนร้อยละ 67.83 ของพื้นที่เกษตร รองลงมาเป็นไม้ดอกไม้ประดับและสวนผลไม้ ร้อยละ 17.9 และ 14.27 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาสมรรถนะดินในแขวงจิมพลี พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะดินในการปลูกข้าว (ดินชุดธนบุรี และดินชุดบางเลน) แต่ในแขวงจิมพลีพื้นที่ทำการเกษตรไม่มีการปลูกข้าวเลย แต่ใช้พื้นที่เพื่อเกษตรกรรวมทั้งให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากว่าการทำนา เนื่องจากราคาที่ดินและระบบคมนาคมขนส่งในแขวงกำลังมีการเปลี่ยนแปลง

แขวงบางระมาด มีพื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ 8,507 ไร่ หรือร้อยละ 93.58 ของพื้นที่ถือครอง ซึ่งนับเป็นแขวงที่มีพื้นที่เกษตรกรรมสูงมากแขวงหนึ่ง โดยมีการทำสวนผัก สวนผลไม้ และไม้ประดับ แม้ว่าสมรรถนะดินในแขวงบางระมาดส่วนใหญ่เหมาะสมในการทำนา เช่นเดียวกับแขวงจิมพลี แต่เกษตรกรก็เลือกที่จะทำสวนแทน เนื่องจากผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจสูงกว่าการทำนาดังกล่าวแล้ว

แขวงบางพรม มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 5,176 ไร่ หรือร้อยละ 90.48 ของพื้นที่ถือครอง ส่วนใหญ่ทำสวนผลไม้และสวนผัก ส่วนไม้ประดับมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยมีสมรรถนะดินที่เอื้ออำนวยในการทำสวนอย่างยิ่ง เพราะส่วนใหญ่ของพื้นที่แขวงเป็นดินชุดธนบุรี

แขวงบางเขื่อนหนึ่ง มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 5,176 ไร่ หรือร้อยละ 97.66 ของพื้นที่ถือครอง ซึ่งนับเป็นแขวงที่มีการทำเกษตรจริงเกือบทั้งหมด โดยมีสัดส่วนการทำสวนผลไม้และสวนผักสูงมาก ในอัตราใกล้เคียงกับ ส่วนไม้ดอกไม้ประดับมีพื้นที่ไม่มากนัก สำหรับสมรรถนะดินในแขวงบางเขื่อนหนึ่ง สามารถทำการเกษตรได้ทั้งนาข้าวและสวนผักผลไม้

แขวงทวีวัฒนา มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 12,134 ไร่ หรือ 1.04 เท่า ของพื้นที่ถือครอง นั่นคือ มีการทำเกษตรกรรมมากกว่าพื้นที่ถือครอง จากสมรรถนะดินของแขวงทวีวัฒนา เป็นดินชุกตางกอกและบางเลน ซึ่งเหมาะสมในการทำนา ดังนั้น เกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่เกษตรกรรมจึงเป็นนาข้าว นอกจากนั้นเป็นสวนผลไม้ สวนผัก และไม้ดอกไม้ประดับ

แขวงศาลาธรรมสพน์ มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 11,595 ไร่ หรือร้อยละ 97.48 ของพื้นที่ถือครอง ลักษณะดินในแขวงศาลาธรรมสพน์มีลักษณะเดียวกันกับแขวงทวีวัฒนา กล่าวคือ พื้นที่ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมต่อการทำนา ด้วยเหตุนี้พื้นที่ประมาณร้อยละ 53.56 ของพื้นที่เกษตรจึงเป็นนาข้าว รองลงมาได้แก่ สวนผลไม้ สวนผัก และไม้ดอกไม้ประดับ

ง. การเปลี่ยนแปลงภาวะการถือครองและพื้นที่ทำการเกษตร พ.ศ. 2526-2532 เมื่อถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีสร้างแล้วเสร็จ การใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะการถือครองและการทำเกษตรจริงในแต่ละพื้นที่เป็นอย่างมาก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ (ตารางที่ 3.10 และตารางที่ 3.11)

ภาวะการถือครองในเขตคลังชั้น ลดลงจากปี พ.ศ. 2526 ประมาณ 4,297 ไร่ หรือร้อยละ 8.04 แขวงที่มีการถือครองลดลงมาก ได้แก่ แขวงบางพรมและบางเชือกหนัง ลดลงจากเดิมประมาณร้อยละ 37.00-41.00 ส่วนแขวงจิมพลี และทวีวัฒนา พื้นที่ถือครองไม่ได้เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังมีแขวงที่พื้นที่ถือครองเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ แขวงคลังชั้น เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 54.76 ส่วนแขวงคลองชักพระใน พ.ศ. 2532 ไม่ได้ทำการสำรวจพื้นที่เกษตร จึงไม่สามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงได้

พื้นที่ทำการเกษตรในเขตคลังชั้นมีพื้นที่ลดลงทุกประเภท และทุกแขวง โดยลดลงจากปี 2526 ประมาณร้อยละ 58.67 หรือ 27,497 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวลดลงจากเดิมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.27 ส่วนสวนผลไม้ สวนผัก และไม้ดอกไม้ประดับลดลงในอัตราใกล้เคียงกัน ประมาณร้อยละ 33.00-60.00

เมื่อพิจารณาพื้นที่เกษตรกรรมรายแขวง พบว่า พื้นที่สีเขียวในบริเวณชานเมืองกรุงเทพมหานคร ได้แก่ แขวงจิมพลี (มีสัดส่วนการลดลงของพื้นที่เกษตรน้อยที่สุดในเขต) แขวงบางระมาด บางพรม และบางเชือกหนัง มีการลดลงของพื้นที่เกษตรประมาณร้อยละ 50.00-60.00 ยกเว้นแขวงจิมพลี ลดลงจากเดิมร้อยละ 9.88 เท่านั้น ซึ่งลดน้อยกว่าพื้นที่สีเขียว ซึ่งอยู่นอกชานเมืองกรุงเทพมหานคร ในแขวงทวีวัฒนาและศาลาธรรมสพน์ ซึ่ง

ลดลงประมาณร้อยละ 68.00-72.00 สำหรับแขวงดงชั้น ซึ่งส่วนใหญ่ของพื้นที่จัด เป็นการไร่ที่ติด
ประเภทเมือง มีการสูญเสียพื้นที่เกษตรประมาณร้อยละ 34.67

จากการศึกษาลักษณะทางกายภาพของเขตดงชั้น พบว่าพื้นที่เขต
มีลักษณะ เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะสมในการทำเกษตรกรรม รวมทั้งยังมีดินที่อุดมสมบูรณ์ สามารถ
เพาะปลูกพืชประเภทต่าง ๆ และระบบการชลประทานที่ดี ประกอบด้วยคลองน้อยใหญ่กระจายทั่ว
ทั้งเขต แม้กระทั่งการคมนาคมในอดีตก็อาศัยคลองเป็นเส้นทางที่สำคัญ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลง
โครงข่ายการคมนาคมภายในเขต จากระบบคลองมาเป็นระบบถนน ประชากรในเขตสามารถ
ติดต่อกับพื้นที่ภายนอกได้สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สภาพคลองยังเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ
น้ำเริ่มเน่าเสีย และคลองตื้นเขิน อีกทั้งบริเวณที่เหมาะสมในการเพาะปลูกได้เปลี่ยนแปลงเป็น
พื้นที่เมือง ราคาที่ดินสูงขึ้น เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่โดยการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี และ
ถนนอื่น ๆ ความมาอีกหลายสาย ปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เกษตรอย่างมาก

การไร่ที่ติดใน เขตดงชั้นได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย ตามปัจจัย
ดังกล่าวข้างต้นที่ก่อให้เกิดการสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรม หรืออีกนัยหนึ่งคือ มีการบุกรุกพื้นที่ชนบท
โดยพื้นที่เมืองบริเวณที่เป็นแหล่งผลิตอาหารในแขวงต่าง ๆ กลายเป็นบ้านพักอาศัย อาคารร้านค้า
สถาบันต่าง ๆ และแม้กระทั่งโรงงานอุตสาหกรรม โดยที่พื้นที่นำข้าวลดลงมากที่สุด รองลงมา
คือสวนผลไม้และสวนผัก พื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเหลืออยู่ได้ถูกดัดแปลงเป็นที่ขยาย และ เพาะพันธุ์ไม้
โดยใช้พื้นที่บริเวณริมถนนทั้งสายหลักและสายย่อย เป็นแหล่งค้าพันธุ์ไม้ดอกและไม้ผล

3.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

3.3.1 ราคาที่ดิน เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการลงทุนและกำหนดสภาพ เศรษฐกิจ
ในพื้นที่นั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงได้นำราคาที่ดินมาพิจารณาเพื่อประกอบการศึกษา โดยใช้บัญชีราคา
ประเมินทุนทรัพย์ สำหรับใช้ในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย
ตั้งแต่ พ.ศ. 2523-2532 ในช่วงระยะเวลา 10 ปี นี้มีการเปลี่ยนแปลงราคาประเมินที่ดินถึง 4 ครั้ง
เนื่องจากกรมที่ดินมีนโยบายการปรับปรุงราคาให้ใกล้เคียงกับราคาตลาด ดังนั้นจึงมีการปรับปรุง
ทุก ๆ 3 ปี อย่างไรก็ตาม เพื่อสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอิทธิพลของถนนบางกอกน้อย
นครชัยศรี จึงแบ่งช่วงการประเมินราคาที่ดินเป็น 3 ช่วง ช่วงละ 5 ปี ถึงปัจจุบัน ดังนี้

ก. ช่วงก่อนการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี (พ.ศ. 2523) ไร่ชัย
 ราคาประเมินที่ดินฉบับ 1 มกราคม พ.ศ. 2522-2524 เป็นการกำหนดราคาที่ดิน เป็นรายแขวง
 ความแหวถนนและซอย ราคาที่ดินในเขตคลังชั้น พ.ศ. 2523 สามารถจำแนกกลุ่มได้ดังนี้ (แผนที่ที่
 3.12)

1. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลักใน เขตคลังชั้น โดยมีระยะห่าง
 ไม่เกิน 20 เมตร จะมีราคาสูงสุดประมาณ 1,200-2,000 บาท ต่อ 1 ตารางวา ได้แก่ริมถนน
 ชักพระ ชัยพฤกษ์ และจิมพลี

2. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนพุทธมณฑล ถนนจิมพลีในแขวงจิมพลี
 ครอบ ซอย ที่รถยนต์เข้า-ออกได้ โดยมีระยะห่างไม่เกิน 20-50 เมตร จากเส้นทางดังกล่าว
 ระดับราคาที่ดินประมาณ 800-1,000 บาท ต่อ 1 ตารางวา

3. แปลงที่ดินที่ไม่มีทางรถยนต์เข้าถึงพื้นที่ และมีการใช้ประโยชน์
 ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ระดับราคาประมาณตารางวาละ 400-600 บาท

4. แปลงที่ดินที่ไม่มีทางรถยนต์เข้าถึงพื้นที่ และมีการใช้ประโยชน์
 ที่ดินเพื่อทำสวน หรือทำการเพาะปลูก ระดับราคาที่ดินประมาณ 100-300 บาท ต่อ 1 ตารางวา

ข. ช่วงการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีแล้ว (พ.ศ. 2527) ไร่ชัย
 ราคาประเมินที่ดินฉบับ 1 มกราคม พ.ศ. 2525-2527 เป็นการกำหนดราคาที่ดินเป็นรายแขวง
 ความแหวถนน และซอย เช่นเดียวกับไร่ชัยราคาประเมินฉบับ 2522-2524 สำหรับราคาที่ดินในเขต
 คลังชั้น พ.ศ. 2527 สามารถจำแนกกลุ่มได้ดังนี้ (แผนที่ที่ 3.13)

1. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลักและสายรองที่มีซอยแยกเข้า
 สู่ชุมชนหนาแน่น หรือ ระดับการเข้าถึงสูง โดยมีระยะห่างไม่เกิน 20 เมตร ได้แก่บริเวณถนน
 บางกอกน้อย-นครชัยศรี ตั้งแต่คลองบางกอกน้อยถึงถนนจิมพลี ถนนชักพระ ถนนจิมพลีช่วงที่ 1
 ถนนชัยพฤกษ์ และถนนสวนผักในแขวงคลังชั้น จะมีราคาที่ดินสูงสุด โดยจะอยู่ระดับราคา 3,000-
 5,000 บาท ต่อ 1 ตารางวา

2. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก และสายรองที่มีชุมชนหนาแน่น
 น้อยกว่าแปลงที่ดินใน 1. โดยมีระยะห่างไม่เกิน 40 เมตร นอกจากนี้ ยังรวมถึงถนนซอยแยกใน
 แขวงคลังชั้น และแขวงคลองชักพระด้วย บริเวณดังกล่าวได้แก่ ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ช่วง
 ติดกับถนนจิมพลี ถึงสุดเขตคลังชั้น ถนนคลังชั้น-บางบัวทอง (วงแหวนรอบนอก) ถนนพุทธมณฑล

USGS ๑๖๖๖๖๖ N.A. ๒๕๒๓
(๑๖๖๖๖๖/๒๕๒๓)

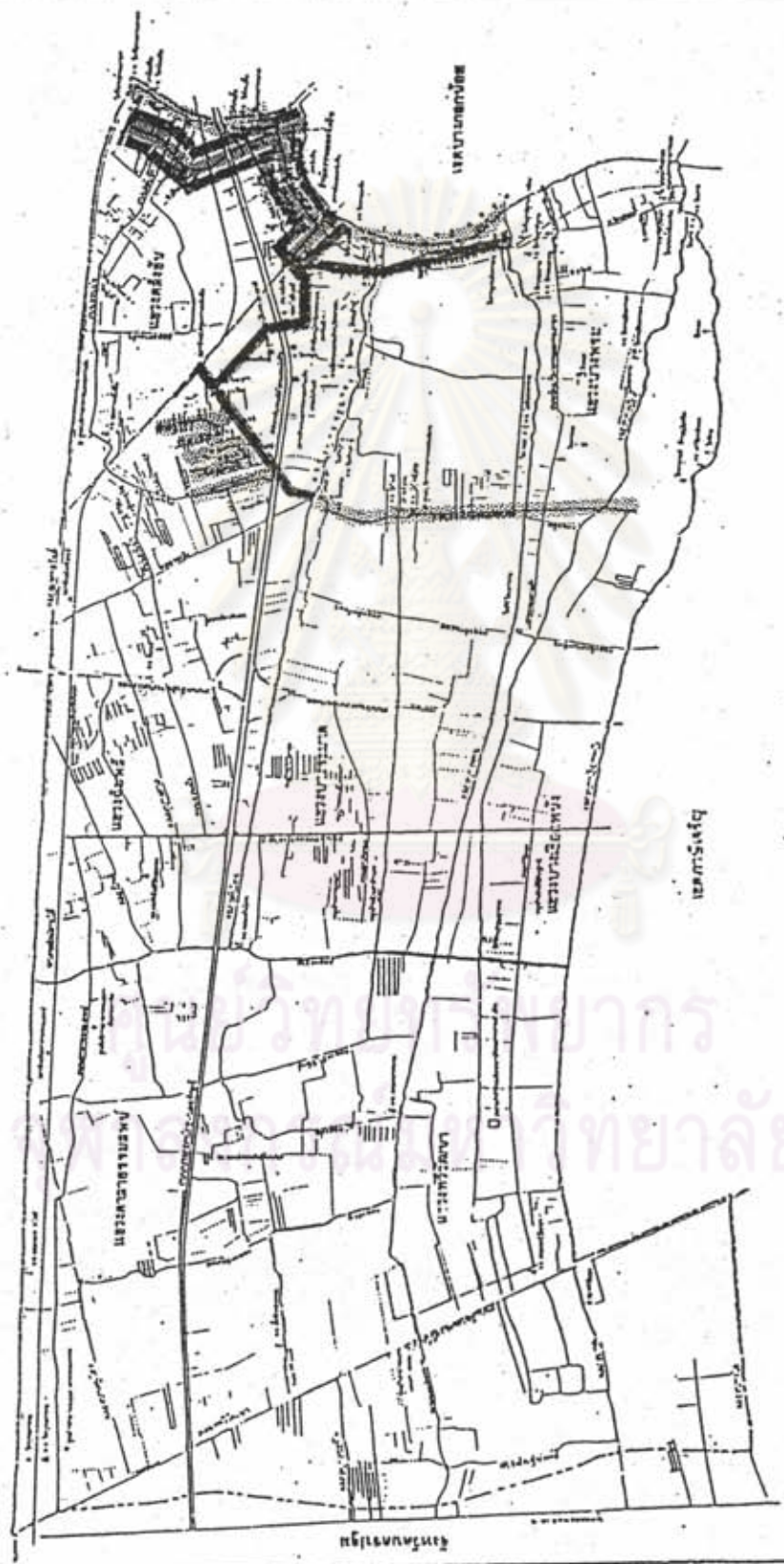
- ๒๐๐๐ - ๒,๐๐๐
- ๑๐๐๐ - ๑,๐๐๐
- ๕๐๐ - ๕๐๐
- ๒๐๐ - ๒๐๐

ที่ราบ
กึ่งที่ราบ

- สัญลักษณ์
- เขตเทศบาล
- เขตเมือง
- เขตอุตสาหกรรม
- เขตเกษตรกรรม
- เขตป่าไม้
- เขตน้ำท่วม
- เขตน้ำท่วม

ข้อมูล
ข้อมูลของกรมการปกครอง
-
พื้นที่ที่แสดงด้วยเส้นประ
พื้นที่ที่แสดงด้วยเส้นทึบ

แผ่นที่ 3.12

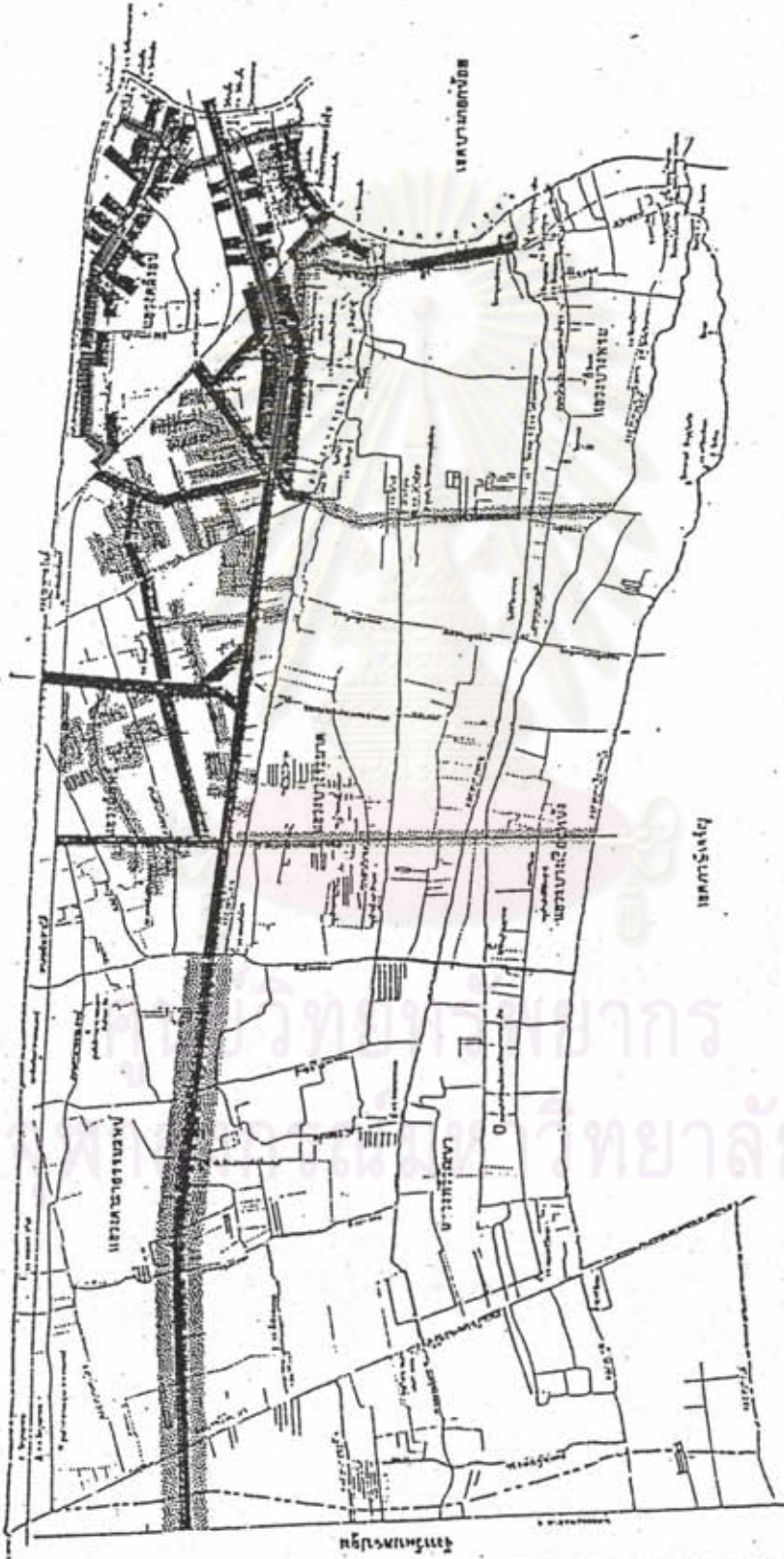

กรมการปกครอง

กรมการเกษตร

แผนที่ ทรราชย์ ข.ล. 2027
(โครงการ/กรม)

- 3,000 - 5,000
- 1,200 - 2,000
- 500 - 700
- 150 - 400

ที่มา
กรมแผนที่

สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- ==== ถนน, ทางหลวง
- ทางรถไฟ
- ==== ราง
- ~~~~~ แหล่งน้ำ, คลอง

เงื่อนไข

สิทธิพลเรือนของชนบทน้อย -
บุกรุกหรือเช่าที่ดินและ
พื้นที่สาธารณะ

แผ่นที่ 3.13

กรมแผนที่ทหาร

สาย 2 จากจุดตัดที่ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีขึ้นไปทางทิศเหนือถึงทางรถไฟสายใต้ ส่วนถนนสายรอง ได้แก่ บริเวณถนนจิมพลี ทุ่งมังกร และสวนผัก ราคาที่ดินจะอยู่ในระดับ 1,200-2,000 บาท ต่อ 1 ตารางวา

3. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก แต่มีชุมชนเบาบางและถนนสายรอง โดยมีระยะห่างจากถนนไม่เกิน 40 เมตร รวมทั้งถนนซอยต่าง ๆ ที่รถยนต์เข้า-ออกได้ บริเวณดังกล่าวได้แก่บริเวณถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ในแขวงศาลาธรรมสพน์ ถนนพุทธมณฑลสาย 2 จากจุดตัดกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีมาทางใต้ ถึงคลองบางเชือกหนัง ถนนพุทธมณฑลสาย 1 ถนนจิมพลีด้านใต้ของถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีบรรจบกับถนนซอยวัดมณฑป และวัดช่างเหล็ก ราคาที่ดินอยู่ในระดับ 500-700 บาท ต่อ 1 ตารางวา

4. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากเส้นทางที่รถยนต์แล่นเข้า-ออก ได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย และทำการเพาะปลูก ระดับราคาประมาณ 150-400 บาท ต่อ 1 ตารางวา ได้แก่ พื้นที่ตอนในของแขวงต่าง ๆ

ค. ช่วงปัจจุบัน (พ.ศ. 2532) ใช้นโยบายราคาประเมินที่ดินฉบับ

1 มกราคม พ.ศ. 2531-2534 ใช้นโยบายนี้ เป็นจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงด้านกฎระเบียบราคา โดยนำหลักเกณฑ์ทางวิชาการว่าด้วยการประเมินมูลค่าทรัพย์สินมาใช้ในการกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงการกำหนดหน่วยราคาใหม่ โดยเปลี่ยนจากการกำหนดราคาเป็นรายแขวงตามแนวถนนและซอย มาเป็นการกำหนดราคาเป็นเขต (Zone) และ เขตกย่อย (Block) ซึ่งเป็นการแบ่งเขตราคาค่อนข้างละเอียดกว่าเดิม ทำให้สามารถประเมินราคาได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น สำหรับราคาที่ดินเขตคลังชัย พ.ศ. 2532 สามารถจำแนกกลุ่มได้ดังนี้ (แผนที่ที่ 3.14)

1. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลักและสายรองที่มีชุมชนหนาแน่นสูง โดยมีระยะห่างจากถนนไม่เกิน 40 เมตร บริเวณดังกล่าวได้แก่ บริเวณถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี จากคลองบางกอกน้อยถึงจุดตัดกับถนนพุทธมณฑลสาย 2 ถนนซีกพระถึงซอยเจริญสุข ถนนชัยพฤกษ์ตลอดสาย ยกเว้น ช่วงจุดตัดกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ถึงคลองวัดไ้เดี่ยว บริเวณดังกล่าวจะมีราคาที่ดินสูงสุดอยู่ในระดับตารางวาละ 10,000-15,000 บาท

2. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก และถนนสายรองบางสายในบริเวณที่ชุมชนหนาแน่นปานกลาง โดยมีระยะห่างจากถนนไม่เกิน 40 เมตร บริเวณดังกล่าวได้แก่

แผนที่ ปรากฏ พ.ศ. 2532
(มาตรา 1:50,000)

- 10,000 - 15,000
- 5,000 - 10,000
- 2,000 - 5,000
- 1,000 - 2,000
- 300 - 1,000

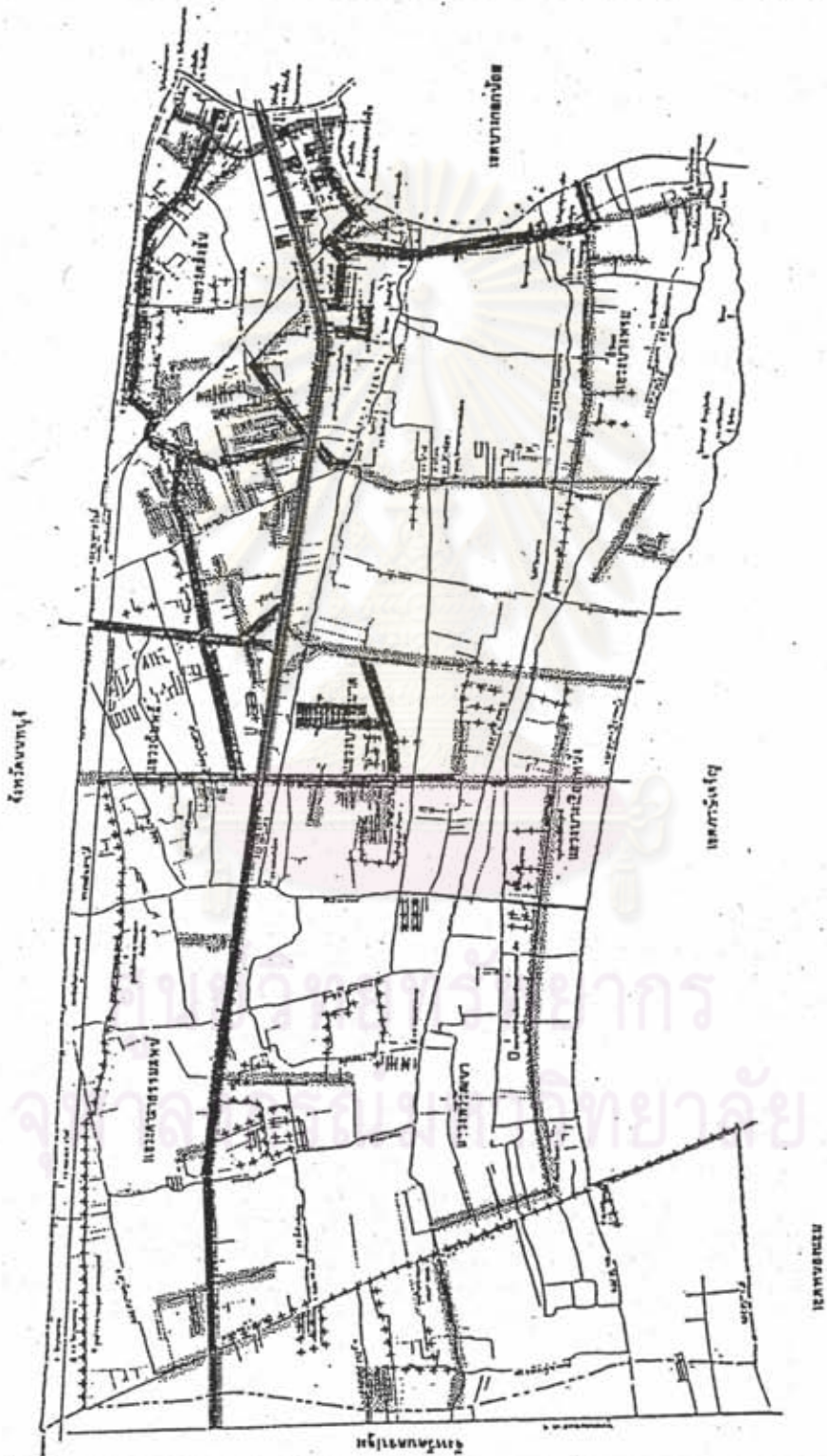
เส้น
มาตรา

สัญลักษณ์

- เส้นทึบ
- เส้นประ
- เส้นประจุด
- เส้นประจุดจุด
- เส้นประจุดจุดจุด
- เส้นประจุดจุดจุดจุด
- เส้นประจุดจุดจุดจุดจุด
- เส้นประจุดจุดจุดจุดจุดจุด

ปี
ปี
ปี
ปี
ปี
ปี
ปี
ปี

หน้า 314

พื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เกษตรกรรม

บริเวณถนนชักรพระ ถนนฉิมพลีตลอดสาย ยกเว้น ช่วงที่ติดกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ถึงทางแยกเข้าสถานีรถไฟชุมทางคลังชั้น ถนนสวนผัก ถนนทุ่งมังกร ถนนคลังชั้น-บางบัวทอง (วงแหวนรอบนอก) ถนนพุทธมณฑลสาย 2 ตั้งแต่คลองบางระมาด ถึงคลองโพธิ์ ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ช่วงติดกับถนนพุทธมณฑลสาย 2 ถึงคลองทวีวัฒนา ส่วนซอยย่อยที่มีราคาที่ดินในระดับนี้ ได้แก่ ซอยจรัสสนิทวงศ์ 35 หรือซอยวัดมะลิ ซอยแยกจากถนนชักรพระ-ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี-ถนนพุทธมณฑลสาย 2 เป็นต้น ราคาประเมินต่อ 1 ตารางวา 5,000-8,000 บาท

3. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลัก และสายรองบางสายในบริเวณชุมชนที่ไม่หนาแน่นนัก โดยมีระยะห่างจากถนนไม่เกิน 40 เมตร ได้แก่ บริเวณถนนพุทธมณฑลสาย 1 ถนนวัดแก้ว-พุทธมณฑล ถนนคลังชั้น-บางแค (วงแหวนรอบนอก) ถนนพุทธมณฑลสาย 2 ช่วงคลองบางระมาด-คลองบางเชือกหนัง และช่วงคลองโพธิ์-คลองมหาสวัสดิ์ ถนนฉิมพลี ช่วงติดกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ถึงทางแยกเข้าสถานีรถไฟชุมทางคลังชั้น ถนนพุทธมณฑลสาย 3 ช่วงติดกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีมาทางใต้ถึงคลองบางพรหม ถนนทวีวัฒนา ถนนคลองเนินทราย และถนนเลียบบคลองทวีวัฒนา ช่วงคลองบางคูเวียง-คลองแยกคลองทวีวัฒนา นอกจากนี้ยังมีบริเวณอื่น ๆ ที่อยู่ตามซอยย่อย ซึ่งรถยนต์แล่นเข้า-ออกได้ ในย่านที่มีชุมชนและเป็นหมู่บ้านจัดสรรต่าง ๆ ราคาที่ดินโดยประมาณต่อ 1 ตารางวา คือ 2,500-4,000 บาท

4. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ติดกับถนนสายรองที่มีชุมชนเบาบางและถนนซอยที่รถยนต์แล่นเข้า-ออกได้ โดยมีระยะห่างไม่เกิน 40 เมตร จากถนนสายรอง ได้แก่ บริเวณถนนศาลาธรรมสพน์ ถนนเลียบบคลองทวีวัฒนา และคอนปลายของถนนพุทธมณฑลสาย 1 ช่วงคลองบางน้อย ถึงคลองบางเชือกหนัง นอกจากนี้ยังมีซอยย่อยต่าง ๆ กระจายทั่วพื้นที่เขต ราคาที่ดินโดยประมาณต่อ 1 ตารางวา คือ 1,000-2,000 บาท

5. แปลงที่ดินที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากถนน ตรอก ซอย ที่รถยนต์แล่นเข้าออกได้ ได้แก่ พื้นที่คอนในของเขต ซึ่งมีการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรม ราคาที่ดินต่อ 1 ตารางวา คือ 300-800 บาท

การประเมินราคาที่ดินดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของราคาแปลงที่ดิน ซึ่งขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งของแปลงที่ดินนั้น ความสามารถในการเข้าถึง และสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ราคาที่ดินในพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้ย่านกลางของเมืองจะมีราคาสูงกว่าพื้นที่ซึ่งอยู่ห่างออกไป ด้วยเหตุที่เขตคลังชั้นมีลักษณะพื้นที่เป็นแนวยาวจากตะวันตกไป

ตะวันออก ทำให้พื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งอยู่ใกล้เขตรับน้ำ (เขตบางกอกน้อย-พระนคร) มีราคาที่ดินสูง บริเวณนั้นได้แก่ บางส่วนของแขวงคลองชักพระ คลิ่งชัน และจิมพลี

อย่างไรก็ตาม ราคาที่ดินดังกล่าวนี้ แม้ว่าจะเป็นราคาที่ประเมินค่าสูงสุด แต่ก็ยังแตกต่างจากราคาที่ซื้อ-ขายกันจริง หรือราคาตลาด (Market Price) อยู่มาก เพราะการกำหนดราคาตลาด ผู้เป็นเจ้าของที่ดินมักตั้งราคาตามปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากความสะดวกในการเข้าถึง อาทิ ที่ดินตั้งอยู่ใกล้ หรือ ไกลจากศูนย์กลางความเจริญ ความพร้อมในสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โอกาสในการตัดถนนเข้ามาภายในเขตที่ดิน ความสะดวกในการใช้บริการขนส่งสาธารณะ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงราคาที่ดินในระยะ 10 ปี ของเขตคลิ่งชัน (ตารางที่ 3.12) เกิดจากการตัดถนนต่าง ๆ เข้าไปในพื้นที่ทั้งถนนสายหลัก สายรองและตรอก ซอย ทำให้ราคาที่ดินที่ติดอยู่กับถนน ตรอก ซอย เหล่านี้มีราคาเพิ่มขึ้นจากเดิม อาทิเช่น ราคาสูงสุดของที่ดินของแขวงคลิ่งชัน จิมพลี และศาลาธรรมสพน์ ในปี 2523 เปรียบเทียบกับปี 2532 พบว่าแขวงคลิ่งชันมีการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินสูงกว่าเดิมถึง 11.5 เท่า แขวงจิมพลี ราคาที่ดินสูงกว่าเดิม 9 เท่า แขวงศาลาธรรมสพน์ ราคาที่ดินสูงกว่าเดิม 49 เท่า ปัจจุบันบริเวณที่มีราคาที่ดินสูงสุดในแขวงดังกล่าวทั้ง 3 แขวง คือบริเวณสองฝั่งถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ในรัศมี 40 เมตร ราคาประมาณ 10,000 ถึง 15,000 บาท ต่อ 1 ตารางวา เปรียบเทียบกับปี 2523 บริเวณดังกล่าวจะมีราคาที่ดินต่ำสุดประมาณตารางวาละ 100-200 บาทเท่านั้น

เมื่อพิจารณาภาพรวมของราคาที่ดินของทั้งเขตในปัจจุบัน พบว่าบริเวณที่มีราคาที่ดินสูงสุด จะเกาะตัวอยู่ในระยะไม่เกิน 40 เมตร จากถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีและราคาที่ดินจะลดลง เมื่ออยู่ห่างถนนออกไป นอกจากนี้ยังมีถนนสายรอง (ในอดีตร) ที่ยังคงมีความสำคัญต่อการเข้าถึงทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ได้แก่ ถนนชักพระ และถนนชัยพฤกษ์ ซึ่งทำให้ราคาที่ดิน 2 ฝั่งถนนมีราคาสูงอยู่ในระดับเดียวกับถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี สำหรับราคาที่ดินรองลงมา ได้แก่ บริเวณถนนจิมพลีบางช่วงของถนนชัยพฤกษ์และถนนชักพระ ถนนวงแหวนรอบนอกถนนพุทธมณฑลสาย 2 เป็นต้น นอกจากนี้ซอยแยกของถนนสายหลัก สายรองดังกล่าวข้างต้น ก็มีราคาที่ดินสูงขึ้นจากเดิมมาก ผลของการตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ ที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของราคาที่ดินนั้น จะยังเพิ่มสูงต่อไป เนื่องจากสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ จะเกิดขึ้นตามเส้นทางที่มีประชากรอาศัยอยู่ จนกลายเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม พื้นที่ตอน

ตารางที่ 3.12 แสดงการเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน จำแนกรายแขวง เขตสังขับ พ.ศ. 2523-2532 (บาท/ตารางวา)

แขวง	ราคาต่ำสุด		Relative Change (%)	จำนวนเท่าของความแตกต่าง	ราคาสูงสุด		Relative Change (%)	จำนวนเท่าของความแตกต่าง
	2523	2532			2523	2532		
1. คลองซັกพระ	200	500	150	1.5	2,000	12,000	500	5.0
2. คลองซັบ	200	500	150	1.5	1,200	15,000	1,150	11.5
3. ฉิมพลี	100	400	300	3.0	1,000	10,000	900	9.0
4. บางระมาด	100	500	400	4.0	400	7,000	1,650	16.5
5. บางพรม	100	500	400	4.0	600	8,000	1,233	12.3
6. บางเข็กหนึ่ง	100	500	400	4.0	600	4,000	567	5.7
7. ทวีวัฒนา	100	300	200	2.0	200	4,000	1,900	19.0
8. ศาลาธรรมสพน์	100	300	200	2.0	200	10,000	4,900	49.0

ในของเขตและบริเวณริมคลองต่าง ๆ ยังคงมีราคาที่ดินต่ำสุด จะมีราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงไปไม่เกิน 4 เท่า จากราคาเดิม

การเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน ชี้ให้เห็นถึงสภาพการพัฒนาและแนวโน้มการใช้ที่ดินนั้น ๆ บริเวณที่สะดวกต่อการเข้าถึง จะมีราคาสูงขึ้น การใช้ประโยชน์จากที่ดินจึงต้องเป็นพาณิชยกรรมมากกว่าการอยู่อาศัยธรรมดา หรือหากใช้เป็นที่อยู่อาศัย ก็จะเป็นที่อยู่อาศัยชั้นดี ราคาค่อนข้างสูง ลักษณะสภาพแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดราคาที่ดินอย่างหนึ่ง สำหรับเขตคลังชั้นบริเวณริมถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี มีข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร บังคับการใช้พื้นที่พาณิชยกรรมจะต้องมีลักษณะเป็นอาคารเดี่ยว มีพื้นที่ชั้นล่างไม่เกิน 100 ตารางเมตร ดังนั้นลักษณะของตึกแถวเพื่อพาณิชยกรรมจึงไม่ปรากฏให้เห็น อาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่บนถนนสายนี้จึงมีลักษณะเป็นอาคารเดี่ยวหลายหลังตั้งอยู่ใกล้ ๆ กัน โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายที่ห้ามสร้างอาคารแถว ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่าเมื่อเกิดถนนสายหลักในเขตคลังชั้น ทำให้ราคาที่ดินเปลี่ยนแปลง รวมทั้งกิจกรรมภายในพื้นที่ก็เปลี่ยนแปลง จากพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่พักอาศัยชั้นดี และพื้นที่พาณิชยกรรมที่มีธุรกิจขนาดใหญ่โต โดยข้อบัญญัติส่วนท้องถิ่นบังคับไว้เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีให้คงอยู่หรือชะลอการเปลี่ยนแปลงให้ช้าลง ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

3.3.2 อุตสาหกรรม ปัจจุบันเขตคลังชั้นมีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 86 โรง เมื่อเปรียบเทียบจำนวนโรงงานในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร (ตามการแบ่งเขตแบบเดิม คือ 24 เขต) ในปี พ.ศ. 2531 เขตคลังชั้น มีจำนวนโรงงานน้อยมาก เป็นอันดับที่ 23 เท่านั้น (ตารางที่ 3.13 และแผนที่ที่ 3.15)

ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาประเภทและจำนวนของโรงงานอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.14) พบว่า โรงงานที่มีมากที่สุดได้แก่ โรงงานผลิตวัสดุอุปกรณ์การก่อสร้าง จำนวน 26 โรง หรือร้อยละ 30.23 ของโรงงานทั้งหมดในเขต แขวงที่มีโรงงานดังกล่าวมากที่สุด คือ แขวงคลังชั้น จำนวน 13 โรง หรือครึ่งหนึ่งของโรงงานประเภทนี้ในเขตคลังชั้น ประเภทของโรงงานที่พบมากรองลงมา ได้แก่ โรงงานผลิตตัดแปลง และซ่อมแซมเครื่องยนต์ จำนวน 12 โรง หรือร้อยละ 13.95 แขวงที่พบมากที่สุด ได้แก่ แขวงคลังชั้น จำนวน 8 โรง สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ โรงพิมพ์ โรงงานผลิตภัณฑ์โลหะ โรงงานผลิต ซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า โรงงานอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมามีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ตารางที่ 3.13 จำนวนโรงงาน คมนาคม เงินทุนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร สถิติ ณ ปี พ.ศ. 2531

เขต	จำนวนโรงงาน		จำนวนคนงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	ประเภทโรงงานที่สำคัญ
	จำนวน	ร้อยละ			
1. ยานนาวา	3,527	13.62	45,555	12,925.363	ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์กระดาษ เครื่องนุ่งห่มเครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์-เครื่องมือเครื่องจักร
2. พระโขนง	3,010	11.63	67,618	23,271.757	ผลิตภัณฑ์โลหะ-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย
3. บางขุนเทียน	2,714	10.48	34,945	3,486.697	ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากยาง เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย
4. ราษฎร์บูรณะ	1,747	6.75	26,374	2,717.504	ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากยาง
5. ภาษีเจริญ	1,662	6.42	23,397	1,947.744	ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์
6. ธนบุรี	1,511	5.84	12,163	693.944	ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์
7. บ่อนประปาฯ	961	3.71	6,736	398.269	ผลิตภัณฑ์โลหะ-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ โรงพิมพ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ
8. ปทุมวัน	936	3.62	7,256	576.835	ผลิตภัณฑ์โลหะ-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ โรงพิมพ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ
9. คลองสาน	1,045	4.04	11,663	782.841	เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์กระดาษ โรงพิมพ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ-ซ่อมแซมเครื่องยนต์
10. บางกอกน้อย	1,017	3.93	12,111	2,144.157	ผลิตภัณฑ์โลหะ-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ ผลิตภัณฑ์โลหะ โรงพิมพ์
11. บางกอกใหญ่	927	3.58	8,816	577.411	ผลิตภัณฑ์โลหะ เสื้อผ้าสำเร็จรูป-เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากยาง
12. คลองเตย	921	3.56	15,909	3,074.552	ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไม้ วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์
13. พญาไท	840	3.24	15,020	3,130.351	โรงพิมพ์ ผลิตภัณฑ์-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ เสื้อผ้า-เครื่องแต่งกาย
14. บางรัก	834	3.22	12,795	976.087	โรงพิมพ์ เครื่องประดับ เสื้อผ้า-เครื่องแต่งกาย
15. บางเขน	957	3.70	27,601	7,353.120	ผลิตภัณฑ์โลหะ-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์โลหะ
16. บางกะปิ	1,030	3.98	20,720	3,467.082	วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไม้
17. พระนคร	569	2.20	7,196	554.439	โรงพิมพ์ ผลิตภัณฑ์-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ ผลิตภัณฑ์โลหะ
18. หัวขวาง	584	2.26	8,276	1,007.113	ผลิตภัณฑ์โลหะ-ซ่อมแซมเครื่องยนต์ เสื้อผ้า-เครื่องแต่งกาย วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง
19. สัมพันธวงศ์	324	1.25	2,453	403.263	โรงพิมพ์ ผลิตภัณฑ์กระดาษ ผลิตภัณฑ์-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์
20. หนองแขม	343	1.32	7,494	1,200.146	ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากยาง วัสดุก่อสร้าง เสื้อผ้าสำเร็จรูป

ตารางที่ 3.13 (ต่อ)

เขต	จำนวนโรงงาน		จำนวนคนงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	ประเภทโรงงานที่สำคัญ
	จำนวน	ร้อยละ			
21. มีนบุรี	179	0.69	5,546	1,803.748	ผลิตภัณฑ์โลหะ วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์พลาสติก-ตัดแปลง-ซ่อมแซมเครื่องยนต์
22. ลาดกระบัง	114	0.44	4,605	2,324.873	วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์พลาสติก-ตัดแปลง-ซ่อมแซม เครื่องยนต์
23. คลองสาม	103	0.40	924	182.651	วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์พลาสติก-ตัดแปลง-ซ่อมแซม เครื่องยนต์
24. ทบองจอก	32	0.12	592	657.725	วัสดุก่อสร้าง
รวม	25,887	100.00	385,765	75,857.672	ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์พลาสติก-ตัดแปลง-ซ่อมแซม เครื่องยนต์ เครื่องบ่งท่อม-เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์กระดาษ ผลิตภัณฑ์พลาสติก-ตัดแปลง-ซ่อมแซม เครื่องจักร-เครื่องไฟฟ้า วัสดุก่อสร้าง

ตารางที่ 3.14 ประเภทโครงการที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ จำนวนรายแขวง เขตสงฆ์ชั้น พ.ศ. 2532

ประเภท	แขวง										จำนวนโครงการ		จำนวนเงินทุน	
	คลองขี้พระ	คลังชั้น	ฉิมพลี	บางพรม	บางระมาด	ทวีวัฒนา	บางเขิน	บางกอก	ศาลาธรรมสพน์	วัง	%	จำนวน		คนงาน
1. เสนอสิทธิการ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	3	3.49	9	460,000
2. วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง	6	13	3	1	-	1	-	1	1	1	26	30.23	150	36,574,000
3. เกี่ยวกับสัตว์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. น้ำดื่ม เครื่องดื่ม	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-	6	6.98	55	38,146,000
5. สิ่งของ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3	3.49	56	2,250,000
6. ผลิตภัณฑ์เครื่องเย็บเย็บ	3	8	1	-	-	-	-	-	-	-	12	13.95	71	6,105,000
7. เครื่องประดับ เครื่องดนตรี กีฬา	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	3.49	80	1,970,000
8. ผลิตภัณฑ์เครื่องเย็บเย็บ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับบ้าน	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.33	6	300,000
10. เกี่ยวกับกระดาษ	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	8	9.30	81	37,075,000
11. เกี่ยวกับโลหะ	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	7	8.14	47	22,301,500
12. เครื่องปรุง เครื่องประกอบอาหาร	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4.65	25	3,082,000
13. ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากยาง	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	4	4.65	32	19,995,000
14. ผลิตภัณฑ์ทำเป็นเชื้อเพลิง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. ผลิตภัณฑ์เครื่องเย็บเย็บเครื่องจักร	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	7	8.14	99	6,657,000
16. ผลิตภัณฑ์ทำเป็นเส้นใย	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.16	13	190,000
จำนวนรวม	13	56	8	3	-	1	-	1	-	4	86	100.00	724	175,105,500

ลักษณะของโรงงานอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.15) เมื่อจำแนกตามเงินทุน และ แรงงาน พบว่า โรงงานทั้งหมด 86 โรง เป็นโรงงานขนาดย่อม ลงทุนไม่เกิน 50 ล้านบาท และมีคนงานไม่เกิน 50 คน ยกเว้นโรงงาน 10 โรง ในแขวงดลิ่งชัน และ 1 โรง ในแขวง จิมพลี ที่ลงทุนเกิน 5 ล้านบาทขึ้นไป แต่มีการจ้างแรงงานไม่เกิน 50 คน ดังกล่าวแล้ว

การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม (แผนที่ที่ 3.16) เมื่อพิจารณาจาก ข้อมูลกระทรวงอุตสาหกรรม และการสำรวจ พบว่า แขวงดลิ่งชันมีโรงงานมากที่สุด รองลงมาคือ แขวงคลองจ๊กพระ จิมพลี และบางพระ (จำนวนโรงงานที่สำรวจพบจะไม่ตรงกับจำนวนที่จดทะเบียนกับกรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม) โรงงานส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณที่ถนนหรือ ซอยที่ทรายนด์แล่น เข้า-ออกได้ ยกเว้นโรงงานบางโรงตั้งอยู่ริมคลองสายหลักของเขต อาทิ โรงงานริมคลองมหาสวัสดิ์ในแขวงจิมพลี โรงงานริมคลองจ๊กพระ แขวงคลองจ๊กพระ โรงงานริม คลองบางน้อย แขวงบางพระ เป็นต้น แต่โรงงานดังกล่าวมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ถนนสายสำคัญ ภายในเขตซึ่งเป็นที่กระจุกตัวของโรงงาน ได้แก่ ถนนจ๊กพระ ถนนชัยพฤกษ์ ถนนสวนผัก ถนนจิมพลี และซอยจรลสมิทวงศ์ 35 (วัดมะลิ) ตัดกับซอยโพธิ์ทอง นอกจากนี้ยังพบโรงงานบริเวณถนน บางกอกน้อย-นครชัยศรี ตามแนวยาวของถนนจากแขวงดลิ่งชัน-ศาลาธรรมสพน์

จำนวนและประเภทโรงงานอุตสาหกรรมในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2523-2532) สามารถแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาเปรียบเทียบโดยใช้การตัดถนน บางกอกน้อย-นครชัยศรี เป็น เกณฑ์ กล่าวคือ (แผนภูมิที่ 3.1)

ก. ช่วงก่อนตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี พ.ศ. 2523 โรงงานอุตสาหกรรม ในเขตดลิ่งชัน (ตารางที่ 3.16) มีจำนวนทั้งสิ้น 39 โรง ประเภทโรงงานที่มีมากที่สุด ได้แก่ โรงงานผลิตวัสดุก่อสร้าง จำนวน 12 โรง หรือร้อยละ 30.76 ของโรงงานทั้งหมด โดย พบที่แขวงดลิ่งชันถึง 8 โรง ประเภทโรงงานที่มีรองลงมาได้แก่ โรงงานผลิตภัณฑ์จากไม้และ ผลิตภัณฑ์โลหะ จำนวนอย่างละ 4 โรง หรือร้อยละ 10.26 แขวงที่พบมากที่สุด คือ แขวงดลิ่งชัน จำนวนอย่างละ 2 โรง โรงงานประเภทอื่น ๆ มีเพียงประเภทละ 2-3 โรงเท่านั้น

ลักษณะของโรงงานอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.17) จำแนกตาม คนงานและเงินทุน ทำให้ทราบถึงขนาดของโรงงานในเขตดลิ่งชันว่าเป็นโรงงานขนาดย่อมถึง 38 โรง (อีก 1 โรงไม่ระบุแรงงานและทุน) มีคนงานไม่เกิน 50 คน และจำนวนทุนจดทะเบียน

ตารางที่ 3.15 ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามจำนวนคนงานและ เงินทุนจดทะเบียน จำนวนรายแขวง เขตคลังชั้น พ.ศ. 2532

แขวง	จำนวนโรงงาน	จำนวนคนงาน			จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)				
		1-50	51-100	>200	ไม่ระบุ	0-5	5-50	>50	ไม่ระบุ
คลองซึกพระ	13	13	-	-	-	11	-	-	2
คลังชั้น	56	56	-	-	-	45	10	-	1
ลิมพัต	8	8	-	-	-	7	1	-	-
บางพรหม	3	3	-	-	-	3	-	-	-
บางระมาด	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ท้าวหนา	1	1	-	-	-	1	-	-	-
บางเขือกหนึ่ง	1	1	-	-	-	1	-	-	-
ศาลาธรรมสพ	4	4	-	-	-	4	-	-	-
รวม	86	86	-	-	-	72	11	-	3

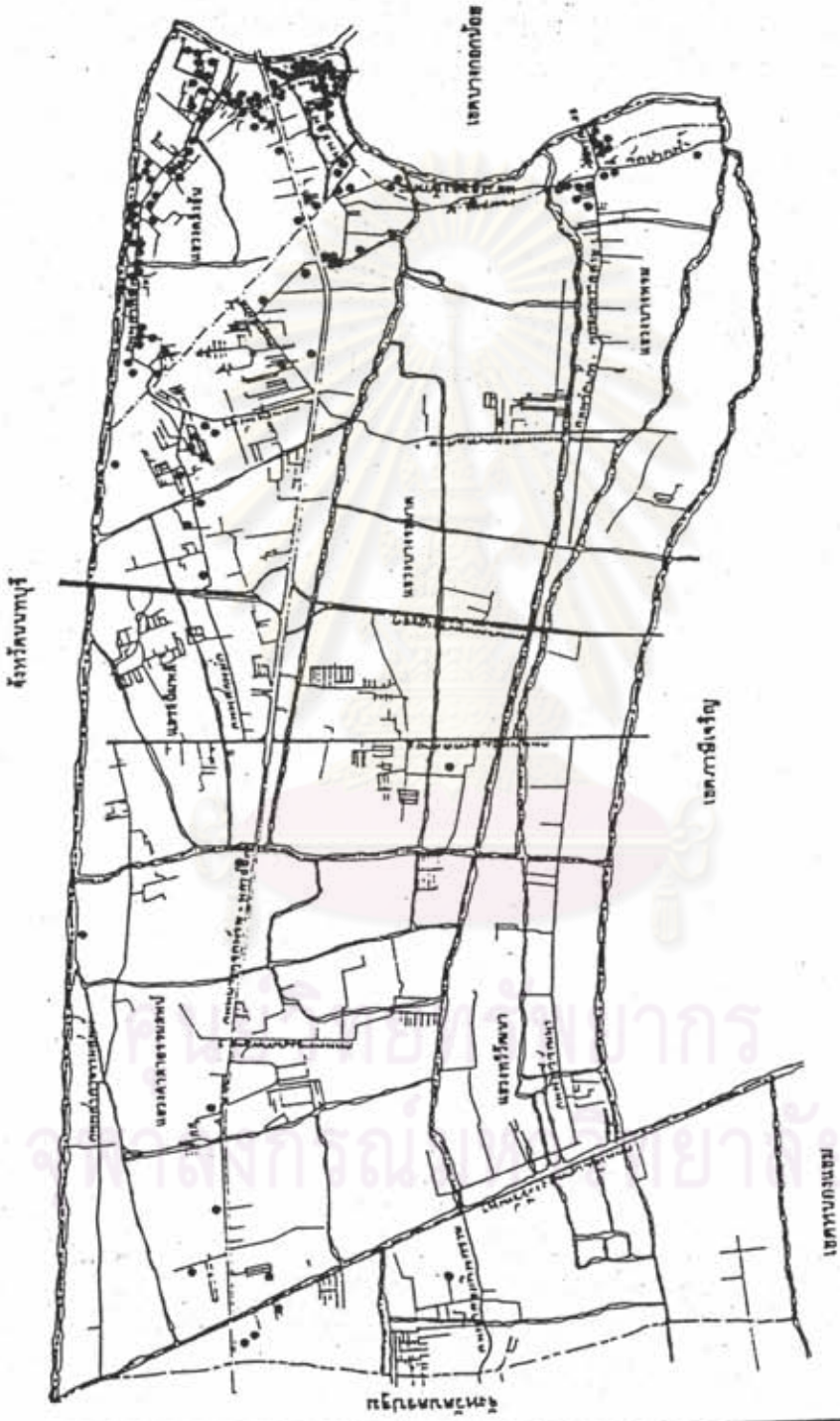
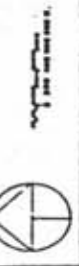

แผนที่โครงการอุตสาหกรรม

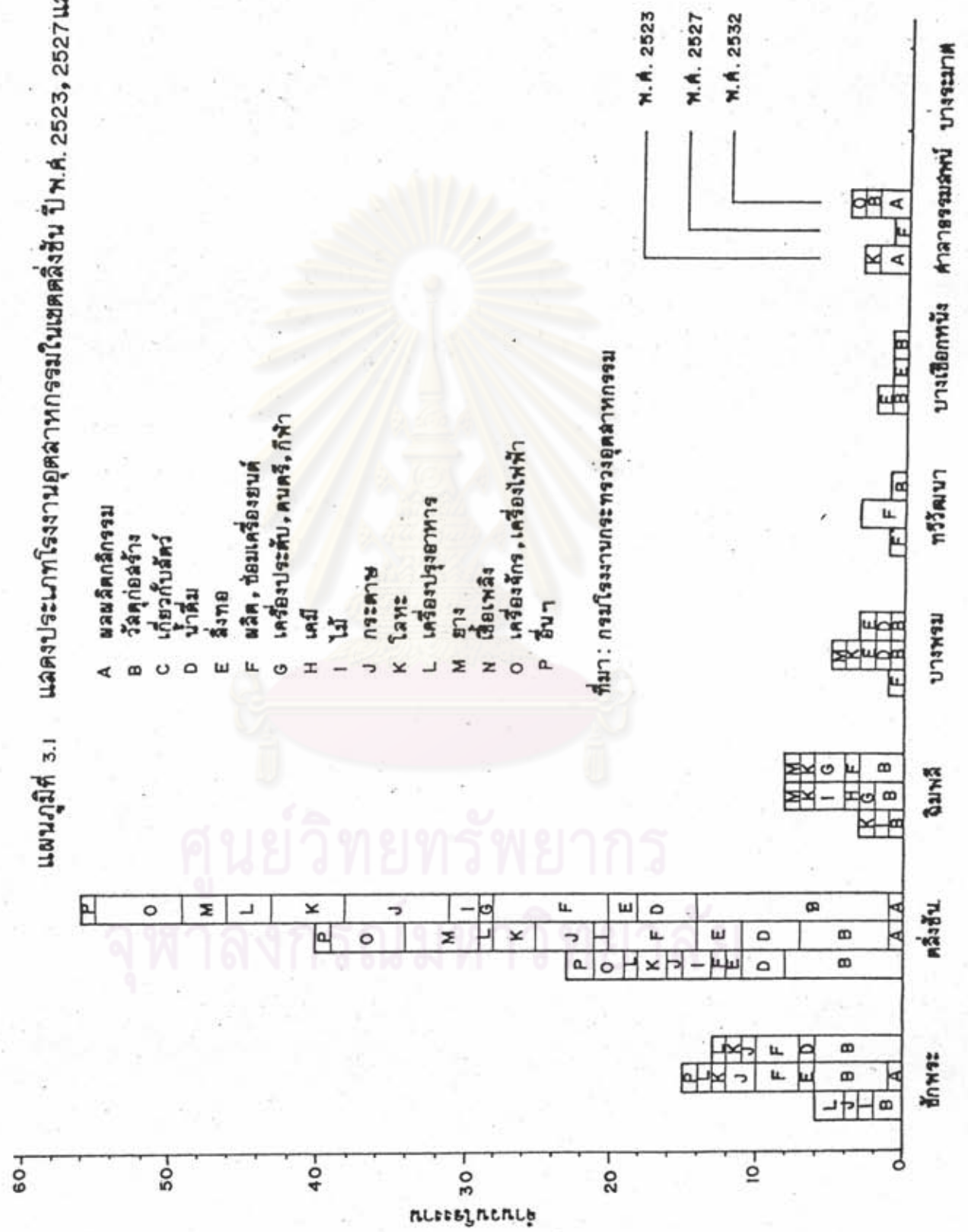
การสำรวจ
ที่ดิน

104
ข้อมูลของชุมชนเกษตรกรรม -
เกษตรกรรมพืชผลครึ่งปีและ
พื้นที่ไร่ถาวร

แผ่นที่ 3.16

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงประเภทโครงการอุตสาหกรรมในเขตคลังชั้น ปี พ.ศ. 2523, 2527 และ 2532

- A ผลิตภัณฑ์กรรม
- B วัสดุก่อสร้าง
- C เกี่ยวกับสัตว์
- D น้ำดื่ม
- E สิ่งทอ
- F ผลิต, ซ่อมเครื่องยนต์
- G เครื่องประดับ, คนตรี, กีฬา
- H เคมี
- I ไม้
- J กระดาษ
- K โลหะ
- L เครื่องปรุงอาหาร
- M ยาง
- N เชื้อเพลิง
- O เครื่องจักร, เครื่องไฟฟ้า
- P อื่นๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ตารางที่ 3.16 ประเภทของอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ จำนวนรายแผนง เขตส่งเสริม พ.ศ. 2523

ประเภท	แผนง						จำนวนโรงงาน		จำนวน คนงาน	จำนวนเงินทุน
	เขตส่งเสริม	เขตส่งเสริมพิเศษ	เขตส่งเสริมพิเศษ	เขตส่งเสริมพิเศษ	เขตส่งเสริมพิเศษ	เขตส่งเสริมพิเศษ	โรง	%		
1. เผลลลลลลลลลล	-	-	-	-	-	-	2	5.13	6	380,000
2. วัลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	2	8	1	-	-	-	12	30.76	70	4,920,000
3. เผลลลลลลลลลล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. วัลลลลลลลลลล	-	3	-	-	-	-	3	7.69	45	15,752,000
5. สลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	1	-	-	-	-	3	7.69	26	12,000,000
6. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	1	-	-	-	-	2	5.13	15	1,100,000
8. เผลลลลลลลลลล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	1	2	1	-	-	-	4	10.26	27	735,000
10. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	1	1	-	-	-	-	2	5.13	9	12,265,000
11. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	2	1	-	-	-	4	10.26	26	2,850,000
12. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	2	1	-	-	-	-	3	7.69	14	273,000
13. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	2	-	-	-	-	2	5.13	53	1,050,000
16. เผลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล	-	2	-	-	-	-	2	5.13	16	1,000,000
จำนวนรวม	6	23	3	1	1	2	39	100.00	307	42,075,000

ตารางที่ 3.17 ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนคนงานคนงานและเงินทุนจดทะเบียน จำนวนรายแขวง เขตสังชั้น
พ.ศ. 2523

แขวง	จำนวนโรงงาน	จำนวนคนงาน			จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)				
		1-50	51-100	>200	ไม่ระบุ	0-5	5-50	>50	ไม่ระบุ
คลองซึกพระ	6	6	-	-	-	6	-	-	-
คสังชั้น	23	23	-	-	-	21	2	-	-
นัมพลี	3	3	-	-	-	3	-	-	-
บางพรหม	1	1	-	-	-	1	-	-	-
บางระมาด	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทวิวัฒนา	1	-	-	-	1	-	-	-	1
บางเขื่อนหนั่ง	2	2	-	-	-	2	-	-	-
ศาลาธรรมสพน์	3	3	-	-	-	3	-	-	-
รวม	39	38	-	-	1	36	2	-	1

ไม่เกิน 5 ล้านบาท จำนวน 36 โรง อีก 2 โรงมีจำนวนเงินทุนเกิน 5 ล้านบาทขึ้นไป พบใน
แขวงดลิ่งซัน

การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาข้อมูลจาก
กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า แขวงดลิ่งซันมีโรงงานมากที่สุดถึง 23 โรง รองลงมา
คือแขวงคลองซั๊กพระ จำนวน 6 โรง นอกจากนั้นมีโรงงานประมาณ 1-3 โรง ต่อแขวงเท่านั้น
โดยลักษณะที่ตั้งของโรงงาน จะตั้งอยู่ในบริเวณที่สะดวกต่อการเข้าถึงส่วนใหญ่ ได้แก่ ถนนสาย
สำคัญในเขต อาทิ ถนนซั๊กพระ ถนนสวนผัก ถนนชัยพฤกษ์ ส่วนซอยต่าง ๆ ที่เป็นที่ตั้งโรงงานนั้น
จะต้องเป็นซอยที่รถยนต์สามารถแล่นเข้า-ออกได้ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีการตั้งโรงงานริมคลองที่
สามารถขนส่งสินค้าหรือวัตถุดิบได้ อาทิ คลองทวิวัฒนา เป็นต้น

ข. ช่วงคัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีแล้ว พ.ศ. 2527 โรงงานอุตสาหกรรม
ในเขตดลิ่งซัน (ตารางที่ 3.18) มีจำนวน 73 โรง ประเภทโรงงานที่มีมากที่สุด คือ โรงงาน
ผลิตวัสดุก่อสร้าง และผลิต ซ่อมแซมเครื่องยนต์ มีประเภทละ 14 และ 13 โรง หรือคิด
เป็นร้อยละ 19.18 และ 17.80 ตามลำดับ อุตสาหกรรมประเภทรองลงมาได้แก่ ผลิตภัณฑ
พลาสติกยาง จำนวน 7 โรง หรือร้อยละ 9.59 ผลิตภัณฑกระดาษ โลหะ เครื่องนุ่งห่ม มีจำนวน
ประเภทละ 6 โรง หรือร้อยละ 8.22 โรงงานดังกล่าวข้างต้นพบมากที่สุดในแขวงดลิ่งซัน

ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.19) จำแนกตามคนงาน
และเงินทุน พบว่าโรงงานเกือบทั้งหมดเป็นโรงงานขนาดย่อม เนื่องจากมีการจ้างแรงงานไม่เกิน
50 คน และลงทุนไม่เกิน 5 ล้านบาท ยกเว้นโรงงานจำนวน 5 โรง ในแขวงดลิ่งซัน และแขวง
บางพรหม 1 โรง ลงทุนมากกว่า 5 ล้านบาทขึ้นไป

การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าแขวงดลิ่งซันมีโรงงาน
มากที่สุดรวม 40 โรง รองลงมาได้แก่ แขวงคลองซั๊กพระ รวม 15 โรง นอกจากนั้นมีโรงงาน
1-8 โรงเท่านั้น ที่ตั้งของโรงงานดังกล่าวจะตั้งอยู่ริมถนนสายหลักในเขตดลิ่งซัน เช่นถนนซั๊กพระ
ถนนสวนผัก ถนนชัยพฤกษ์ ถนนจิมพลี เป็นต้น บางส่วนจะตั้งอยู่ริมคลองสายหลักที่สามารถนำเรือ
ขนส่งสินค้าหรือวัตถุดิบเข้ามาตามลำคลองได้

ค. ช่วงปัจจุบัน กล่าวมาข้างต้นแล้ว

การเปลี่ยนแปลงของโรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 3 ช่วง สามารถพิจารณาจาก
ตารางที่ 3.20 และตารางที่ 3.21 ดังนี้

ตารางที่ 3.18 ประเภทโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ จำนวนรายแผนง เบตตส์ซึบ พ.ศ. 2527

ประเภท	แผนง คดองซึบพระ คดงซึบ จึบถึบ บงพระมค ทวีวฒบ บงเชอทงง ศลสรรมคณ										จบบบจรงงบ		จบบบคณงบ	จบบบจเบบเบ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	โรง	%		
1. ผลลศกศกรม	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.74	22	580,000
2. วดคซึบชบภกรยสร้ง	5	6	2	1	-	-	-	-	-	-	14	19.18	108	16,726,000
3. เกยวทบสคว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. บ้ถึบม เครื่องสึบ	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	5	6.85	67	21,422,000
5. ส้งทอ เครื่องง่ท่ม เครื่องค่งทงย	1	3	-	1	-	-	-	-	1	-	6	8.22	34	3,020,000
6. ผลลคคเบลง ซบมคณเครื่องมคค	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เครื่องง้งทึบ	3	6	-	-	-	3	-	-	-	-	13	17.80	41	2,900,000
7. เครื่องประค้บ เครื่องคณศรึ กฬบ	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1.37	30	170,000
8. ผลลขบคค	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1.37	3	700,000
9. ผลลขบคคเกยวทบม	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	4.11	19	985,000
10. เกยวทบกระคช	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8.22	49	28,875,000
11. เกยวทบถึบ	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	6	8.22	66	21,011,500
12. เครื่องปร่ง เครื่องประกอบอหกร	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.74	13	648,000
13. ผลลขบคคผลลศกศกรยง	-	-	5	1	1	-	-	-	-	-	7	9.59	120	22,420,052
14. ผลลขบคคทึบเบบเชอเทลล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. ผลลคคเบลง ซบมคณเครื่องง้งกร	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	5	6.85	36	4,570,000
เครื่องง้งทึบ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.74	21	810,000
16. ผลลขบคคทึบเบบผลลศกศกร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
จบบบม	15	40	8	5	-	3	1	1	1	1	73	100.00	629	124,767,552

ตารางที่ 3.19 ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนคนงานและเงินทุนจดทะเบียน จำนวนรายแขวง เขตสังขัต
พ.ศ. 2527

แขวง	จำนวนโรงงาน	จำนวนคนงาน			จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)				
		1-50	51-100	>200	ไม่ระบุ	0-5	5-50	>50	ไม่ระบุ
คลองซีกพระ	15	15	-	-	-	15	-	-	-
ตสังขัต	40	39	-	-	1	34	5	-	1
สิมพลี	8	8	-	-	-	8	-	-	-
บางพรม	5	5	-	-	-	4	1	-	-
บางระมาด	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทวิตนา	3	2	-	-	1	2	-	-	1
บางเข็กหนึ่ง	1	1	-	-	-	1	-	-	-
ศาลาธรรมสพ	1	1	-	-	-	1	-	-	-
รวม	73	71	-	-	2	65	6	-	2

ตารางที่ 3.20 จำนวนและอัตราเพิ่มของโรงงานที่ได้รับอนุญาตในเขตสังขชัย (พ.ศ. 2523-2527-2532)

แขวง	จำนวน โรงงาน 2523	อัตราเพิ่ม 2523-2527 %	จำนวน โรงงาน 2527	อัตราเพิ่ม 2527-2532 %	จำนวน โรงงาน 2532	อัตราเพิ่ม 2523-2532 %
คลองจันทระ	6	9	15	-2	13	7
สังขชัย	23	17	40	16	56	33
จันทระ	3	5	8	-	8	5
บางพระ	1	4	5	-2	3	2
บางระมาด	-	-	-	-	-	-
ทิวเขา	1	2	3	-2	1	-
เขื่อนหนึ่ง	2	-1	1	-	1	-1
ศาลาธรรมสพน์	3	-2	1	3	4	1
รวม	39	34	73	13	86	47
						120.51

ตารางที่ 3.21 ประเภทและอัตราเพิ่มของโรงงานที่ได้รับอนุญาตเป็นเขตคลังชั้น (พ.ศ. 2523-2527-2532)

ประเภท	จำนวน โรงงาน 2523	อัตราเพิ่ม 2523-2527 %	จำนวน โรงงาน 2527	อัตราเพิ่ม 2527-2532 %	จำนวน โรงงาน 2532	อัตราเพิ่ม 2523-2532 %
1. ผลผลิตกิจกรรม	2	-	2	1	3	1 50.00
2. วัสดุเข้ารับการก่อสร้าง	12	16.67	14	12	26	14 116.67
3. เกี่ยวกับสัตว์	-	-	-	-	-	-
4. บำบัด เครื่องดื่ม	3	66.67	5	1	6	3 100.00
5. สังกห เครื่องบ่งห้าม เครื่องแต่งกาย	3	100.00	6	-3	3	-
6. ผลิต สัตว์แปลง ซ่อมแซม เครื่องยนต์ เครื่องกังหัน	2	550.00	13	-1	12	10 500.00
7. เครื่องประดับ คนตรี กีฬา	-	100.00	1	2	3	3 100.00
8. ผลิตภัณฑ์เคมี	-	100.00	1	-1	-	-
9. ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับน้ำ	4	-25.00	3	-1	2	-2 -50.00
10. เกี่ยวกับกระดาษ	2	200.00	6	2	8	6 300.00
11. เกี่ยวกับโลหะ	4	50.00	6	1	7	3 75.00
12. เครื่องปรุง เครื่อง- ประกอบอาหาร	3	-33.33	2	2	4	1 33.33
13. ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากยาง	-	700.00	7	-3	4	4 100.00

ตารางที่ 3.21 (ต่อ)

ประเภท	จำนวน โรงงาน 2523	อัตราเพิ่ม 2523-2527 %	จำนวน โรงงาน 2527	อัตราเพิ่ม 2527-2532 %	จำนวน โรงงาน 2532	อัตราเพิ่ม 2523-2532 %
14. ผลิตภัณฑ์ที่เข้าเป็นเชื้อเพลิง-						
15. ผลิตภัณฑ์แปลง ข้อมแซม เครื่องจักร ฟ้าฟ้า	2	150.00	5	2	7	250.00
16. ผลิตภัณฑ์ที่ระบาย ล่าดับไฟ	2	-	2	-1	1	-50.00
รวม	39	87.18	73	13	86	120.51

1. ช่วงคัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี (พ.ศ. 2523-2527) มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานทั้งเขตประมาณ 34 โรง หรือร้อยละ 87.18 ของจำนวนที่มีอยู่เดิมในปี 2523 แขวงที่มีการเพิ่มขึ้นจากเดิมมากที่สุด ได้แก่ แขวงบางพรหม เพิ่มขึ้น 4 โรง หรือ 4 เท่าของในปี 2523 แขวงที่มีโรงงานลดลง ได้แก่ แขวงบางเขินหนึ่ง และศาลาธรรมสพน์ ลดลง 1 และ 2 โรง หรือร้อยละ 50.00 และ 66.67 ของในปี 2523 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนของโรงงานที่เพิ่มขึ้นในทุกแขวง พบว่า แขวงคลังชั้นมีโรงงานเพิ่มมากที่สุด จำนวน 17 โรง หรือร้อยละ 50 ของจำนวนที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดในเขตคลังชั้น รองลงมาได้แก่ แขวงคลองชักพระ 9 โรง แขวงจิมพลี 5 โรง และแขวงบางพรหม 4 โรง เหตุผลที่แขวงคลังชั้นและคลองชักพระมีโรงงานมากกว่าแขวงอื่น ๆ -เนื่องจากมีที่ตั้งใกล้กับ C.B.D. ในเขตพระนคร และไม่มีข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครบังคับใช้ในพื้นที่ เรื่องการห้ามสร้างโรงงาน ส่วนแขวงจิมพลี และบางพรหม จำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้นได้ขออนุญาตก่อน พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นปีที่ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครบังคับใช้แล้ว

สำหรับประเภทของอุตสาหกรรมในช่วงดังกล่าวนี้ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกยาง เพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 7 เท่า หรือ 7 โรง เนื่องจากในปี 2523 ยังไม่มีโรงงานประเภทนี้มาก่อน รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมผลิต คัดแปลง ซ่อมแซมเครื่องยนต์ เพิ่มขึ้นจากเดิมอีก 11 โรง หรือร้อยละ 5.5 เท่า และอุตสาหกรรมเกี่ยวกับกระดาษ เพิ่มจากเดิม 4 โรง หรือ 2 เท่า

2. ช่วงปัจจุบัน (พ.ศ. 2527-2532) มีการเพิ่มขึ้นของโรงงานทั้งหมดลดลงจากช่วงแรก (2523-2527) คือ เพิ่มประมาณ 17% เท่านั้น หรือ 13 โรง แขวงที่มีโรงงานเพิ่มขึ้น ได้แก่ แขวงคลังชั้น และแขวงศาลาธรรมสพน์ จำนวน 16 โรง และ 3 โรง ตามลำดับ เนื่องจากแขวงดังกล่าวไม่มีข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ห้ามก่อสร้างโรงงานในพื้นที่ นอกจากนี้ แขวงคลังชั้นยังได้เปรียบในการตั้งอยู่ใกล้ C.B.D. ทำให้การติดต่อสะดวกรวดเร็วกว่าแขวงที่อยู่ไกลออกไป ส่วนแขวงศาลาธรรมสพน์ก็มีข้อได้เปรียบของราคาที่ดิน ซึ่งมีราคาถูกกว่าในแขวงอื่น ๆ ทำให้การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมาทางตะวันตกของเขต เพราะโอกาสของการขยายพื้นที่โรงงานหรือกิจการเป็นไปได้ง่ายกว่าแขวงที่อยู่ใกล้ C.B.D. ซึ่งมีความหนาแน่นของ BUILT-up AREA แขวงที่มีโรงงานลดลงจากเดิม คือ แขวงคลองชักพระ บางพรหม และทวีวัฒนา ส่วนแขวงอื่น ๆ มีจำนวนเท่าเดิม

ประเภทของอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นจากเดิมมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมผลิตเครื่องประดับ เนื่องจากเดิมมีเพียง 1 โรง ปัจจุบันเพิ่มขึ้นอีก 2 โรง รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมอาหาร และวัสดุก่อสร้างเพิ่มขึ้นจากเดิมคิดเป็น 1 เท่า และร้อยละ 85.75 หรือจำนวน 2 โรง และ 12 โรง ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมทุกประเภท โรงงานประเภทผลิตวัสดุก่อสร้างเพิ่มขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากพื้นที่เขตคลังชั้นมีการขยายตัวสูงมากในด้านที่อยู่อาศัย ทำให้อุตสาหกรรมประเภทนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เพิ่มขึ้นไม่เกิน 2 โรง และบางประเภทมีจำนวนลดลง

สรุปการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมในรอบ 10 ปี (2523-2532) การเพิ่มขึ้นจากเดิมของแขวงบางพรหมมีอัตราเพิ่มสูงสุดคือ 2 เท่า ส่วนแขวงบางเขื่อนหนึ่ง อัตราเพิ่มลดลง 50.00% แต่เมื่อพิจารณาจำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดในพื้นที่เขตคลังชั้นคือแขวงคลังชั้นเพิ่มจำนวน 33 โรง จากเดิม 23 โรง ทำให้ในปี พ.ศ. 2532 มีโรงงานถึง 56 โรง ส่วนแขวงคลองซั๊กพระ และฉิมพลี มีจำนวนโรงงาน 13 และ 8 โรง หรือมีอัตราเพิ่มประมาณร้อยละ 1.16 เท่า และ 1.66 เท่า ตามลำดับ

ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีอัตราเพิ่มสูงสุด ได้แก่ เครื่องประดับ พลาสติก ยาง กระจก เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า ส่วนผลิตภัณฑ์จากไม้ มีอัตราเพิ่มลดลงจากเดิม

เมื่อพิจารณาภาพรวมของอุตสาหกรรมในเขตคลังชั้น พบว่า แขวงคลังชั้นมีจำนวนโรงงานมากที่สุด และมีอัตราเพิ่มขึ้นทั้ง 2 ช่วง เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ ปัจจัยที่สนับสนุนปัจจัยหนึ่ง คือ การเข้าถึงทั้งจากเส้นทางเดิมและถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ราคาที่ดินที่ไม่สูงนัก (สำหรับพื้นที่คอนกรีตหรือบริเวณที่ห่างจากถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี) และปลอดภัยจากข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร นโยบายควบคุมการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรม พ.ศ. 2525 ส่วนแขวงคลองซั๊กพระมีจำนวนมากรองลงมา แต่มีอัตราลดลงในช่วงที่ 2 (2527-2532) เนื่องจากมีการขยายตัวของที่พักอาศัยในแขวงคลองซั๊กพระสูงมาก กิจกรรมที่เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรมย่อมสร้างความเดือดร้อนรำคาญในบริเวณที่พักอาศัย ทำให้ผู้ประกอบการไม่นิยมทำเลที่ตั้งในบริเวณดังกล่าว และราคาที่ดินในแขวงคลองซั๊กพระมีอัตราสูงมาก ไม่เหมาะสมในการสร้างโรงงาน รวมทั้งการหาพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งโรงงานเดิม เพื่อขยายกิจการต่อไป เป็นไปได้ยาก ส่วนแขวงฉิมพลี ซึ่งมี

จำนวนโรงงานมากเป็นอันดับ 3 มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในช่วงแรกและมีจำนวนคงที่ในช่วงที่ 2 ด้วยเหตุที่มีการประกาศใช้ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ห้ามก่อสร้างโรงงานทุกชนิดเมื่อ พ.ศ. 2525 ทำให้ช่วง พ.ศ. 2527-2532 ไม่มีการปลูกสร้างโรงงานเพิ่มขึ้นอีกเลย สำหรับแขวงบางระมาดไม่พบโรงงานอุตสาหกรรมเลยในช่วง 10 ปี ส่วนขนาดของอุตสาหกรรมนั้น จัดเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมและสามารถจัดกลุ่มตามประเภทได้ประมาณ 16 ประเภท แขวงที่มีประเภทอุตสาหกรรมหลากหลายครบทุกประเภทที่จัดกลุ่มในเขตคลังชั้น ได้แก่ แขวงคลังชั้น

แม้ว่าเขตคลังชั้นจะมีพื้นที่เกษตรกรรมมาก แต่พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่ในเขตคลังชั้น เป็นพื้นที่ที่รกรากเปลี่ยนแปลงเพื่อไปใช้ประโยชน์ทางด้านอื่นที่ให้ผลทางเศรษฐกิจสูงกว่า การทำการเกษตรซึ่งประสบปัญหาหาค่าผลผลิตตกต่ำ อีกทั้งลักษณะการทำการเกษตรในเขตคลังชั้นไม่ได้ให้ผลผลิตมากพอที่จะป้อนโรงงานอุตสาหกรรม การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่นี้จะทำให้ต้องเสียค่าขนส่งวัตถุดิบจากแหล่งอื่นที่อยู่ไกลออกไป ซึ่งการขนส่งที่ขผลทางการเกษตรในระยะไกล ๆ ยังทำให้คุณภาพของวัตถุดิบต่ำลงอีกด้วย จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้โรงงานผลิตผลทางการเกษตรมีเพียง 2-3 โรงเท่านั้น โรงงานดังกล่าวได้แก่ โรงสีข้าว ตั้งอยู่บริเวณแขวงคลังชั้น และศาลาธรรมสพน์ ซึ่งโรงสีหลายแห่งในเขตคลังชั้นได้เลิกกิจการไป เนื่องจากพื้นที่น้ำข้าวลดลง ส่วนอุตสาหกรรมที่มีจำนวนสูงสุดได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทก่อสร้างพบในแขวงคลองชักพระและคลังชั้น เนื่องจากมีการขยายตัวสูงมากทางด้านที่อยู่อาศัย ในรูปของบ้านจัดสรรทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านโรงงานดังกล่าวแล้ว

เมื่อพิจารณาข้อมูลการจดทะเบียนโรงงาน กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และการสำรวจการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม พบว่ามีโรงงานกระจายอยู่ทุกแขวงในเขตคลังชั้น และเกาะตัวไปตามถนน ทรอก ซอย ที่รถยนต์เข้า-ออกได้ และมีบางส่วนตั้งอยู่ริมคลองที่สามารถใช้เส้นทางน้ำเป็นทางขนส่ง ส่วนบริเวณที่มีการกระจุกตัวอยู่มาก ได้แก่ ถนนชักพระ ถนนชัยพฤกษ์ ถนนสวนผัก ในแขวงคลองชักพระ และแขวงคลังชั้น ซึ่งบริเวณดังกล่าวอยู่นอกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ในการควบคุมการใช้พื้นที่เกษตรกรรม พ.ศ. 2525 แขวงที่อยู่ในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ได้แก่ แขวงฉิมพลี บางระมาด บางทรม และบางเขื่อนหงษ์ ในแขวงดังกล่าว แขวงฉิมพลีมีโรงงานมากที่สุด เนื่องจากมีการเข้าถึงได้สะดวกมากกว่าแขวงอื่น ไม่ว่าจะติดต่อจากภายนอกหรือระหว่างพื้นที่ภายในก็ตาม จะเห็นได้ว่าพื้นที่ใด ๆ ก็ตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะเจริญเติบโตต้องมีระบบการขนส่งที่ดี และสภาพการจราจรคล่องตัว เพราะเป็นการ

ลดต้นทุนในการขนส่ง ซึ่งมีผลต่อต้นทุนรวมของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท

3.3.3 การคลังส่วนท้องถิ่น รายได้ประจำที่กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานคลังชั้นมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บ ประกอบด้วยรายได้ดังต่อไปนี้

- ก. ภาษีอากร ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และอากรการฆ่าสัตว์
- ข. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ และค่าบริการ ได้แก่ ค่าธรรมเนียมขมมูลฝอย-ขนถ่ายสิ่งปฏิกูล ค่าธรรมเนียมการควบคุมการก่อสร้าง ค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์ เป็นต้น
- ค. รายได้จากทรัพย์สิน ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าดอกเบี้ยเงินฝาก ค่าเช่าอาคารสถานที่ เป็นต้น
- ง. รายได้จากการพาณิชย์และสาธารณูปโภค ได้แก่ สถานธนาภิบาล และสำนักงานตลาด
- จ. รายได้เบ็ดเตล็ด ได้แก่ ค่าขายแบบประกวดราคา ค่ากระดาษถ่ายเอกสาร ค่าตรวจสุขภาพ - เป็นต้น

เมื่อพิจารณารายได้ทั้ง 5 ประเภท (ตารางที่ 3.22 และแผนภูมิที่ 3.2) ในปัจจุบันพบว่ารายได้จากภาษีอากรที่เก็บจากที่ดินและโรงเรือน เป็นรายได้หลักของเขต เนื่องจากมีการขยายตัวของอาคารพักอาศัยและอาคารพาณิชย์มาก ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 65.74 ของรายได้ทั้งหมด หรือประมาณ 6,124,166 บาท สำหรับอากรการฆ่าสัตว์ จัดเก็บได้ไม่มากนัก เพราะเขตคลังชั้นมีโรงฆ่าสัตว์อยู่เพียง 1 โรง เป็นโรงฆ่าสุกรขนาดย่อม สามารถฆ่าสุกรได้วันละ 50 ตัว เท่านั้น รายได้รองลงมาได้แก่ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ประมาณ 1,992,350 บาท หรือร้อยละ 21.39 จัดเก็บได้จากค่าธรรมเนียมควบคุมการก่อสร้างอาคารและค่าปรับที่ฝ่าฝืนข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครมากเป็นอันดับ 1 นอกจากนั้นเป็นค่าธรรมเนียมประเภทอื่น ๆ รายได้เบ็ดเตล็ดจัดเก็บได้ 1,107,686 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.89 ส่วนรายได้จากทรัพย์สินมีจำนวนน้อยที่สุด จัดเก็บได้ 91,336 บาท หรือร้อยละ 0.98 รายได้จากทรัพย์สินส่วนใหญ่เก็บได้จากตลาดน้ำที่ทางสำนักงานเขตได้ริเริ่มขึ้นที่บริเวณริมคลองชักพระ ด้านหน้าสำนักงานเขต

การเปลี่ยนแปลงรายได้ของเขตในช่วง 10 ปี (พ.ศ.2523-2532) สามารถแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาเปรียบเทียบ โดยใช้การตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรีเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ

ตารางที่ 3.22 รายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นที่กรุง เทพนมหานคร เก็บ

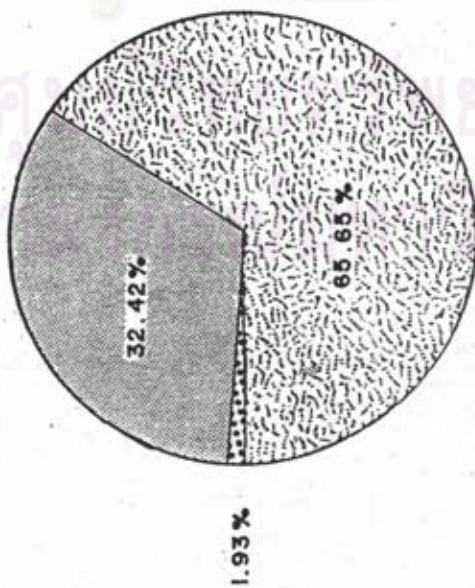
รายการ	พ.ศ.	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532
1. ภาษีอากร ร้อยละ		2,174,855.35	2,084,367.10	2,652,297.31	2,632,893.19	2,700,954.22	3,119,704.05	3,406,847.50	5,387,563.21	5,023,932.50	6,124,166.25
2. ค่าธรรมเนียม-ใบอนุญาต ร้อยละ		65.65	3,674,995.25	943,572.10	1,128,406.30	837,921.45	2,464,964.75	1,115,745.00	1,329,393.75	1,724,147.50	65.74
3. รายได้จากทรัพย์สิน ร้อยละ		32.42	3,905.52	20,061.64	25,682.76	18.75	29,013.55	62,360.08	31,541.13	25,541.01	21.39
4. รายได้จากภาษีเงินได้ ร้อยละ		-	-	190,293.71	-	-	-	-	253,800.00	-	91,336.27
5. รายได้เบ็ดเตล็ด ร้อยละ		63,800.00	98,901.50	136,019.09	186,434.77	894,416.70	404,535.10	1,411,378.02	396,169.68	2,263,545.50	1,107,686.00
รวม		3,312,807.00	5,862,169.37	3,942,243.85	3,973,417.02	4,469,934.10	6,018,217.48	5,996,330.60	7,398,467.77	9,037,166.51	9,315,538.52
ร้อยละ		100.00				100.00					100.00

ที่มา: งานรายได้ สำนักงานเขตตลิ่งชัน

หน่วย: บาท

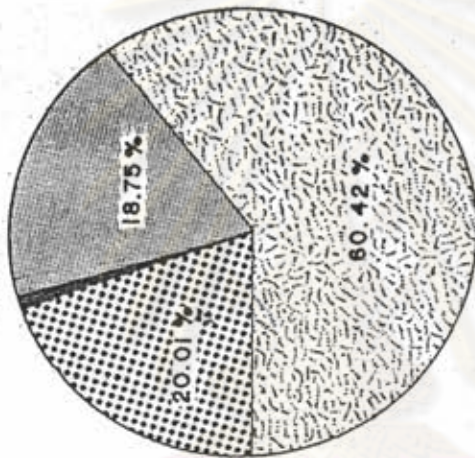
แผนภูมิที่ 3.2 แสดงรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมที่ กทม. จัดเก็บได้

พ.ศ. 2523

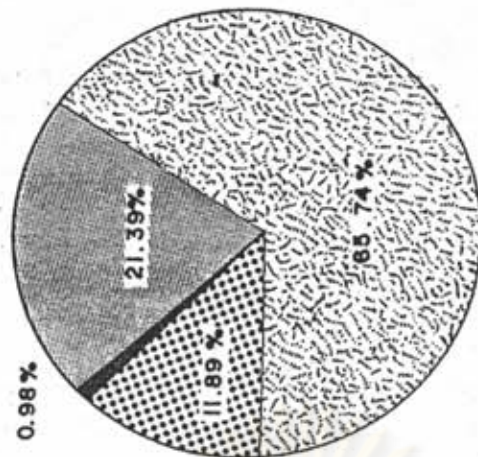
พ.ศ. 2527

0.82%

พ.ศ. 2532

0.98%

- ภาษีอากร
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต
- รายได้จากทรัพย์สิน
- รายได้เบ็ดเตล็ด

ที่มา : งานรายได้ สำนักงานเขต คลังชั้น

1. ช่วงก่อนตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี พ.ศ. 2523 รายได้หลักที่จัดเก็บได้มากที่สุด คือ รายได้จากภาษีอากร ประมาณ 2,174,855 บาท หรือร้อยละ 65.35 จัดเก็บจากภาษีบำรุงท้องที่มากเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนภาษีโรงเรือนและอาคารพาณิชย์ จัดเก็บได้ใกล้เคียงกัน เป็นอันดับรองลงมา สำหรับค่าธรรมเนียม-ค่าใบอนุญาต-ค่าปรับ จัดเก็บได้ประมาณ 1,074,151 บาท หรือร้อยละ 32.42 ส่วนใหญ่ได้จากค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์ และโรงพักสัตว์ ส่วนค่าปรับผู้ละเมิดกฎหมายและข้อบัญญัติ พบว่าไม่มีผู้ใดละเมิด เนื่องจากไม่มียอดรายได้ค่าปรับในปี 2523 นี้ สรุปได้ว่ารายได้ในปีดังกล่าวสามารถจัดเก็บได้เพียง 2 ประเภทหลัก คือ รายได้จากภาษีอากรและค่าธรรมเนียม-ค่าใบอนุญาต ส่วนรายได้เบ็ดเตล็ดเก็บได้เพียง 63,800 บาท หรือร้อยละ 1.93 เท่านั้น

2. ช่วงตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี พ.ศ. 2527 รายได้ที่สามารถจัดเก็บได้มากที่สุด คือ รายได้จากภาษีอากรประมาณ 2,700,954 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.42 จัดเก็บจากภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งเก็บได้มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ภาษีโรงเรือนและอาคารพาณิชย์ ส่วนภาษีป้ายเก็บได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น สำหรับรายได้ประเภทอื่น ๆ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ประมาณร้อยละ 18-20 ของรายได้ทั้งหมด ได้แก่ รายได้จากค่าธรรมเนียม และรายได้เบ็ดเตล็ด

3. ช่วงปัจจุบัน พ.ศ. 2532 ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว

เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรายได้ส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 ช่วง พบว่า พ.ศ. 2523-2527 (ตารางที่ 3.23 และ 3.24) รายได้ทั้งหมดมีอัตราเพิ่มขึ้น ยกเว้น ค่าธรรมเนียม-ค่าใบอนุญาต ซึ่งมีอัตราส่วนลดลงประมาณ 230,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.97 ของปี 2523 เนื่องจากค่าธรรมเนียมโรงพักสัตว์และโรงฆ่าสัตว์ลดลง จากยอดรายได้ปี 2523 เก็บได้ 454 ราย เป็นเงิน 844,794 บาท ต่อมาปี 2527 เก็บได้ 228 ราย เป็นเงิน 515,970 บาท หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 38.92 นอกจากนี้ ค่าธรรมเนียมการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ลดลงมาก จากปี 2523 เก็บได้ 22,028.65 บาท ครั้นในปี 2527 เก็บได้ 11,116.45 บาท ลดลงจากเดิมร้อยละ 49.53 เนื่องจากวิกฤติการณ์น้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ปลายปี 2526 จนถึงต้นปี 2527 (ซึ่งยอดรายได้ที่จัดเก็บคิดตามปีงบประมาณ นั้นคือ ปีงบประมาณ 2527 เริ่มตั้งแต่ 1 กันยายน 2526 - 30 กันยายน 2527) คาดว่าเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้การปลูกสร้างอาคารต้องหยุดชะงักลง

ตารางที่ 3.23 รายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมที่กรุง เทพนทามครจัดเก็บ และอัตราเพิ่มขึ้นช่วง พ.ศ. 2523-2527-2532
หน่วย: ล้านบาท

ประเภทรายรับ	พ.ศ. 2523	อัตราเพิ่ม 2523 - 2527 (%)	พ.ศ. 2527	อัตราเพิ่ม 2527 - 2532 (%)	พ.ศ. 2532	อัตราเพิ่ม 2523 - 2532 (%)
1. ภาษีอากร	2.175	24.18	2.701	126.73	6.124	181.56
2. ค่าธรรมเนียม-ค่าใบอนุญาต	1.074	-21.97	0.838	137.71	1.992	85.47
3. รายได้จากทรัพย์สิน	-	3.70	0.037	145.95	0.091	9.10
4. รายได้จากกาารพาณิชย์และสาขาผูกขาด	-	-	-	-	-	-
5. รายได้เบ็ดเตล็ด	0.064	1296.88	0.894	23.94	1.108	1631.25
รวม	3.313	34.92	4.470	108.39	9.315	181.17

ตารางที่ 3.24 รายได้จากภาชีโรงเรือนและที่คืบ ภาชีบำรุงท้องที่ และค่าธรรมเนียมการควบคุมการก่อสร้างอาคาร และอัตราเพิ่มช่วง พ.ศ. 2523-2527-2532

หน่วย: ล้านบาท

ประเภทรายรับ	พ.ศ. 2523	อัตราเพิ่ม 2523 - 2527 (%)	พ.ศ. 2527	อัตราเพิ่ม 2527 - 2532 (%)	พ.ศ. 2532	อัตราเพิ่ม 2523 - 2532 (%)
ภาชีโรงเรือน-ที่คืบ	0.373	152.01	0.940	135.64	2.215	493.83
จำนวนราย	545		378		554	
ภาชีบำรุงท้องที่	1.312	8.54	1.424	56.18	2.224	69.51
จำนวนราย	8,648		11,544		16,516	
ค่าธรรมเนียมการควบคุมการก่อสร้างอาคาร	0.022	-50.00	0.011	6745.45	0.753	3322.72
จำนวนราย	633		511		1,951	

ในช่วง พ.ศ. 2527-2532 รายได้ทั้งหมดมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงมากกว่าช่วงปี 2523-2527 เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจทั่วไปดีขึ้น โดยเฉพาะที่ดินในเขตคลังชั้น มีการเคลื่อนไหวทางราคาสูงมาก แม้ว่าจะได้มีการประเมินทุก ๆ 3 ปี ราคาตลาดที่ซื้อขายกันจริงจะแตกต่างจากราคาประเมินอย่างมาก นอกจากนี้การขยายตัวทางด้านพื้นที่อยู่อาศัย โดยดูจากยอดค่าธรรมเนียมการควบคุมการก่อสร้างอาคารสูงมาก ประมาณ 750,000 บาท หรือร้อยละ 67.45 เท่า และค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยสูงขึ้นจากเดิมประมาณร้อยละ 77 ของปี 2527 ซึ่งแสดงถึงการเป็นชุมชนของเขตคลังชั้น เหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนในเรื่องการขยายตัวทางด้านที่อยู่อาศัย คือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ในช่วงแรก (พ.ศ. 2523-2527) อัตราเพิ่มของภาษีโรงเรือนสูงมาก ประมาณ 1.5 เท่า เนื่องจากการกำหนดอัตราจัดเก็บภาษีได้เปลี่ยนแปลงไป คือในช่วงปี 2523 ใช้อัตราเดิมและปรับปรุงอัตราภาษีเพิ่มขึ้น ในปี 2525 ซึ่งปัจจุบันยังใช้อัตรานี้อยู่ ทำให้ยอดภาษีในปี 2527 สูงกว่ามาก ส่วนในช่วงหลัง (พ.ศ. 2527-2532) การเพิ่มขึ้นของภาษีโรงเรือนและที่ดินมีประมาณ 13.5 เท่า คาดว่ามีการเพิ่มขึ้นของอาคารพาณิชย์กรรม-อุตสาหกรรมมากขึ้นจากเดิม ทำให้ยอดรายได้ด้านนี้สูงขึ้นไปด้วย ส่วนภาษีบำรุงท้องที่ ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2527 มีอัตราเพิ่มไม่สูงนัก เนื่องจากช่วงปี พ.ศ. 2526-2527 เขตคลังชั้นประสบปัญหาน้ำท่วมทางรัฐบาลได้ลดหย่อนภาษีให้กับพื้นที่น้ำท่วมในปี 2527 การใช้ที่ดินไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก รายได้จากภาษีบำรุงท้องที่จึงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8 ส่วนในช่วง พ.ศ. 2527-2532 สภาพเศรษฐกิจคล่องตัวสูง ดังกล่าวข้างต้น ธุรกิจบ้านจัดสรรทำให้สภาพการใช้ที่ดินเปลี่ยนไป โฉนดถูกแบ่งเป็นแปลงย่อย เพื่อรอการปลูกสร้าง ทำให้อัตราภาษีเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งพื้นที่นั้น ๆ เคยเป็นพื้นที่เกษตรกรรมมาก่อน (อัตราภาษีบำรุงท้องที่จะพิจารณาการใช้ที่ดินเป็นอันดับแรก และขนาดพื้นที่เป็นอันดับรองลงมา สำหรับพื้นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียวและพื้นที่เกษตรกรรมจะได้รับการลดหย่อนภาษี ทำให้ยอดรายได้ไม่สูงเหมือนกับพื้นที่ซึ่งใช้ประโยชน์อื่น ๆ และพื้นที่ว่างเปล่า)

เมื่อพิจารณาภาพรวมของเขตคลังชั้น (ตารางที่ 3.25 และแผนภูมิที่ 3.3 - 3.4) ในด้านภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ เปรียบเทียบกับเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร พบว่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2527-2532 มีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นสามารถจัดลำดับการจัดเก็บภาษีสูงเป็นลำดับที่ 24-24-23 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ใช้สอยเชิงพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมในเขตคลังชั้นมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพักอาศัย สำหรับภาษีบำรุงท้องที่ จากยอดที่จัดเก็บสามารถจัดลำดับได้เป็นลำดับที่ 15 ทั้ง 3 ช่วง

ตารางที่ 3.25 ภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ แยกรายเขตของ
กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2523-2527-2532

หน่วย: ล้านบาท

เขต	ภาษีโรงเรือนและที่ดิน			ภาษีบำรุงท้องที่		
	2523	2527	2532	2523	2527	2532
1. พระนคร	20.72	54.28	54.38	0.56	1.60	1.57
2. ป้อมปราบ	14.61	28.34	37.41	0.26	0.70	0.91
3. ปทุมวัน	25.34	63.59	117.72	1.65	3.54	4.69
4. สัมพันธวงศ์	11.93	20.27	43.10	0.21	3.25	0.33
5. บางรัก	38.31	78.35	145.63	0.99	2.41	2.38
6. ยานนาวา	25.10	52.73	87.10	3.76	10.28	8.96
7. คูสิศ	12.45	29.80	45.80	2.32	5.07	4.71
8. พญาไท	25.55	59.51	125.33	3.05	7.32	7.33
9. ห้วยขวาง	9.16	22.26	57.93	3.21	8.89	9.15
10. พระโขนง	58.11	96.66	197.28	10.24	17.04	20.90
11. บางเขน	19.41	39.41	91.92	3.84	8.64	10.67
12. บางกะปิ	6.09	18.47	44.09	6.77	11.39	17.87
13. หนองจอก	0.38	0.95	1.75	1.36	0.73	1.45
14. มีนบุรี	0.94	4.42	9.40	1.56	1.46	3.19
15. ลาดกระบัง	1.07	2.45	8.68	1.58	1.38	2.70
16. ธนบุรี	10.33	18.66	27.69	0.63	1.33	1.42
17. คลองสาน	8.52	14.10	24.38	0.48	1.09	1.30

ตารางที่ 3.25 (ต่อ)

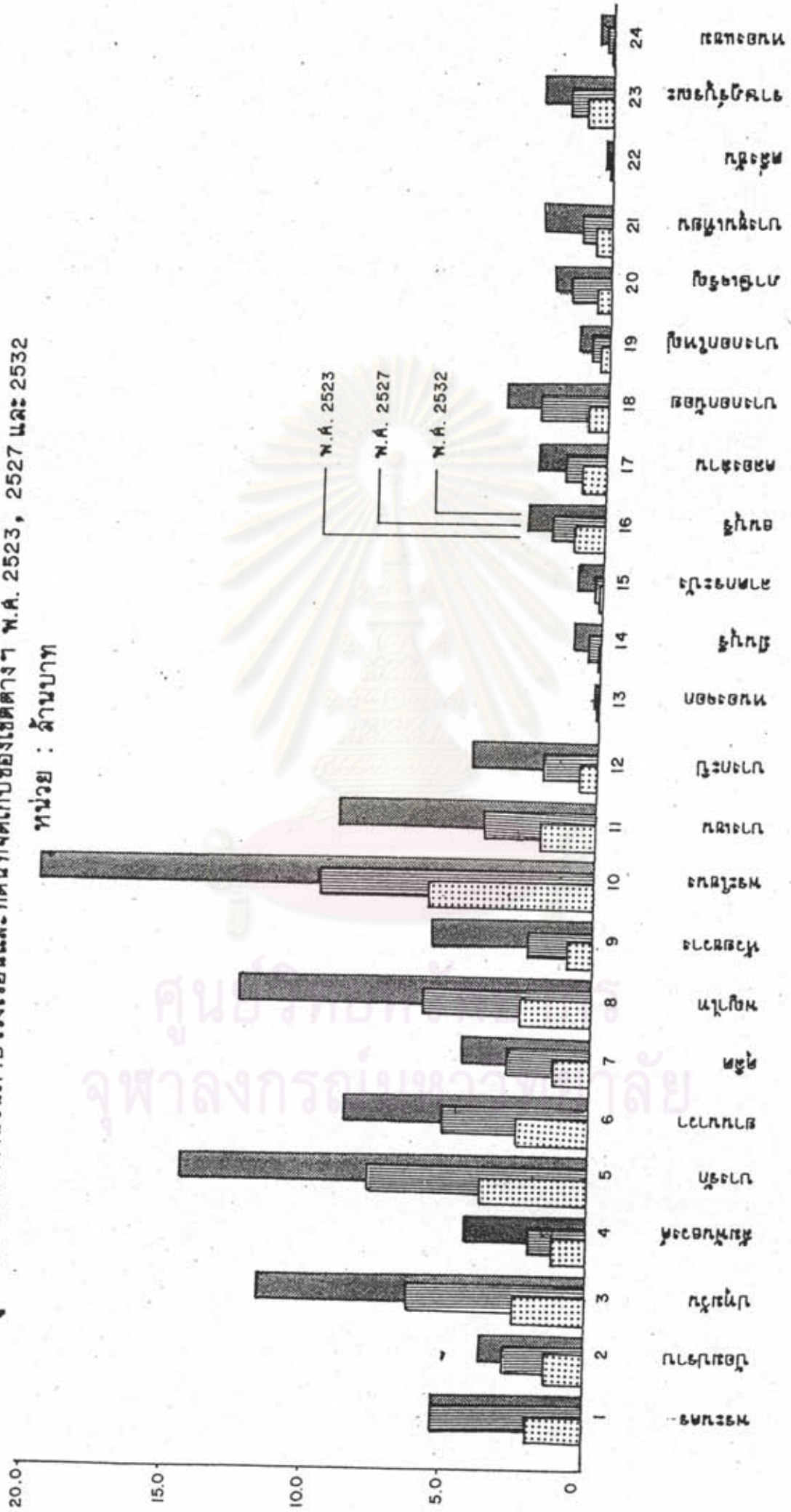
หน่วย: ล้านบาท

เขต	ภาษีโรงเรือนและที่ดิน			ภาษีบำรุงท้องที่		
	2523	2527	2532	2523	2527	2532
18. บางกอกน้อย	7.07	24.16	36.31	1.23	2.03	2.78
19. บางกอกใหญ่	3.61	6.73	11.51	0.46	0.99	0.91
20. ภาษีเจริญ	5.19	14.05	20.18	1.63	1.98	2.36
21. บางขุนเทียน	5.58	11.38	24.74	1.75	1.92	2.46
22. คลิ่งชัน	0.37	0.94	2.21	1.30	1.55	2.22
23. ราษฎร์บูรณะ	9.25	15.55	24.17	1.90	2.08	2.37
24. หนองแขม	1.43	2.90	5.95	1.10	1.27	1.41
รวม	320.32	679.96	1,244.68	51.84	94.94	113.44

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3.3 แสดงจำนวนภาณูญ์โรงเรียนและที่ดินที่จัดเก็บของเขตต่างๆ พ.ศ. 2523, 2527 และ 2532
 หน่วย : ล้านบาท

ที่มา : สำนักงานคลัง กรุงเทพมหานคร

ปี แแต่ยอดรายได้เพิ่มขึ้นทุกช่วง แม้ว่าขนาดแปลงที่ดินต่อโฉนดจะมีขนาดเท่ากับพื้นที่ใน เขตชั้นใน แแต่ยอดภาษีที่จัดเก็บได้กลับน้อยกว่า เนื่องจาก อัตราภาษีใน เขตเมืองกับ เขตเกษตรกรรมต่างกัน

สรุปได้ว่า รายได้หลักของ เขตคลังชั้น ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุง ท้องที่ และค่าธรรมเนียมการควบคุมการก่อสร้าง สามารถเป็น เครื่องบ่งชี้การขยายตัวของพื้นที่ อาคาร หรือการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ช่วงเวลา จะทำให้ เห็นภาพได้เด่นชัดขึ้น

3.4 ประชากร

ในการศึกษาประชากร ได้ใช้ข้อมูลจากงานสถิติและการเลือกตั้ง กองปกครอง และ ทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง และบางส่วนใช้ ข้อมูลจากงานทะเบียน สำนักงานเขตคลังชั้น โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ใน การประมาณจำนวนประชากร เนื่องจากปี พ.ศ. 2516 เป็นปีแรกที่มีข้อมูลรายแขวง และเป็นปีที่ มีการจัดตั้งระบบการปกครองกรุงเทพมหานคร ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 สำหรับการศึกษาประชากรด้านอื่น ๆ ใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2523-2532 ตามการ แบ่งช่วงการตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี

3.4.1 ขนาดและการกระจายตัวประชากร เขตคลังชั้น มีประชากรประมาณ 113,131 คน ในปี พ.ศ. 2532 หรือร้อยละ 1.94 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร จัดว่ามี ประชากรลำดับที่ 26 (ปัจจุบันกรุงเทพมหานคร มีเขตทั้งสิ้น 36 เขต) ดังตารางที่ 3.26 และ แผนที่ 3.17

เมื่อพิจารณาในรายแขวงพบว่า ในปี พ.ศ. 2532 แขวงที่จำนวนประชากร มากที่สุด คือ แขวงคลังชั้น รองลงมาได้แก่ แขวงจิมพลี บางระมาด และบางพรหม ส่วนแขวงที่มี จำนวนประชากรน้อยที่สุด ได้แก่ แขวงบางเขินหนึ่ง รองลงมามีจำนวนใกล้เคียงกัน ได้แก่ แขวง ทวีวัฒนา คลองชักพระ และศาลาธรรมสพน์ (ตารางที่ 3.27 และแผนที่ที่ 3.18)

สำหรับการกระจายตัวประชากรในเขตคลังชั้น เมื่อพิจารณาโดยหาความสัมพันธ์ ระหว่างประชากรกับพื้นที่รายแขวง 2 วิธี คือ การใช้เส้น Lorenz curve และดัชนีการรวมตัว ของประชากร (Concentration Index) เปรียบเทียบ 3 ช่วงปี คือปี 2523 2527 และ 2532 พบว่าเส้นโค้ง Lorenz curve ทั้ง 3 ช่วง อยู่ใกล้เคียงกันมาก (ตารางที่ 3.28-3.30

ตารางที่ 3.26 จำนวนประชากรรายเขต กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2532

เขต	จำนวน	ร้อยละ
1. พระนคร	98,487	1.69
2. ป้อมปราบ	76,940	1.32
3. ปทุมวัน	137,710	2.36
4. สัมพันธวงศ์	47,480	0.82
5. บางรัก	81,518	1.40
6. ยานนาวา	117,468	2.01
7. สาทร	146,503	2.51
8. บางคอแหลม	149,769	2.57
9. คลุสิต	257,654	4.42
10. บางซื่อ	304,103	5.21
11. พญาไท	228,409	3.92
12. ราชเทวี	107,401	1.84
13. ห้วยขวาง	272,071	4.66
14. พระโขนง	196,165	3.36
15. ประเวศ	203,312	3.49
16. คลองเตย	271,748	4.66
17. บางเขน	209,429	3.59
18. คอนเมือง	215,825	3.70
19. จตุจักร	201,185	3.45
20. บางกะปิ	225,443	3.87
21. ลาดพร้าว	121,327	2.08
22. บึงกุ่ม	162,037	2.78

ตารางที่ 3.26 (ต่อ)

เขต	จำนวน	ร้อยละ
23. หนองจอก	62,272	1.07
24. มีนบุรี	92,741	1.59
25. ลาดกระบัง	66,684	1.15
รวมฝั่งตะวันออก	4,053,681	69.52
26. ธนบุรี	264,471	4.53
27. คลองสาน	147,407	2.53
28. บางกอกน้อย	163,228	2.80
29. บางพลัด	163,554	2.80
30. บางกอกใหญ่	109,036	1.87
31. ภาษีเจริญ	257,120	4.41
32. บางขุนเทียน	129,490	2.20
33. จอมทอง	189,383	3.25
34. คลิ่งชัน	113,131	1.94
35. ราษฎร์บูรณะ	164,724	2.82
36. หนองแขม	77,618	1.33
รวมฝั่งตะวันตก	1,779,162	30.48
รวมกรุงเทพมหานคร	5,832,843	100.00

ตารางที่ 3.27 จำนวนประชากรชายแยก เขตคลังชั้น พ.ศ. 2516-2532

หน่วย: คน

พ.ศ. แยก	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532
คลองข้าวพระ	5,264	5,241	5,303	5,449	5,648	5,800	5,957	6,043	6,298	6,414	6,996	7,084	7,438	7,788	9,222	9,345	9,573
คลังชั้น	7,727	8,119	8,475	9,406	10,500	11,376	12,088	13,019	13,889	14,601	19,107	19,837	19,264	21,470	22,913	23,809	25,345
นิคมสี่	8,931	9,191	9,319	9,799	10,460	11,197	11,818	12,552	13,089	13,902	16,146	16,595	16,819	18,169	18,570	20,253	22,585
บางพรม	6,279	6,493	6,717	6,896	7,285	7,522	7,745	8,075	8,414	8,712	8,669	9,067	10,072	10,504	11,333	12,052	13,000
บางระมาด	7,425	7,557	7,664	7,859	8,013	8,184	8,499	8,760	8,919	9,202	10,286	10,504	10,988	12,192	13,396	14,522	16,023
ทวีวัฒนา	5,563	5,739	5,871	6,077	6,244	6,426	6,591	6,616	6,735	6,828	5,800	6,025	7,446	6,417	8,036	8,583	9,138
บางเขื่อนทอง	4,715	4,809	4,949	5,045	5,139	5,233	5,340	5,404	5,461	5,458	5,420	5,506	6,100	6,021	6,637	6,965	7,529
ศาลาธรรมสพน์	6,440	6,621	6,751	6,904	7,014	7,156	7,231	7,277	7,396	7,491	6,571	6,730	7,432	7,574	8,445	9,009	9,938
เขตคลังชั้น	52,344	53,770	55,049	57,435	60,303	62,894	65,264	67,746	70,201	72,608	78,995	81,348	85,559	90,135	98,552	104,538	113,131

หมายเหตุ พ.ศ. 2516 แบ่งแยกชายเป็นครั้งแรก แยก แยก เขตคลังชั้น และเรียก ตำบล เขตคลังชั้น แยก ในปัจจุบัน

ที่มา: กองปกครองและทะเบียน กรุงเทพมหานคร

สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.28 การกระจายตัวประชากรรายแขวง เขตสังขัณ พ.ศ.2523

แขวง	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร	ค่า CI
	ตร.กม.	ร้อยละ		คน	ร้อยละ		
1. ทวีวัฒนา	18.636	23.38	23.38	6616	9.76	9.76	สูตร CI = ร้อยละสะสมของพื้นที่ ร้อยละ สะสมของประชากร ร้อยละ สะสมของพื้นที่ = 148.23 586.76 = 0.25262
2. ศาลาธรรมสมัน	18.065	22.67	46.05	7277	10.74	20.50	
3. บางระมาด	13.321	16.72	62.77	8760	12.93	33.43	
4. จันทลี	12.850	16.12	78.89	12552	18.53	51.96	
5. บางเขือกหนัง	5.315	6.67	85.56	5404	7.98	59.94	
6. บางพรม	4.878	6.12	91.68	8075	11.92	71.86	
7. ศสังขัณ	5.382	6.75	98.43	13019	19.22	91.08	
8. คลองขัณฑะ	1.251	1.57	100.00	6043	8.92	100.00	
	79.698	100.00	586.76	57746	100.00	438.53	

ตารางที่ 3.29 การกระจายตัวประชากรรายแขวง เขตสงฆ์ พ.ศ. 2527

	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร	ค่า CI
	ตร.กม.	ร้อยละ		คน	ร้อยละ		
1. หัวพันา	18.636	23.38	23.38	6025	7.41	7.41	สูตร CI = 176.31 577.31 = 0.30534
2. ศาลาธรรมสพ	18.065	22.67	46.05	6730	8.27	15.68	
3. บางระมาด	13.321	16.72	62.77	10504	12.91	28.59	
4. บางเขือกหนึ่ง	5.315	6.67	69.44	5506	6.77	35.36	
5. นิมพลี	12.850	16.12	85.56	16595	20.40	55.76	
6. บางพรม	4.878	6.12	91.68	9067	11.15	66.91	
7. คลังชัย	5.382	6.75	98.43	19837	24.38	91.29	
8. คลองชักพระ	1.251	1.57	100.00	7084	8.71	100.00	
	79.698	100.00	577.31	81348	100.00	401.00	

ตารางที่ 3.30 การกระจายตัวประชากรรายแขวง เขตดงชั้น พ.ศ.2532

แขวง	พื้นที่		ร้อยละสะสม ของพื้นที่	ประชากร		ร้อยละสะสม ของประชากร	ค่า CI
	ตร.กม.	ร้อยละ		คน	ร้อยละ		
1. ทวีวัฒนา	18.636	23.38	23.38	9138	8.08	8.08	สูตร CI = 165.31 577.31 = 0.28634
2. ศาลาธรรมสพ	18.065	22.67	46.05	9938	8.79	16.87	
3. บางระมาด	13.321	16.72	62.77	16023	14.16	31.03	
4. บางเข็กหนึ่ง	5.315	6.67	69.44	7529	6.66	37.69	
5. ฉิมพลี	12.850	16.12	85.56	22585	19.96	57.65	
6. บางพรม	4.878	6.12	91.68	13000	11.49	69.14	
7. ดงชั้น	5.382	6.75	98.43	25345	22.40	91.54	
8. คลองซึกพระ	1.251	1.57	100.00	9573	8.46	100.00	
	79.698	100.00	577.31	113131	100.00	412.00	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และแผนภูมิที่ 3.5) โดยในปี 2523 เส้นโค้งนี้อยู่ใกล้เส้นแสดงการกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมา คือเส้นโค้งของปี 2532 และปี 2527 ตามลำดับ ซึ่งแสดงถึงปี 2523 มีการกระจายตัวของพื้นที่มากที่สุด รองลงมาคือ ปี 2532 และปี 2527 และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีการรวมตัวของประชากร ในปี 2523 มีค่าใกล้เคียงกับปี 2532 คือ 0.25 และ 0.29 ตามลำดับ ส่วนในปี 2527 ค่าดัชนีการรวมตัวของประชากรประมาณ 0.31 ซึ่งสอดคล้องกับเส้นโค้ง Lorenz curve เพราะการที่ค่าดัชนีการรวมตัวของประชากรเข้าใกล้ 0 มาก แสดงว่ามีการกระจายตัวในพื้นที่มากในปี 2523 และเริ่มมีการกระจุกตัวของประชากรในบางพื้นที่เมื่อปี 2527 เนื่องจากค่าดัชนีฯ เพิ่มมากกว่าปี 2523 และเริ่มกระจายไปทั่วพื้นที่ในปี 2532 (ค่าดัชนีฯ ปีนี้มีค่าลดลงจากปี 2527)

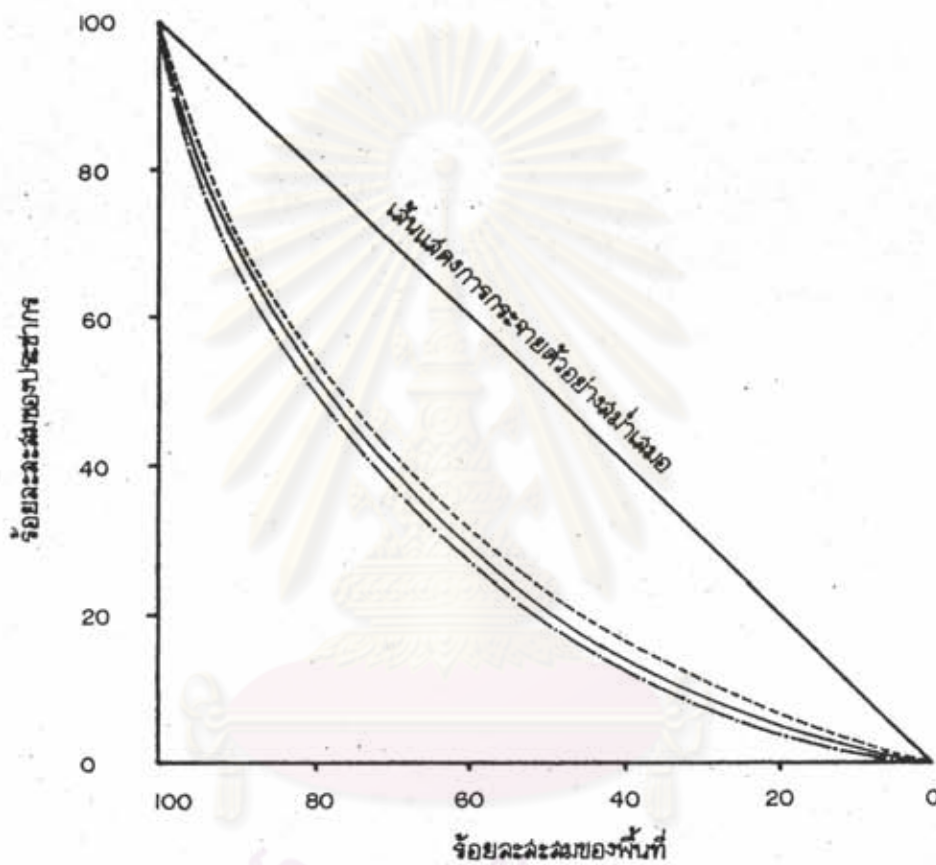
3.4.2 ความหนาแน่นของประชากร ในปี พ.ศ. 2532 เขตคลังชั้นมีความหนาแน่นของประชากร 1,419 คน ต่อตารางกิโลเมตร จัดว่ามีความหนาแน่นเบาบาง แม้ว่าอัตราการเพิ่มของประชากรจะเพิ่มขึ้นและมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นทุกปี นับจากปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา (ตารางที่ 3.31) เมื่อพิจารณารายแขวง พบว่า แขวงคลองจั่นพระมีประชากรหนาแน่นที่สุด ประมาณ 7,652 คน ต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ แขวงคลังชั้น บางพรหม จิมพลี บางเขินกนัง และบางระมาศ ส่วนแขวงที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ แขวงทวีวัฒนา และศาลาธรรมสพน์ มีความหนาแน่นประมาณ 490-550 คน ต่อตารางกิโลเมตร เท่านั้น (แผนที่ที่ 3.19)

เมื่อเปรียบเทียบความหนาแน่นของเขตคลังชั้น แยกรายแขวง เปรียบเทียบกับมาตรฐานความหนาแน่นชุมชน (Gross Community Density) โดยกองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร ได้แบ่งความหนาแน่นชุมชนออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ความหนาแน่นสูงสุด โดยเฉลี่ย 46,875 คน ต่อตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นมาก โดยเฉลี่ย 25,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นปานกลาง โดยเฉลี่ย 12,500 คน ต่อตารางกิโลเมตร และความหนาแน่นเบาบาง โดยเฉลี่ย 6,250 คน ต่อตารางกิโลเมตร พบว่า มีแขวงคลองจั่นพระเพียงแขวงเดียวที่มีความหนาแน่นในระดับปานกลาง แต่ก็อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนแขวงอื่น ๆ จัดอยู่ในระดับความหนาแน่นเบาบาง

เมื่อพิจารณาภาพรวมของแขวงต่าง ๆ ในเขตคลังชั้น ทำให้ทราบว่าบริเวณที่เป็นชุมชนดั้งเดิม อาทิ แขวงคลองจั่นพระ คลังชั้น จะมีประชากรหนาแน่น และเป็นบริเวณที่อยู่

แผนภูมิที่ 3.5 แสดง การกระจายตัวของประชากร เขตดิ่งชัน
เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2523-2527-2532

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

----- พ.ศ. 2523
 _____ พ.ศ. 2527
 _____ พ.ศ. 2532

ตารางที่ 3.31 ความหนาแน่นของประชากรรายแขวง เขตคลังขัม พ.ศ.2523-2532

หน่วย:คน/ตารางกิโลเมตร

แขวง	พื้นที่ (กม.2)	ความหนาแน่นของประชากรรายแขวง									
		2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532
1. คลองขั๊กพระ	1.251	4,830	5,034	5,127	5,592	5,662	5,945	6,225	7,371	7,470	7,652
2. คลังขัม	5.382	2,418	2,581	2,713	3,550	3,686	3,579	3,989	4,257	4,424	4,709
3. ฉิมพลี	12.850	977	1,019	1,082	1,256	1,291	1,309	1,414	1,445	1,576	1,758
4. บางพรม	4.878	1,655	1,725	1,786	1,777	1,859	2,065	2,153	2,323	2,471	2,665
5. บางระมาด	13.321	658	670	691	772	789	825	915	1,006	1,090	1,203
6. ทวีวัฒนา	18.636	355	361	366	311	323	400	344	431	461	490
7. บางเขื่อนกั้ง	5.315	1,016	1,027	1,027	1,020	1,036	1,148	1,133	1,249	1,310	1,417
8. ศาลาธรรมสพน์	18.065	402	409	415	364	373	411	419	467	499	550
	79.698	850	881	911	991	1,020	1,074	1,131	1,237	1,312	1,419

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

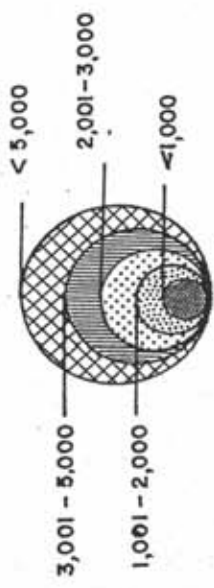
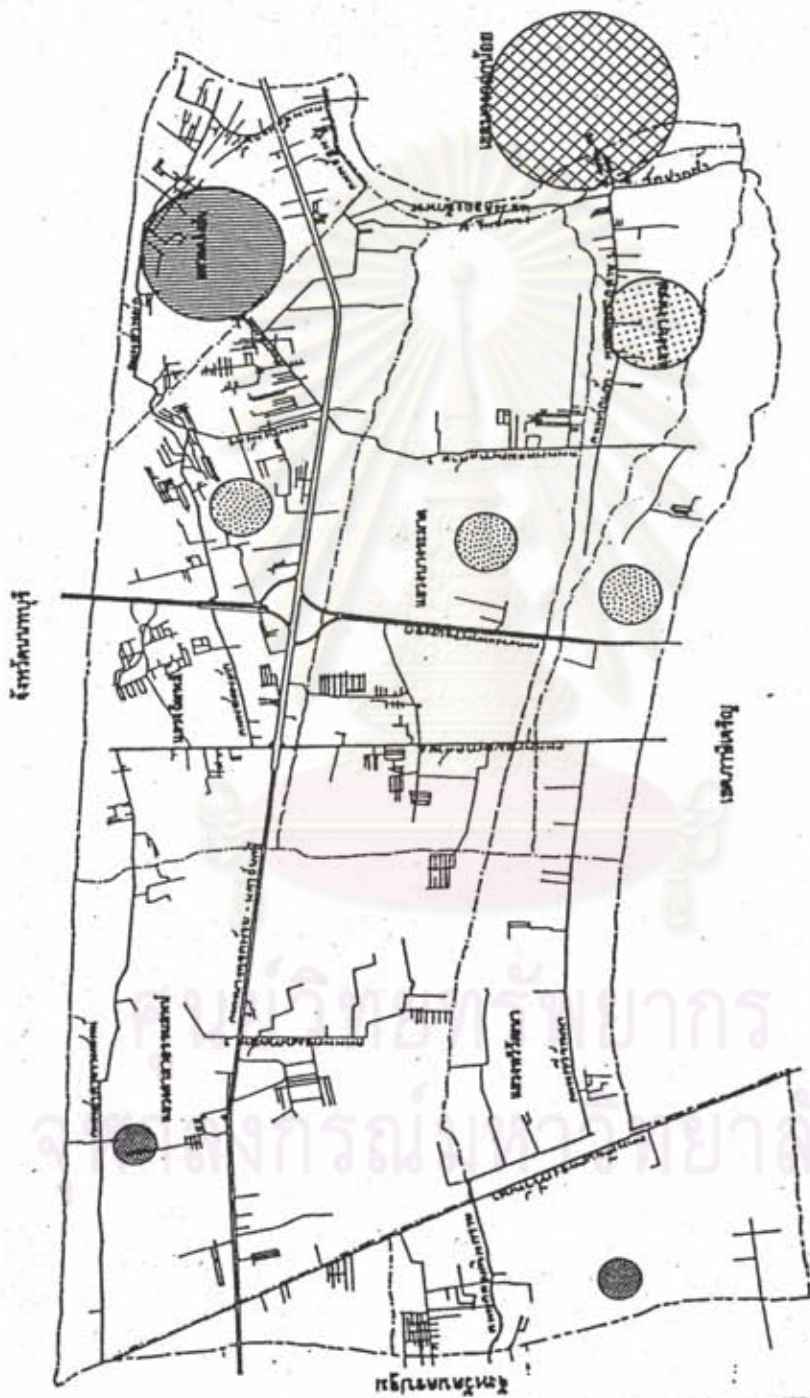

แบบ : ความหนาแน่นของ
ประชากร พ.ศ. 2532

พื้นที่ กรุงเทพมหานคร

ที่มา
ข้อมูลของกรุงเทพมหานคร -
พื้นที่ที่มีคนอาศัยอยู่
พื้นที่ร้อยละ

แผ่นที่ 3.19

จังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดนนทบุรี

กรมการแผนที่ทหาร
กรมการแผนที่ทหาร
กรมการแผนที่ทหาร

ใกล้เคียงกับเขตเมืองทางด้านตะวันออก ส่วนแขวงอื่น ๆ จะมีความหนาแน่นลดลงเมื่อห่างไกลจากเขตเมืองออกไป ดังเห็นได้จากแขวงทวิวัฒนา และศาลาธรรมสพน์ ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกของเขตติดต่อกับจังหวัดนครปฐม และนนทบุรีมีความหนาแน่นน้อยที่สุด

3.4.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร กรุงเทพมหานครมีการเปลี่ยนแปลงประชากรในรอบ 10 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2523-2532 จำนวน 678,941 คน หรือร้อยละ 13.17 โดยมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยต่อปี (Growth Rate) ร้อยละ 1.25

สำหรับเขตคลังชั้น ในช่วง 10 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2523-2532 มีประชากรเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด โดยมีอัตราเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 5.86 (ตารางที่ 3.32) แขวงที่มีอัตราการเติบโตสูงสุด ได้แก่ แขวงศาลาธรรมสพน์ ทวิวัฒนา และบางเขินอีกหนึ่ง อัตราการเติบโตดังกล่าวอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

เมื่อพิจารณาแขวงได้แบ่งช่วงการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้ (ตารางที่ 3.33 และ 3.34)

ก. ช่วงก่อนตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี พ.ศ. 2523-2526 มีประชากรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมประมาณ 11,249 คน หรือร้อยละ 16.60 เมื่อแยกเป็นรายแขวง พบว่า แขวงทวิวัฒนา และศาลาธรรมสพน์มีประชากรลดลงจากเดิมร้อยละ 12 และร้อยละ 9 ตามลำดับ สาเหตุที่ประชากรลดลงเนื่องจากในปี 2526 มีการย้ายออกเป็นจำนวนมาก ส่วนจำนวนการเกิดมีมากกว่าจำนวนการตาย แต่อยู่ในระดับใกล้เคียงกันไม่สูงนัก เมื่อเทียบกับจำนวนการย้ายออก ส่วนในปี 2523-2525 มีการย้ายเข้าและจำนวนการเกิดสูงกว่าการย้ายออก และจำนวนการตายใน 2 แขวงดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่า แขวงที่มีประชากรเพิ่มขึ้นสูงมาจากเดิมและมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนกับแขวงอื่น ๆ ได้แก่ แขวงคลังชั้นและจิมพลีเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 46.67 และร้อยละ 28.63 (Relative Change) และ Absolute Change ประมาณร้อยละ 27.16 และร้อยละ 22.11 ตามลำดับ

ข. ช่วงหลังตัดถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี (พ.ศ. 2527-2532) มีประชากรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมประมาณ 31,783 คน หรือร้อยละ 39.07 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (Relative Change) เป็นรายแขวง พบว่ามีประชากรเพิ่มขึ้นในทุกแขวง แขวงที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ได้แก่ แขวงบางระมาด ทวิวัฒนา ศาลาธรรมสพน์

ตารางที่ 3.32 ข้อความเพิ่มพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2523-2532

แนว	ข้อความเพิ่มพระราชบัญญัติ									
	2523-2524	2524-25	2525-26	2526-27	2527-28	2528-29	2529-30	2530-31	2531-32	2523-2532
คลองจักรพระ	2.09	0.92	4.44	0.63	2.47	2.33	8.82	0.66	1.21	5.24
ตลิ่งชัน	3.29	2.53	14.39	1.89	-1.45	5.57	3.31	1.94	3.18	7.68
ฉิมพลี	2.12	3.06	7.77	1.38	0.67	3.94	1.10	4.43	5.60	6.74
บางพลม	2.08	1.76	-0.25	2.27	5.40	2.12	3.87	3.12	3.86	5.43
บางระมาด	0.90	1.57	5.73	1.05	2.28	5.34	4.82	4.11	5.04	6.93
ทวีวัฒนา	0.90	0.69	-7.83	1.92	11.17	-7.17	11.91	3.35	3.18	3.65
บางเขินกม. ๓	0.53	-0.03	-0.35	0.79	5.26	-0.65	4.99	2.44	3.97	3.75
ศาลาธรรมสพน์	0.81	0.64	-6.34	1.20	5.09	0.95	5.59	3.29	5.03	3.52
	1.80	1.70	4.31	1.48	2.56	2.64	4.56	2.99	4.03	5.86

ตารางที่ 3.33 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรชายแยก เขตสังขบุรี พ.ศ.2523-2532

แยก	ช่วง 10 ปี พ.ศ.2523-2532			ช่วงปีพัฒนา พ.ศ.2523-2526			ช่วงหลังพัฒนา พ.ศ.2527-2532		
	ผลต่างระหว่าง แยก	% Relative	% Absolute	ผลต่างระหว่าง แยก	% Relative	% Absolute	ผลต่างระหว่าง แยก	% Relative	% Absolute
1. คลองขี้พระ	3,530	58.41	7.78	953	15.77	8.47	2,489	35.14	7.83
2. คลองขี้	12,326	94.68	27.16	6,088	46.76	54.12	5,508	27.77	17.33
3. จันทลี	10,033	39.93	22.11	3,594	28.63	31.95	5,990	36.10	18.85
4. บางทรม	4,925	60.99	10.85	594	7.36	5.28	3,933	43.37	12.37
5. บางระมาด	7,263	82.91	16.00	1,526	17.42	13.57	5,519	52.54	17.37
6. ทวีวัฒนา	2,522	38.12	5.56	-816	-12.33	-7.25	3,113	51.67	9.79
7. บางเขยทอง	2,125	39.32	4.68	16	0.30	0.14	2,023	36.74	6.37
8. ศาลาธรรมสพน์	2,661	36.57	5.86	-706	-9.07	-6.28	3,208	47.67	10.09
	45,385	66.99	100.00	11,249	16.60	100.00	31,783	39.07	100.00

ตารางที่ 3.34 การเคลื่อนไหวประชากรชายเขตเลือกตั้ง พ.ศ. 2523-2532

แขวง	พ.ศ. 2523			พ.ศ. 2524			พ.ศ. 2525			พ.ศ. 2526		
	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า-ย้ายออก	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า-ย้ายออก	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า-ย้ายออก	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า-ย้ายออก
คลองจันทระ	7	33	778 666	10	29	1,033 759	2	30	722 578	4	35	1,069 456
คลังจับ	34	68	2,130 1,165	26	61	2,065 1,160	18	83	1,868 1,091	15	64	5,733 1,178
นิมิต	26	67	1,682 907	32	71	1,542 966	19	66	1,679 819	15	71	3,019 719
บางทราย	17	35	791 443	34	44	846 497	27	37	662 354	20	30	788 821
บางระมาด	60	58	695 436	71	56	622 478	62	42	713 450	46	47	1,570 485
ทวีวัฒนา	46	27	375 369	28	16	427 320	28	24	342 253	27	26	825 1,854
บางเขื่อนหงษ์	13	26	337 260	17	38	400 322	15	32	334 320	22	28	1,211 1,243
ศาลาธรรมสพน์	46	34	269 235	65	31	382 297	42	39	323 231	26	28	351 1,269
รวม	249	348	7,057 4,481	283	346	7,317 4,799	213	353	6,643 4,096	175	329	14,566 8,025

ตารางที่ 3.34 (ต่อ)

แบบ	พ.ศ. 2527			พ.ศ. 2528			พ.ศ. 2529			พ.ศ. 2530		
	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า/ย้ายออก	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า/ย้ายออก	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า/ย้ายออก	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า/ย้ายออก
คลองอู่ตะเภา	1	29	659	6	26	886	3	36	823	-	30	1,037
คลังชัย	9	79	1,969	6	61	1,659	8	66	2,027	11	92	2,068
ลำพืด	21	66	1,374	17	62	1,766	7	67	2,038	7	59	2,220
บางทวม	14	36	836	11	32	1,010	7	44	1,045	13	56	1,474
บางระมาด	45	55	603	25	40	960	26	45	1,415	5	44	1,157
ศรีวิไล	18	27	463	22	20	817	13	16	864	1	27	736
บางเข็กหนึ่ง	10	27	312	4	20	399	5	26	366	12	31	786
ศาลาธรรมสพน์	27	29	405	13	20	475	9	28	710	4	28	698
รวม	145	348	6,621	104	281	7,972	78	328	9,288	53	367	10,176
						5,548			5,737			5,289

ตารางที่ 3.34 (ต่อ)

แขวง	พ.ศ. 2531				พ.ศ. 2532			
	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก
คลองซั๊กพระ	5	-	1,354	788	3	-	1,371	833
คลังชั้น	11	-	2,575	1,710	1	-	3,152	1,621
จิมพลี	2	-	3,378	1,705	1	-	3,876	1,550
บางพรม	6	-	1,421	711	4	-	1,730	792
บางระมาด	17	-	1,907	804	9	-	2,275	289
ทวีวัฒนา	5	-	1,020	483	3	-	1,045	498
บางเชือกหนัง	5	-	746	425	8	-	912	358
ศาลาธรรมสพน์	6	-	1,967	514	3	-	1,453	529
รวม	57	422	13,468	7,140	32	295	15,814	6,970

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามลำดับ เพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณร้อยละ 47-52 ส่วนแขวงที่มีประชากรเพิ่มน้อยที่สุด ได้แก่ แขวงคลังชั้น เพิ่มประมาณร้อยละ 27.77 แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด เปรียบเทียบรายแขวง แขวงที่มีจำนวนประชากรเพิ่มมากที่สุด ได้แก่ แขวงจิมพลี บางระมาด คลังชั้น บางพรหม และศาลาธรรมสพน์ ตามลำดับ ส่วนแขวงที่มีประชากรเพิ่มน้อยที่สุดได้แก่ แขวงบางเขืองหนัง คลองซึกพระ และ ทวีวัฒนา การเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วงนี้เกิดจากการย้ายถิ่นมากกว่าการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ

สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วงก่อนคัตตอนบางกอกน้อย-นครชัยศรี มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก (เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 16) ต่อมาเมื่อการคัตตอนบางกอกน้อย-นครชัยศรีแล้วเสร็จ มีการเพิ่มขึ้นของประชากรถึงร้อยละ 39.07 การเคลื่อนไหวประชากรเกิดจากการย้ายเข้าสู่พื้นที่เขตคลังชั้นเป็นหลัก ส่วนแบ่งประชากรที่เพิ่มขึ้นในช่วงนี้ แขวงคลังชั้น และจิมพลี มีจำนวนมากที่สุด รวมทั้งในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา 2 แขวงดังกล่าวก็มีอัตราเพิ่มประชากรอยู่ในเกณฑ์สูงมากอีกด้วย จะเห็นได้ว่า 2 แขวงดังกล่าวอยู่ทางตะวันออกของเขต เมื่อคัตตอนบางกอกน้อย-นครชัยศรีเข้ามาในพื้นที่ ทำให้การเดินทางติดต่อกับเขตเมืองสะดวกยิ่งขึ้น จึงเป็นทางหนึ่งที่รองรับการขยายตัวของประชากรให้เข้าไปอยู่อาศัยในพื้นที่

3.4.4 การคาดประมาณประชากร การศึกษาทางด้านจำนวนประชากรของกรุงเทพมหานคร มีผู้เชี่ยวชาญศึกษาแล้วคาดประมาณไว้หลายหน่วยงาน ซึ่งผลของการศึกษาแต่ละหน่วยงานมีค่าใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาไว้อย่างละเอียด โดยแบ่งการคาดประมาณประชากรไว้เป็นช่วงเวลา ช่วงละ 5 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2534-2539-2544 แต่เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวคิดจากปีฐานที่ยังมิได้มีการจัดทำเลขบัตรประจำตัวประชาชน ของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2526 ซึ่งจากการศึกษาด้านประชากรเขตคลังชั้น พบว่า (ตารางที่ 3.35) ปี พ.ศ. 2539 และ 2544 ประชากรที่คาดประมาณกลับมีน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2531 และ 2532

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ทำการคาดประมาณประชากรในอนาคต โดยการคำนวณอีกครั้ง โดยใช้การคาดคะเนการเติบโตแบบเรขาคณิต (Geometric Progression) คิดการคาดประมาณทุก 5 ปี คือ พ.ศ. 2539 และ 2544 ส่วนฐานปีในการคำนวณใช้ 2 ฐานปี เพื่อเปรียบเทียบจำนวนประชากรที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ฐานปี 2516 และปี 2523 (ตารางที่ 3.36) วิธีการดังกล่าวสามารถนำมาใช้กับพื้นที่เขตคลังชั้นได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเขตคลังชั้นถูกจัด

ตารางที่ 3.35 การคาดประมาณจำนวนประชากรรายแขวง เขตดลิ่งชัน พ.ศ.2539 และ พ.ศ.2544 โดยสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ศ. แขวง	2539	2544	อัตราการเพิ่ม 2539-2544	หมายเหตุ
1. คลองซັกพระ	9,050*	10,055	0.021	* จำนวนน้อยกว่า
2. ดลิ่งชัน	37,044	48,197	0.054	ปี พ.ศ.2531
3. ฉิมพลี	24,547	30,733	0.046	
4. บางพรหม	10,366	12,094**	0.031	** จำนวนน้อยกว่า
5. บางระมาด	12,414	13,843**	0.022	ปี พ.ศ.2532
6. ทวีวัฒนา	8,211	8,939**	0.017	
7. บางเขินกนัง	7,894	8,665	0.019	
8. ศาลาธรรมสพน์	7,196	7,438**	0.001	
	116,721	139,964	0.037	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.36 การคาดประมาณจำนวนประชากรรายแขวง เขตคลังชั้น พ.ศ.2539 และ

พ.ศ.2544

แขวง	พ.ศ.	2539		2544		อัตราการเพิ่ม'39-'44		หมายเหตุ
		ปีฐาน		ปีฐาน		ปีฐาน		
		2516	2523	2516	2523	2516	2523	
1. คลองซັกพระ		12,412	13,599	14,957	17,522	0.038	0.052	คาดประมาณ
2. คลังชั้น		42,557	42,661	61,667	61,817	0.077	0.077	โดยวิธี
3. จิมพลี		29,515	35,428	45,652	48,997	0.060	0.067	Geometric
4. บางพรม		18,058	23,485	22,719	24,367	0.047	0.054	Progression
5. บางระมาด		22,312	15,666	28,341	35,566	0.049	0.069	
6. ทวีวัฒนา		11,480	12,016	13,438	14,189	0.032	0.037	
7. บางเขินกั้ง		9,305	9,370	10,788	11,827	0.030	0.038	
8. ศาลาธรรมสพน์		11,885	18,209	13,579	14,986	0.027	0.035	
		157,524	170,434	211,141	229,271	0.049	0.059	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ให้เป็นกลุ่มพื้นที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลง (Transitional Area) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะความหนาแน่นและแนวโน้มทางประชากร ประกอบด้วยสัดส่วนของพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา กับพื้นที่ เขตใน แต่ละ เขต การลงทุนทางด้านสาธารณูปโภค และโครงการต่าง ๆ ในอนาคต ซึ่งมีกำลังการขยายตัวสูง และมีพื้นที่อีกมากในการรองรับการขยายตัวทางประชากร ต่างจากเขตชั้นในที่มีพื้นที่เมืองอ้อมตัวแล้ว จำนวนประชากรจะลดลง เช่น เขตพระนคร ป้อมปราบฯ สัมพันธวงศ์ เป็นต้น

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบจำนวนประชากรเขตคลังชั้นในปี 2539 และ 2544 ประมาณ 157,524-170,434 และ 211,141-229,271 คน ตามลำดับ โดยแขวงคลังชั้นมีประชากรมากที่สุด รองลงมาคือแขวงจิมพลี บางระมาด และบางพรม ส่วนแขวงที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ แขวงบางเขื่อนขันธ์

สรุปลักษณะทางด้านประชากร จากการศึกษาข้อมูลทางด้านประชากรเขตคลังชั้น พบว่าเขตคลังชั้น เป็นเขตที่มีแนวโน้มในการขยายตัวของประชากรสูงมาก เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างสามารถรองรับการขยายตัวของเมืองจากฝั่งตะวันออก รวมทั้งที่ตั้งของเขตก็อยู่ใกล้กับศูนย์กลางเมืองในเขตพระนคร และมีการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคม โดยการก่อสร้างถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี เพื่อแบ่งเบาปริมาณจราจรบนถนนเพชรเกษม และธนบุรี-ปากท่อ และกระจายขยายจากฝั่งตะวันออกแล้ว ผลที่ตามมาคือ การเกิดชุมชนเกาะตัวตามแนวถนนสายดังกล่าว จำนวนประชากรในเขตคลังชั้นจึงสูงขึ้น ปัจจุบันเขตคลังชั้นมีประชากรเป็นลำดับที่ 26 ของกรุงเทพมหานคร แขวงที่มีประชากรมากที่สุดและอัตราการเติบโตสูงสุดได้แก่ แขวงคลังชั้น ส่วนแขวงที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดได้แก่ แขวงคลองชักพระ รองลงมาคือ แขวงบางพรม จิมพลี เป็นต้น ซึ่งเป็นแขวงที่อยู่ทางด้านตะวันออกของเขต และมีลักษณะเป็นชุมชนอยู่เดิม จึงมีการกระจุกตัวอยู่ในบริเวณดังกล่าวมากกว่าแขวงที่อยู่ไกลออกไป ดังเช่น แขวงทวีวัฒนา และศาลาธรรมสพน์ ซึ่งมีประชากรเบาบาง

ส่วนการเปลี่ยนแปลงประชากรในรอบ 10 ปี เขตคลังชั้นมีประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีปัจจัยการย้ายถิ่นของประชากรที่อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่มากที่สุด โดยเฉพาะในแขวงคลังชั้น และจิมพลี ซึ่งได้รับอิทธิพลจากถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี โดยตรง